

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 24. LISTOPADA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 39

Intervju:
Zvonko Tadijan

"Hrvatska riječ" u Zagrebu

**Podrška institucija
matične države**

“DDOR NOVI SAD” AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
 - 12 RATA OD PENZIJE
 - 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
 - JP “SUBOTICA-TRANS”
Segedinski put br. 84, telefon: 41-948
 - “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”
Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107
 - DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”
Čantavirski put bb, telefon: 566-038
- 1.000,00 DIN UMANJENJE**
za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIM VOZILIMA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

»Hrvatska riječ« u Zagrebu Podrška projektu integracije	6-9
Intervju Zvonko Tadijan	12-14
Koalicija hrvatskih stranaka DSHV i HNS postigli konsenzus	17
HKC »Bunjevačko kolo« Na pola puta	18,19
Prvi vojvođanski ombudsman Zaštititi građane od države	24,25
Zemljoposjednici blokirali izgradnju ceste Rastu li zlatni kukuruži	36,37
Svijet poznatih Gdje su, što rade?	40,41

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:
Zvonimir Sudarević

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Tomislav Žigmanov (predsjednik), dr. Slaven Bačić,
Milan Ercegovic, Kalman Kuntić, Marija Lovrić,
Svetislav Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić,
mr. Bela Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/551-578

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Podrška iz Zagreba

Da se manjinski život Hrvata u Vojvodini ne odvija samo na političkoj razini, te da i projekti iz drugih sfera manjinskog organiziranja mogu izazvati pozornost državnih institucija u Hrvatskoj, pokazali su najviši dužnosnici Republike Hrvatske svojom javnom i jasnom podrškom Novinsko-izdavačkoj ustanovi »Hrvatska riječ«.

Predstavljanje NIU »Hrvatska riječ« u Zagrebu u ponedjeljak i utorak praćeno je, naime, prijemima kod predsjednika Republike Stjepana Mesića, predsjednika Hrvatskoga sabora Zlatka Tomčića, te niza drugih saborskih i stranačkih čelnika, koji su u razgovorima izrazili visok stupanj podrške načinu na koji se realizira projekt informiranja na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori. U ranijim prilikama, na tako visokoj razini, kada su ovdašnji Hrvati u pitanju, mahom su primani samo politički predstavnici, dok su čelnici ostalih hrvatskih institucija i udruga iz SCG mogućnost za razgovor s vodećim ljudima u Hrvatskoj dobijali samo sporadično, u prigodnim i kurtoaznim prilikama.

U predizbornoj atmosferi, kakva je trenutno u Hrvatskoj, obećanja mogu imati različito značenje, ali, pošto javna funkcija podrazumijeva i odgovornost za izvorenje riječi, može se zaključiti kako je u Hrvatskoj prepoznata važnost institucionalizacije medijskog prostora na hrvatskom jeziku u SCG, pri čemu se na »Hrvatsku riječ« gleda kao na neku vrstu stožera u ovoj oblasti. Hrvatska Vlada je takav svoj stav pokazala još ljetos, kada je od svih medija na hrvatskom jeziku u SCG upravo »Hrvatskoj riječi« odobrila sredstva za potporu, a ovojotjedni razgovori potvrdili su ulogu koju ova institucija ostvaruje već u prvoj godini svoga postojanja.

Privrženost »Hrvatskoj riječi« očitovala se i na samoj promociji lista u velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, na kojoj se okupio veliki broj sadašnjih Zagrepčana podrijetlom iz Vojvodine, od kojih su neki na vrlo emotivan način govorili o tome što za njih ove novine znače.

U svim razgovorima koji su vođeni, kako s predstavnicima hrvatske države, tako i sa vojvođanskim Hrvatima iseljenima u Zagreb, izaslanicima »Hrvatske riječi« je sugerirano da nastave raditi na integraciji hrvatstva u Vojvodini i na saniranju podjela koje godinama unazad rastakaju tkivo hrvatskog manjinskog bića. Očito je da se tamo, daleko od zavičaja, jasnije i realnije vide tragične posljedice ovdašnjih trvenja za koje se teško može pronaći racionalno objašnjenje. »Ne svađajte se, ako Boga znate«, poruka je iz Zagreba. Ona je izgovorena, ostaje još samo da prođe do uha onih kojima je upućena.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 16. 10.

Započela rasprava u Skupštini
Srbije o nepovjerenju
Nataši Mičić

NEDJELJA, 19. 10.

Umro Alija Izetbegović

PETAK, 17. 10.

NBS:
Devizne rezerve dovoljne za
obranu dinara

PONEDJELJAK, 20. 10.

Stjepan Mesić raspisao izbore u
Hrvatskoj

UTORAK, 21. 10.

Dobrila Glišić,
svjedokinja u Haagu:
Milošević naredio organiziranje
dragovoljaca

SUBOTA, 18. 10.

Istraživanja javnog
mnijenja: građani Srbije
za promjenu vlasti

SRIJEDA, 22. 10.

Lider Srba u Mađarskoj
Petar Lastić zatražio da sporazum o
zaštiti manjina bude što prije
ratificiran

SIN POBIJEDIO OCA

Ljudi nikako da se oslobode povijesnog sjećanja. Nama, građanima Hrvatske, rat je pokazao što znači povijesno pamćenje. Djed četnik, unuk četnik, kolji! Djed ustaša, unuk ustaša, ubij! Mi bismo mogli u priči o Schwarzieju (Arnoldu Schwarzeneggeru, o kojemu je u jednom hrvatskom dnevniku pisalo kako mu američki Židovi zamjeraju nacističku prošlost njegova oca) i američkim Židovima naći neku utjehu. Jesmo opsjednuti predrasudama, ali nismo jedini. Pa ipak, tužno je što djeca ne mogu pobjeći od svojih očeva. Schwarzieju sude američki Židovi, Hrvatima će Srbi, Srbima Hrvati... Stalno će se suditi sinovima za očeve grijehe. Jedino tako će se sinovi pretvoriti u očeve, samo tako može svijet zauvijek ostati isti. Ali Arnie je pobijedio (na izborima za guvernera Kalifornije)! To je velika stvar! Ne volim sirotog Arnija, to je jače od mene, ali velika je to stvar! Sin je pobijedio oca. **Vedrana Rudan**, spisateljica, »Nacional«, 14. listopada 2003.

SRUŠENI MORAL

Srbija se ne ubraja u one egzotične zemlje koje umiju iznenaditi, ona je kao druge zemlje eks Jugoslavije, stvaralački potencijal. Srpski film je snaga. Odnosno, Srbija je uopće uzev na duhovnom planu moćna, za razliku od materijalnog. Na političkom također nije jaka i čak kad pokuša biti, ona iz mnogo, mnogo razloga to nije. Jer, ne daju joj ni unutrašnje razmirice ni nezrelost političara. Oni bi trebali biti avangarda političkog mišljenja i ponašanja, a velika većina danas to nije. Ni pozicija ni oporba nisu to! Jednostavno,

nakon 5. listopada je došlo malo ljudi koji su zbilja kvalitetni, dobri i koji imaju snage popraviti svekolike ruševine. Jer, ovdje je srušen moral, razoreni su uzori, srušen je sustav vrijednosti... Sve to treba izgraditi! A da ne govorim o nekakvoj frazeologiji i njihovom 'poštenju'. Prošlo je tri godine a oni se još uvijek međusobno krkaju u nekim aferama i obračunima. Mogu ja to i razumjeti, ali ipak ima nešto što je opće pitanje – to je pitanje državnog interesa. Oni nisu sjeli i formulirali precizno koje su to ključne točke državnog interesa. Međutim, oni su jednostavno u prirodnom tijeku, bit će ovi izbori, pa će biti sljedeći... Šteta je samo što poneki, od zaista pravih demokrata u tom kolopletu plaćaju visoke cijene. Nisam ni u jednoj partiji i nemam takvih aspiracija, ali je istina da cijenu zrenja plaća, naravno, narod, a tu cijenu uvećavaju sebičnjaci koji gledaju samo vlastiti interes. Ružno je i gadno da su se ljudi, koji su 5. listopada došli na vlast, već 6. pocijepali. To je opominjuće i narod bi morao to kazniti. **Miki Manojlović**, glumac, »Blic«, 18. listopada 2003.

BRATSTVO I JEDINSTVO

Mladen Naletilić zvani Tuta, bivši zapovjednik Kažnjeničke bojne, nedavno se žalio na presudu od 20 godina. Ove je godine osuđen na dugogodišnju zatvorsku kaznu jer je Haaški sud zaključio da su on i njegovi vojnici u ratu u Bosni i Hercegovini počinili brojne zločine i kršenja ratnih prava. Ono najzanimljivije tek slijedi – žalbu na haašku presudu u ime Mladena Naletilića nije napisao profesionalni odvjetnik nego, ni manje ni više, Vojislav Šešelj zvan Vojvotkinja. Poznati (iako odlukom popa Momčila Đujića lišen čina) četnički vojvoda Vojislav Šešelj prije 20-ak je godina slovio kao jedan od ustavnopravnih eksperata u SFRJ. Međutim, karijeru su mu prekinuli odlazak na robiju i kasnije osnivanje Srpske radikalne stranke kojoj je bio na čelu do deportacije u Scheveningen. U Haagu se rodilo naizgled nezamislivo prijateljstvo s Naletilićem. Svjedoci tvrde kako su Šešelj i Naletilić cijele dane zajedno, a nerijetko im se zna pridružiti i Slobodan Milošević. Kako je Naletilić otpustio svog zastupnika Mladena Krsnika, njegovu je ulogu preuzeo Vojislav Šešelj. Premda ostaje upitno hoće li Haaški sud smanjiti prvostupanjsku kaznu, Mladen Naletilić vjeruje kako će njegovo primjerno robijaško ponašanje (uređan je, ne pravi probleme i glavni je organizator sportskih susreta) biti argument za njegovo puštanje na slobodu nakon što izdrži polovicu kazne. »Nacional«, 14. listopada 2003.

LIČKI SIN

Znanje mora biti dostupno svakome jer će intelektualna snaga zamijeniti fizičku snagu čovjeka. Obrazovani se lakše nose s izazovima, a danas u svijetu nije najbogatiji čovjek neki trgovac oružjem već Bill Gates, vlasnik industrije znanja. Upravo je Nikola Tesla sanjao globalizaciju znanja, pa svim mladim Teslama koji ostaju u surovom, ali lijepom ličkom kraju želim da ostanu ovdje i ostvare svoje snove koje Tesla nije mogao. Iako Amerikanac i građanin svijeta, Nikola Tesla uvijek je ostao sin Like iz Smiljana. **Stjepan Mesić**, predsjednik Republike Hrvatske, »Novi list«, 18. listopada 2003.

Dujizmi

- ✓ *Pametne stvari ne silaze mi iz uma;*
- ✓ *Poklonili smo im svu pažnju.*
Radnici su sve slobodniji jer nemaju radna mjesta;
- ✓ *Dozvolite mi da se obratim!;*
- ✓ *U zatvoru se ljudi osjećaju izgubljeno.*

Dujo Runje

Piše: Zvonimir
Cvijin

*Aktivnosti
DVPH i
entuzijazam
članstva sada
su nešto
manji nego
početkom
1990-tih.
Posljedica je
to sve težih
ekonomskih
uvjeta u
kojima ljudi
žive i djeluju.
No, Društvo i
dalje djeluje
najbolje što
može u
okviru svojih
snaga i
mogućnosti.
Unatoč svim
problemima
DVPH je i
dalje matica
okupljanja
Hrvata iz
Bačke koji
žive u
Zagrebu, pa
i šire u
Hrvatskoj.*

Bački Hrvati u Zagrebu (II. dio)

Pomoć i potpora sunarodnjacima

Krajem 1980-ih godina dolazi do jačanja krize u cijeloj SFR Jugoslaviji. Tada se javlja ideja, želja i potreba da se svi Hrvati iz Bačke, Srijema i Banata, koji žive u Republici Hrvatskoj, objedine i organiziraju po uzoru na predratno Društvo bačkih Hrvata. Krajem 1989. godine, na poticaj nekolicine aktivnih i utjecajnih intelektualaca, okupili su se Hrvati porijeklom iz Bačke, Srijema i Banata u crkvi u Zvonimirovoj ulici u Zagrebu na jedno radno druženje na kojem je prvi put javno objavljena ideja o potrebi organiziranja i udruživanja.

Ubrzo nakon toga 21. travnja 1990. godine, kao rezultat tih stremljenja registrirano je »Društvo vojvodanskih i podunavskih Hrvata«. Ciljevi ovog Društva su sljedeći:

- da u Hrvatskoj promiče i popularizira kulturnu baštinu, tradiciju i dostignuća tradicionalne kulture, znanstvene radove i umjetničko stvaralaštvo Hrvata iz Bačke, Srijema i Banata, te da ih integrira u sveukupnu baštinu hrvatskog naroda;
- da djeluje na dobrobit Hrvata koji žive u Bačkoj, Srijemu i Banatu.

POČECI I CILJEVI DVPH: Nažalost, još od svog osnutka Društvo nema vlastitih prostorija za okupljanje, rad i djelovanje. Prvih nekoliko godina članovi DVPH okupljali su se u zgradi uredništva katoličkog lista »Glas koncila«. Zatim, nekoliko idućih godina u prostorijama HKUD »Željezničar«, a od 1997. godine okupljaju se u prostorima Ureda za odnose s vjerskim zajednicama u zgradi »Zagrepčanka«, u Savskoj cesti 41, u Zagrebu. DVPH nema, na žalost, nikakvih stalnih izvora prihoda, niti dobiva financijsku potporu države. Praktički jedini izvori prihoda su članarine članova. No, i pored prostornih i financijskih ograničenja DVPH je postigao značajne rezultate u ostvarivanju svojih temeljnih ciljeva i

ostavio dubokog traga u javnom i kulturnom životu grada Zagreba, pa i drugih mjesta u Hrvatskoj, kojima je približio kulturnu, znanstvenu i tradicijsku baštinu bačkih Hrvata. Aktivnosti kojima se DVPH bavio od svojeg osnivanja su sljedeće:

Promidžba knjiga literarnog i etnološkog sadržaja, a čiji su autori podrijetlom iz Bačke, Srijema i Banata. Te promidžbe održane su u više gradova Hrvatske;

Organiziranje izložbi slika u Hrvatskoj i Mađarskoj;

Organiziranje prezentacija donacije umjetničkih slika Subotičanina dr. Vinka Perčića gradu Zagrebu;

Organiziranje koncerata tradicionalne, ozbiljne i duhovne glazbe čiji su skladatelji ili izvođači iz Bačke; Organiziranje predavanja o poznatim znanstvenicima i umjetnicima iz Vojvodine;

Predstavljanje suvremenih pisaca koji žive i rade u Subotici;

U Etnografskom muzeju u Zagrebu organizirana je vrlo uspješna etnološka izložba pod nazivom »Iz baštine bačkih Hrvata – Bunjevac«;

U suorganizaciji sa studentima pripremani su i obilježavani tradicionalni bunjevački običaji Prelo i Materice;

Organizirani su posjeti priredbama folklornog sadržaja na kojima sudjeluju izvođači iz Vojvodine;

Organizirani su u više navrata okrugli stolovi sa temom društveno-političko-ekonomskih prilika u Vojvodini;

Sudjelovanje u radio i TV emisijama, kao i suradnja na realizaciji radio i televizijskih emisija namijenjenih Hrvatima u Bačkoj, Srijemu i Banatu;

Organiziranje izleta po Hrvatskoj za članove Društva, a prvenstveno za studente s ciljem boljeg upoznavanja matične domovine.

AKTIVNOSTI 90-IH: Osim ovim svojim temeljnim aktivnostima,

DVPH se bavio i rješavanjem vrlo konkretnih životnih problema ili potreba bačkih Hrvata, koje nisu niti bile predviđene kad se Društvo osnivalo, ali koje je realni život nametnuo. Te dugoročnije akcije su bile sljedeće:

Ukazivanje stranim i međunarodnim organizacijama na problem teroriziranja i protjerivanja Hrvata iz Srijema i Bačke početkom 1990-ih godina.

Traženje kod nadležnih državnih institucija Republike Hrvatske da one preuzmu zbrinjavanje i pomoć tim unesrećenim izbjeglicama.

Sustavna skrb o studentima iz Bačke, Srijema i Boke Kotorske koji su došli studirati u Hrvatsku. Pomoć je pružana pri upisivanju na fakultete i osiguravanju smještaja u studentskim domovima, a najvažnije je bilo stipendiranje studenata preko Fonda »Antun Gustav Matoš«.

Interveniranje kod nadležnih tijela Republike Hrvatske u rješavanju teških materijalnih situacija u koje su primjenom Sporazuma, odnosno Zakona o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, dovedeni umirovljenici koji su mirovine stekli radeći cijeli svoj radni staž u Srbiji i Crnoj Gori, a sada žive u Republici Hrvatskoj.

Aktivnosti DVPH i entuzijazam članstva sada su nešto manji nego početkom 1990-tih. Posljedica je to sve težih ekonomskih uvjeta u kojima ljudi žive i djeluju. No, Društvo i dalje djeluje najbolje što može u okviru svojih snaga i mogućnosti. Unatoč svim problemima DVPH je i dalje matica okupljanja Hrvata iz Bačke koji žive u Zagrebu, pa i šire u Hrvatskoj. Svi članovi DVPH nastoje da to tako ostane i ubuduće.

**Autor je dopredsjednik
Društva vojvodanskih
i podunavskih Hrvata**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu predstavljena »Hrvatska riječ«

Podrška projektu integracije podijeljene zajednice

*Za iseljene Hrvate »Hrvatska riječ« je nastavak suživota sa zavičajem * Konačno komunikacijski kanal za različita politička gledišta * List na hrvatskom kao barijera asimilaciji*

Piše: Dušica Dulić

Poslije devet mjeseci rada, »Hrvatska riječ« je nakon brojnih predstavljanja po Vojvodini, Beogradu i Pečuhu, 21. listopada predstavljena javnosti i visokim dužnosnicima Republike Hrvatske. Tom prigodom službeni su predstavnici RH iskazali svoju nedvojbenu podršku ovom značajnom medijskom projektu i potvrdili nužnost sustavne potpore jedinom tjedniku na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori.

Tijekom dvodnevna boravka u Zagrebu izaslanstvo u sastavu: predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća mr. Josip Ivanović, članovi Upravnog odbora »Hrvatske riječi« mr. Mato Groznica, Tomislav Žigmanov, Kalman Kuntić, te direktor i v. d. urednik »Hrvatske riječi« Zvonimir Perušić, bilo je na razgovorima na Pantovčaku kod predsjednika Republike Hr-

vatske Stjepana Mesića, zatim kod predsjednika Hrvatskog sabora Zlatka Tomčića, predsjednika saborskog Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine Furia Radina, te potpredsjednice Hrvatske demokratske zajednice Jadranke Kosor.

PROMOCIJA LISTA U HMI: U prepunoj velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu 21. listopada predstavljanje »Hrvatske riječi« otpočelo je uvodnim izlaganjem predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu Nace Zelića koji je nazočne upoznao s novinama koje su bački Hrvati tiskali prije obnovljene »Hrvatske riječi«. Napomenuo je kako su prema bibliografiji Ivana Kujundžića u hrvatskoj zajednici u Bačkoj današnjoj »Hrvatskoj riječi« prethodile 43 novine i časopisa koji su uglavnom bili kratkoga vijeka,

spominjući tako listove od »Bunjevačko-šokačkih novina«, »Nevena«, »Klasja naših ravni«, do »Žiga«, »Glasa ravnice« i drugih.

Zagrepčani koji su podrijetlom iz SCG iskazali su na predstavljanju tjednika svoje zadovoljstvo što zahvaljujući »Hrvatskoj riječi« mogu na neki način živjeti sa zajednicom iz koje su otišli.

S predstavljanja »Hrvatske riječi« u Hrvatskoj matici iseljenika

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća mr. Josip Ivanović je u svojem izlaganju istaknuo kako su ovu godinu u hrvatskoj zajednici u Vojvodini obilježila dva bitna datuma i događaja, 25. siječnja kada je konstituirano HNV i 31. siječnja kada je iz tiska izašao prvi broj »Hrvatske riječi«. Ivanović je rekao kako kao predsjednik HNV smatra osobito važnim podržati ovaj medijski projekt jer je on važan zbog vrlo složenih odnosa u zajednici vojvođanskih Hrvata te predstavlja komunikacijski kanal za razmjenu različitih, prije svega, političkih gledišta. Zaključio je kako je za premošćivanje podjela u zajednici u smislu izjašnjavanja nacionalne pripadnosti veoma važno da se u zajednici osjeti kako Republika Hrvatska sustavno pomaže hrvatske organizacije i stoji iza njih, pa tako i iza »Hrvatske riječi«.

Pokrajinski zastupnik Kalman Kuntić je na predstavljanju govorio o političkim pripremama za osnivanje Novinsko izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, napominjući okupljenim Zagrepčanima kako je ovo prvi puta da država financira list na hrvatskom jeziku te da su se preduvjeti za njegovo pokretanje ostvarili tek poslije 2000. godine iako su inicijative postojale i ranije. Obavijestio je i okupljene kako će osnivačka prava krajem godine biti prenijeta sa Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine na Hrvatsko nacionalno vijeće, dok će se list i dalje financirati sredstvima Pokrajine.

Direktor i v. d. urednik »Hrvatske riječi« Zvonimir Perušić je iskazao zadovoljstvo što je u zajednici vojvođanskih Hrvata pronađen konsenzus po pitanju ekipe koja sprovodi ovaj medijski projekt u život. Govorio je o financiranju lista napominjući kako se tek očekuje sustavno financiranje i od strane Republike Hrvatske. Najavio je da se od Novinsko izdavačke kuće »Hrvatska riječ«, ukoliko to sredstva omoguće, može očekivati skori izlazak prvog broja dječjeg lista, zatim da je u planu pokretanje časopisa za znanost, kulturu i umjetnost, te objavljivanje knjiga voj-

vođanskih Hrvata.

U raspravi koja je potom uslijedila nekoliko Zagrepčana koji su podrijetlom iz SCG iskazali su svoje zadovoljstvo što zahvaljujući »Hrvatskoj riječi« mogu na neki način živjeti sa zajednicom iz koje su otišli. U više navrata je spomenuto kako ovaj list ima puno značajniju ulogu od samog informiranja, te da je vrlo značajan u obrani od asimilacije i da stoga zaslužuje bezuvjetnu podršku i vojvođanskih Hrvata i matične domovine Republike Hrvatske.

SUSRET NA PANTOVČAKU: Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić primio je izaslanstvo »Hrvatske riječi« u svojem uredu na Pantovčaku dan ranije, 20. listopada. Predsjednik HNV-a mr. Josip Ivanović tom je prigodom govorio o značaju jedinog tjednika na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori, prije svega kroz ulogu integracije hrvatske zajednice koja je vidno podijeljena, kako politički, tako i po pitanju samoopredjeljivanja. Potpredsjednik HNV-a mr. Mato Groznica je rekao kako su vrlo važni mediji u Hrvatskoj koji prate život Hrvata u dijaspori, ali da je još važnije postojanje vlastitih medija na hrvatskom koji trebaju iskoristiti povoljnije okolnosti u svojem okruženju. Pokra-

jinski zastupnik Kalman Kuntić je govorio o povijesti medija na hrvatskom u Vojvodini, te istaknuo kako nije bilo problema oko podrške i izglasavanja osnivanja Novinsko izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine. Direktor Zvonimir Pešurić je pozdravio Stjepana Mesića u ime svih uposlenih i vanjskih suradnika lista, govorio o financiranju lista spomenuvši i prvu financijsku pomoć Hrvatske dobivenu na Natječaju Vlade Republike Hrvatske.

»Ovo što vi radite u 'Hrvatskoj riječi' veliki je pothvat u korist zbližavanja hrvatskog korpusa na vašem prostoru«, zaključio je predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić.

»Nacionalne manjine moraju imati svoju poziciju u europskom standardu i mora ih se štititi. Ja podržavam vaš pothvat da u svojoj zemlji u komunikaciji s drugima stvarate svoju poziciju. Mi Srbe pozivamo da se vrate u Hrvatsku, jer smatramo da su prevareni. Zalažemo se za ulazak Hrvat-

S predsjednikom Sabora Zlatkom Tomčićem

ske u Europsku uniju, ali također želimo da u nju bude primljena i Srbija i Crna Gora jer su nam vrlo važni stabilni susjedi koji poštuju europske standarde, jer će to i nama koristiti», rekao je Mesić o aktualnom političkom stanju te dodao: »U svojoj tiskovini borite se za europski pristup. Ne može se polaziti od toga da se brani svoja manjina a osvaja tuđ teritorij. Isplati se boriti za ulazak u Europsku uniju, a nacionalne manjine će povezivati narode i

države u njoj. Ovo što vi radite u 'Hrvatskoj riječi' veliki je pothvat u korist zbližavanja hrvatskog korpusa na vašem prostoru«, zaključio je predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić.

U razgovoru su iznijete i glavne potrebe »Hrvatske riječi« kao što su tečajevi za uposlene novinare i tehničko osoblje, pomoć u tehničkoj opremi, uspostavljanje suradnje s medijskim kućama u Hrvatskoj, te uspostavljanje dogovora s hrvatskim

tvrtkama koje imaju predstavništva u SCG da se i reklamiraju u jedinom tjedniku na hrvatskom jeziku. Predsjednik Mesić je zamolio predstavnike Novinsko izdavačke ustanove da mu u pismenoj formi dostave svoje potrebe a da će se on osobno založiti da se što je moguće više od toga i ostvari. Tom prigodom direktor NIU Zvonimir Perušić uručio je predsjedniku RH ukoričena sva do sada objavljena izdanja »Hrvatske riječi« i druge prigodne darove. Poslije su -

Predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine Furio Radin

Recipročnost mora postojati

Na susretu je predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine Furio Radin iskazao svoje zadovoljstvo najnovijim medijskim projektom u SCG, tjednikom »Hrvatska riječ«, te je istaknuo kako je Hrvatskoj stalo da i Hrvati u SCG ostvaruju svoja manjinska prava. »Recipročnost se po tom pitanju mora poštovati između dvije države, pa tako i Hrvatske i SCG«, zaključio je Radin. Kalman Kuntić je ispred pokrajinskog Odbora za međunacionalne odnose pozvao Furia Radina da sa suradnicima posjeti Skupštinu AP Vojvodine.

Na prijemu kod potpredsjednice HDZ-a Jadranke Kosor

Potrebna jača pomoć

Potpredsjednici Hrvatske demokratske zajednice Jadranki Kosor je izaslanstvo HNV-a i »Hrvatske riječi« iznijelo najveće probleme i potrebe hrvatske zajednice u Vojvodini zahtijevajući uspostavljanje institucionalne suradnje s Hrvatskom, sustavno financiranje projekata i institucija, smanjenje pristojbi za primitak u hrvatsko državljanstvo, veći medijski prostor za događanja iz hrvatske zajednice u Vojvodini, a zamjerili su vlastima u Hrvatskoj na nerijetko deklarativnoj podršci ovdašnjim Hrvatima. Jadranka Kosor je ustvrdila kako pomoć mora biti jača i konkretnija, da briga o Hrvatima u SCG mora biti više potencirana u pregovorima s vlastima SCG, te da će se HDZ svojom politikom zalagati za to i podržavati takve projekte kao što je »Hrvatska riječ«.

sreta, Stjepan Mesić je izaslanstvo zadržao na ručku na Pantovčaku.

KOD PREDSEDNIKA SABORA: Dio izaslanstva »Hrvatske riječi« primio je i predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić s kojim je, između ostalog, tom prigodom napravljen intervju koji ćemo donijeti u sljedećem broju našega lista.

Zlatko Tomčić je u razgovoru ukazao na dobro poznavanje okolnosti u kojima žive vojvođanski Hrvati, te raskola i podjela koji također karakteriziraju ovu manjinsku zajednicu u SCG. Upoznat s uređivačkom politikom, financiranjem i ustrojem »Hrvatske riječi«, predsjednik Sabora je potvrdio za ubuduće pretplatu na 20 primjeraka ovoga lista kako bi se intenzivnije mogla pratiti događanja u ovoj manjinskoj zajednici, a sve u okviru njegove podrške »ovako značajnom listu«. I njemu su također darivana ukoričena sva dosadna izdanja »Hrvatske riječi« i drugi darovi, dok je Tomčić gostima uručio tri sveske knjige o povijesti Hrvatskog sabora.

»'Hrvatska riječ' zbog vrlo složenih odnosa u zajednici vojvođanskih Hrvata predstavlja komunikacijski kanal za razmjenu različitih, prije svega, političkih gledišta«, istaknuo je predsjednik HNV mr. Josip Ivanović.

Tomčić je kao predsjednik Hrvatske seljačke stranke rekao kako je njegova stranka zainteresirana i kako će se zalagati da i Hrvati iz SCG i Bosne i Hercegovine imaju svoje zastupnike u Hrvatskom saboru, no da je to ostvarivo ukoliko bi nositelja

liste, recimo u Vojvodini, podržalo na glasanju 15.000 Hrvata koji su hrvatski državljani. O mogućnosti realiziranja ovakve ponude i inicijative će se još pregovarati s predstavnicima hrvatske zajednice iz Vojvodine. ■

»Hrvatska riječ« kod zastupnika Ive Škrabala

Podrška utjecajnog zemljaka

Izaslanstvo je tijekom dvodnevna boravka u Zagrebu posjetilo i saborskog zastupnika Ivu Škrabala, rodnom Somborca, koji je u posljednje vrijeme u nekoliko navrata dolazio u svoj zavičaj i sudjelovao u organiziranim skupovima.

Treba li dvostruko pravo glasa manjinama u Hrvatskoj

Uloga manjinskih zastupnika

Povremeno pratim lomljavu kopalja u Saboru na pitanjima koja i nisu od širokog interesa, ali na koja se potroši iznimno mnogo vremena i napora naših zastupnika i izgovori mnogo teških riječi. I eto jednog: problem imaju li pripadnici nacionalnih manjina dvostruko pravo glasa.

Ponukana silinom rasprave i napisima u javnim glasilima posljednjih dana postavljam samoj sebi nekoliko pitanja. Treba li meni, kao pripadnici jedne iznimno malobrojne nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj dvostruko pravo glasa? Treba li meni »moj, manjinski« saborski zastupnik? Želim li biti pozitivno diskriminirana? Treba li mi uz opće i posebno pravo glasa? Smatram li da su ugrožena moja građanska prava? Je li netko pitao pripadnike manjina što misle o cijeloj stvari?

Prateći rad Sabora i prateći rad saborskih zastupnika koji su ušli u taj isti Sabor kao predstavnici nacionalnih manjina dajem negativan odgovor na sva gore postavljena pitanja. Argumenata ima više.

Kao prvo, manjinski zastupnici ulaze u Sabor s manjinskih lista i za smještaj u udobnoj saborskoj fotelji trebaju zadovoljiti potpuno drukčije (za njih daleko povoljnije – i tu je na djelu pozitivna diskriminacija) uvjete od ostalih zastupnika.

Time su u boljem položaju od svojih kolega, što može izazvati određeni antagonizam. Ti isti ljudi, osim što zastupaju manjine (a zastupaju li doista manjine, ili se, na osnovi informacija koje posljednjih dana dolaze u javnost, čini kako se zapravo bore za svoj osobni probitak), davanjem svoga glasa sudjeluju u donošenju zakona i različitih saborskih odluka koje, većinom, pogađaju sve građane ove zemlje. Stoga su oni prije svega zastupnici svih građana, a onda tek manjinski, a samim time i suodgovorni za sudbinu ove zemlje.

Kao drugo, jedan zastupnik zastupa interese više manjina (na primjer jedan zastupnik zastupa pripadnike rusinske, ukrajinske, njemačke, austrijske i židovske zajednice?) od kojih svaka ima svoje specifične probleme.

Hoće li neku nacionalnu manjinu, njene posebnost, jezik, tradiciju, literaturu, školstvo itd. doista očuvati to što ima »svog predstavnika« u Saboru ili, prije svega, snažna želja i mnogo rada upravo pripadnika te manjine da očuvaju sami sebe?

Meni se čini ipak ovo drugo.

Progovoriš istodobno dva jezika: jezik svojih predaka i jezik sredine. I to jezik svojih predaka zahvaljujući naporima obitelji, a jezik sredine igrajući se i družeći se s djecom iz susjedstva. Pripadnici manjina neće znati svoj jezik ako se njihovi najbliži ne pobrinu za to. Stari napjevi, običaji, folklor ono što se s koljena na koljeno prenosi, čuva i voli.

Nema zakona koji će to narediti i koji će nešto očuvati od zaborava. Tome sigurno neće pridonijeti to što pripadnik neke manjine na osnovi pozitivne diskriminacije sjedi u Saboru.

Moj je prijedlog da se u Hrvatski sabor biraju zastupnici, kao i dosad većina njih, s lista političkih stranaka ili nezavisnih lista te da u to najviše predstavničko tijelo uđu svi prema istim kriterijima. Neka se na listama nađu svi koji to zaslužuju, a to znači i pripadnici manjina. Dakle, neka se svojim sposobnostima probijaju na stranačkim listama ili prikupljaju glasove samostalno, kao nezavisni kandidati.

Sadašnjim načinom čini se kako je dovoljno biti pripadnik odgovarajuće manjine da bi se postalo saborskim

*Hoće li
neku
nacionalnu
manjinu,
njene
posebnost,
jezik,
tradiciju,
literaturu,
školstvo
itd. doista
očuvati to
što ima
»svog
predstavni-*

*ka« u
Saboru ili,
prije sve-
ga, snažna
želja i
mnogo
rada
upravo
pripadnika
te manjine
da očuvaju
sami sebe?
Meni se
čini ipak
ovo drugo.*

zastupnikom. Tko uopće zna tko su saborski zastupnici iz redova manjina?

Jer čast iznimkama kao što su, na primjer gospodin Furio Radin ili iz bivših saziva Sabora gospodin Miroslav Kiss, koji su svojim istupima u Saboru nagnali hrvatsku javnost na razmišljanje o općoj problematici, ostali manjinski zastupnici, kao i dio ostalih zastupnika, barem meni, nisu ostali u sjećanju.

I zašto se ne uči od susjeda koji su i tu problematiku već uspješno riješili? Na primjer, gradišćanski Hrvati u Austriji nisu na osnovi nikakvog pozitivno diskriminirajućeg zakona dobili svog predstavnika u Parlamentu, nego je jedna gradišćanska Hrvatica članica austrijskog Parlamenta zahvaljujući Stranci zelenih, a ne zato što su je izabrali gradišćanski Hrvati. I ona zastupa interese građana Austrije, a ne gradišćanskih Hrvata.

Manjinska pitanja rješava posebno tijelo sastavljeno od predstavnika manjina koji taj posao obavljaju besplatno, dobivajući samo naknadu troškova dolaska na sastanke navedenog tijela i dnevnice, a sudjelujući u njegovu radu predstavnici se bore za poboljšanje školstva, kulture, izdavaštva i sličnog svojih manjina.

Zašto se ne ugledati u to?

Kako je vrlo malo zakona koji se odnose isključivo na problematiku nacionalnih manjina i za Hrvatsku bi bilo dostatno jedno tijelo u kojem bi sjedili pripadnici svih nacionalnih manjina Hrvatske i u kojem bi se mogli iznositi specifični problemi svake pojedine manjine. Jer nisu isti problemi, na primjer, Talijana u Istri, židovske zajednice u Zagrebu, Rusina u Vukovaru ili Roma u Međimurju.

To tijelo bi Saboru trebalo iznositi manjinsku problematiku i sudjelovati u izradi i donošenju onih zakona koji se odnose isključivo na manjine. Ostali se zakoni i onako tiču svih hrvatskih građana pa bi ih trebali donositi zastupnici izabrani prema istim kriterijima.

Tragično je i to što mnogi na račun pripadnosti nekom manjinskom narodu vrlo dobro žive, a istodobno se sami ne uključuju u očuvanje svoje vlastite tradicije i jezika pa izbjegavaju svoju djecu upućivati na npr. dodatnu nastavu materinskoga jezika jer smatraju to dodatnim opterećenjem za njih ili se aktivno uključivati u rad kulturno-umjetničkih društava jer, i to iziskuje napor i utrošeno vrijeme.

Takvi bi se trebali pokriti po ušima i ne petljati se u rad onih koji svojim, većinom dobrovoljnim, angažmanom spašavaju mnoge manjine od gašenja.

Pripadnike nacionalnih manjina u Hrvatskoj muče jednaki problemi kao i većinski narod, a sudbina nam se sviima jednako kroji na Markovu trgu.

Ukratko, prava manjina ugrađena su u Ustav te u brojne druge zakonske i podzakonske akte. Njihova provedba često u stvarnosti postaje upitna, jer je, kao i mnogo toga drugoga, često ovisna o malo dobre volje i mnogo novca. Međutim, nikakav novac, pravo na dodatno školovanje na materinskom jeziku, dvojezične natpise, financiranje udruga, izdavačke djelatnosti, elektroničkih medija i sličnog neće sačuvati neku manjinu koliko sami pripadnici te manjine.

Nema saborskog zastupnika niti zakona koji će pripadnicima neke manjine narediti da barem u kući govore svoj jezik, da uče svoje mlade naraštaje da vole i čuvaju svoje naslijeđe kako bi ga prenijeli budućim generacijama.

Gordana Barić, preuzeto iz »Vjesnika«

Hotel »Panonija«

San Platona Atanackovića

*Već godinu dana traju pripreme da se ova inicijativa iznese pred Skupštinu Vojvodine **
I danas, kao i prije godinu dana, prate je iste kontroverze i ista politička zbunjenost oličena u pitanju:
je li (re)osnivanje VANU dokaz vojvođanske državnosti?

Piše: Mirko Sebić

Teško da se tako nešto može zaboraviti. Bilo je to neposredno po ukidanju autonomije Vojvodine, poslije torpediranja olupina njenog broda plutala je noseći na sebi još po neku fronclu samobitnosti. Sjena sjene bila je i Vojvođanska akademija znanosti i umjetnosti, smještena u znamenitom Platoneumu sred Novog Sada.

Ovaj dar Platona Atanackovića, vladike bačkog, koji je još dok ju je poklanjao fondu Gimnazije, zgradu namijenio za sjedište »Srpskog akademskog instituta«. No, nije se od prve dalo zgradi na uglu ulice Zlatne grede i Pašičeve. Prije nego što će se ispuniti zaviještanje Atanackovića, zgrada je bila sjedište i Matice srpske, i Srpske čitaonice, i Muške realne gimnazije, i Mađarske gimnazije, i Industrijske zanatske škole, i Više pedagoške škole, i Novosadskog sveučilišta. A od 1981. godine, zamislite, u njoj je bila smještena čak i Vojvođanska akademija nauka i umjetnosti.

VITEZOVI OD JOGURTA: Snovi časnog Platona srpskog nisu se ostvarivali sve dok nisu pristigli vitezovi od jogurta, križari poštenja, i konačno oborili odnarođeni foteljaški nakot u Novom Sadu. Poslije ovoga, sve je bilo stvar akademske besjede, uprizorene jednog sumornog čini se jesenskog prijepodneva (htio bih da je to bio 23. listopada, ali to bi bilo previše). Ekipa iz Srpske akademije znanosti i umjetnosti u posjetu Vojvođanskoj akademiji znanosti. Ne sjećam se kakvu je formu imao ovaj sastanak, je li to bio sastanak dva izvršna odbora ili nečeg sličnog, ali suštinski to je bio »svilen gajtan«, lije po upakiran i dopremljen iz Beograda. Nosila ga je reprezentativna ekipa: *Antoni Isaković, Dejan Medaković, Dušan Kanazir* i drugi.

Ne može se reći da nisu likovali, ali zato nisu ni okolišali. Vojvođanska akademija nauka i umjetnosti od sada će biti odjeljenje Srpske akademije nauka i umjetnosti. Ispunila se konačno namjena Platoneuma. Akademcima, onim vojvođanskim,

nije preostalo mnogo. Netko je stidljivo upitao: što će biti s opsežnom građom koja je prikupljena za enciklopediju Vojvodine koja je gotovo završena?

Jednostavno, bez razmišljanja odgovorio je Akademik Antonije Isaković: Priključit ćemo je građi za enciklopediju Srbije. Ovaj sastanak značio je stvarno ukidanje Akademije, a formalno ukidanje odigralo se odlukom Skupštine Srbije 1992. godine.

Teško je bilo ne evocirati ove uspomene u tjednu kad se vojvođanski parlament trebao izjasniti o inicijativi 62 svoja člana o osnivanju (ili obnavljanju) Vojvođanske akademije znanosti i umjetnosti. U skladu s skupštinskom procedurom prošlog ponedjeljka, skupštinski Odbor za obrazovanje, znanost, kulturu, omladinu i sport razmatrao je ovu inicijativu i podržao je. Na spisku zastupnika koji su podnosioci inicijative svoj potpis stavio je i predsjednik Skupštine Vojvodine *Nenad Čanak*, a najzaslužniji za provođenje ove zamisli u djelovanje je zastupnik *dr. Dragoljub Živković*. Već se znaju, ali se drže u tajnosti njihova imena, kao i članovi matične komisije koja će osnivati VANU, a ima i članova ogranka SANU u Novom Sadu, koji su spremni preći u novu instituciju.

PRORAČUNSKE PREPREKE: Dok budete čitali ovaj broj »Hrvatske riječi«, moguće je da će odlukom vojvođanskog parlamenta VANU biti obnovljena. No, u trenutku dok ovo pišemo to nije sasvim izvjesno. Pokrajinski odbor za proračun odbio je inicijativu uz obrazloženje da prijedlog sadrži čitav niz nedorečenosti i da u ovogodišnjem proračunu nisu planirana

sredstva za financiranje ove institucije. Pokrajinski odbor za propise je prijedlog prihvatio, ne našavši nikakve proturječnosti u njemu. Predsjednik Ogranka SANU u Novom Sadu akademik *Zoran Kovačević* uputio je pismo članovima svih zastupničkih grupa u vojvođanskom parlamentu, u kojem obrazlaže neracionalnost osnivanja još jedne akademije znanosti na ovim prostorima i ljubavno zamolio zastupnike da prijedlog odbiju.

Već godinu dana traju pripreme da se ova inicijativa iznese pred Skupštinu Vojvodine i danas, kao i prije godinu dana, prate je iste kontroverze i ista politička zbunjenost oličena u pitanju: je li (re)osnivanje VANU dokaz vojvođanske državnosti? Oni koji misle da jeste, pozivaju se na argumente neracionalnosti i rasipništva i misle zapravo istom logikom koja je VANU i ukidala. Oni koji pak ovo poriču pozivaju se na europska iskustva koja svjedoče kako regionalne institucije ovog tipa u Europi nisu rijetkost.

Prije nego što se brzopleto opredijelite za jednu od mogućih opcija, trebalo bi dobro razmisliti o tome što će se dogoditi s građom za enciklopediju Vojvodine koju netko priključi građi za enciklopediju Srbije, kad enciklopedija Srbije ne bude tiskana.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2, telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji participira penzioniranjem.

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Zvonko Tadijan, predsjednik Savjeta MZ i direktor OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti

Tolerancija se mora graditi

*Ukoliko promatramo cjelokupno stanje, odnosi su sasvim zadovoljavajući, mada se, kao i svugdje, neprekidno mora raditi na izgradnji tolerancije svih strana * Na žalost, kod nas je kultura političkog dijaloga još uvijek na niskim granama * Naprosto, još nemamo granice između sukoba mišljenja i sukoba ličnosti, a to je proces koji se dugo uči * Povjetarac demokracije koji nas je zapuhnuo potkraj 2000. godine donio je ogromne promjene oko nas, ali bojim se ne i u nama samima*

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

Zvonko Tadijan, diplomirani biolog, rođen je u Sonti 1961. godine. Srednju medicinsku školu završio je u Somboru, a studij biologije na PMF-u u Novom Sadu. U radnoj knjižici ubilježen mu je staž skupljen u Apatinu, Borsanskom Novom, Vrbovcu, Stanišiću i Prigrevici, da bi se u jesen 2001. godine skrasio u rodnoj Sonti, na mjestu direktora OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Momentalno obnaša i više političkih funkcija, a nedavno je imenovan i u novi UO »Hrvatske riječi«, te je nedvojbeno zanimljiv sugovornik o mnogim za hrvatsku zajednicu aktualnim temama.

HR: Predsjednik ste Savjeta MZ Sonta, direktor OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti, član IO SO Apatin, a odnedavno i član UO našeg tjednika. Kako uspijevate uskladi- ti ovako brojne obveze?

Obveze koje imam tijekom radnog dana ili tjedna jesu brojne, ali dobrom organizacijom čovjek sve postigne. Ne mogu se pohvaliti da mi ostane puno slobodnog vremena, no ukoliko želite svojim angažmanom doprinijeti općem boljitku, to je neminovnost. Tu svakako najviše trpi obitelj i osobni život, no sve ima svoju cijenu. Pomalo je i sreća što se navedene dužnosti u velikoj mjeri prožimaju, tako da ih čovjek može obnašati i paralelno.

HR: Kao predsjednik Savjeta MZ, stalna ste meta i pohvala i pokuda žitelja Sonte. Rezimirajte nam rad organa na čijem ste čelu tijekom ovog mandata, te Vaše obveze i očekivanja.

Samim prihvaćanjem da idem na izborne liste i pridobivanjem povjerenja sugrađana, prihvatio sam i ono što ovakve

funkcije nose sa sobom. Uvijek ćete imati određenu grupu ljudi koja vas razumije i podržava, grupu indiferentnih i grupu koja će vas napadati i kritizirati vaš rad. Toga mora biti svjestan svaki nosilac javne funkcije i biti spreman na ponekad i jako neugodna zbivanja. Generalno gledano, nitko od nas nije pretjerano zadovoljan realizacijom obećanja iz 2000. godine, ali svatko pošten će priznati da su se zbili jako krupni pomaci. Ako hoćemo rezimirati rad Savjeta MZ Sonta, trebamo reći da je odrađeno puno stvari: popravka na vodovodnoj mreži, sanacija krova Doma Kulture, asfaltiranje terena i uređenje rasvjete na sportskom terenu u centru sela, uređenje okoliša dječjeg vrtića, pomoć školi u nabavi računala, rješavanje organiziranog odvoza smeća, pošumljavanje terena u okolicama sela ... Pružana je i materijalna potpora sportskim i kulturnim subjektima, te udrugama građana. Momentalno je u ophodnji kapitalna investicija vrijedna oko 5 milijuna dinara, zamjena filtera postrojenja u našoj tvornici vode, izgradnja dva nova trafoa, uređenje autobusnih stajališta, izgradnja novog nogostupa na Apatinskom putu i još neke sitnije aktivnosti. Nadam se da ćemo do konca mandata okončati sve započeto, mada ni sam ponekada nisam zadovoljan tempom izvedbe, jer u svemu ima previše administriranja i čekanja bez naše krivice. Volio bih da država ima manje zakona, ali da su jasniji i da se ne mijenjaju ovako često.

HR: Željeli bismo čuti Vaše osobno mišljenje o međunarodnim odnosima u Sonti, te o odnosu općinskih organa prema nacionalnim manjinama.

Dati ocjenu na ovu temu teško je i neza - hvalno jer na ovim našim prostorima, na žalost, još uvijek postoje mogućnosti za izazivanje raznih incidenata, koji za tren pokvare sliku. Ukoliko promatramo cjelokupno stanje, odnosi su sasvim zadovoljavajući, mada se, kao i svugdje, neprekidno mora raditi na izgradnji tolerancije svih strana. Ljudi su često skloni da neke svoje frustracije prikažu i u svijetlu nacionalnog, a tu mogu početi ozbiljni problemi. Moram reći kako je odnos sadašnje općinske garniture na vlasti prema nacionalnim manjinama izuzetno korektan i predstavlja stvaran odnos suradnje i partnerstva.

HR: Koliko nam je poznato, niste član niti jedne stranke. Možda nam baš zbog toga možete pružiti realan prikaz političkog života u Sonti?

Do 2000. godine u Sonti ste imali jednu ili dvije stranke koje su dominirale (SPS, JUL), dok danas rade i mjesni odbori DS, DSHV, DSS, SRS, LSV ... Nemam točnu spoznaju o brojnosti članstva, ali znam da su aktivne po tome što povremeno traže prostoriju za sastanke. Ukoliko gledamo cjelinu političkog života, moramo zamijetiti da Sončani nerado ulaze u stranke, ne samo u današnje vrijeme. Na žalost, kod nas još uvijek vlada pravilo: ako nisi s nama, onda si protiv nas, a kultura političkog dijaloga je na niskim granama, tako da potpuno razumijem ljude koji se ne žale politički angažirati, mada bi imali puno toga za reći u uraditi. Naprosto, još nemamo granice između sukoba mišljenja i sukoba ličnosti, a to je proces koji se dugo uči.

HR: Ovih dana u Sonti je održan 72. »Grožde bal«, u organizaciji dva mjesna KUD-a, među kojima, kao što znamo, ne vladaju baš najskladniji odnosi. Kako Vi, s pozicije javnog djelatnika, gledate na ovakvo stanje u kulturi, i da li, kao predsjednik Savjeta MZ namjeravate poduzeti korake koji bi doveli do normalizacije odnosa?

Odmah moram reći da je 72. »Grožde bal« organiziran gotovo besprijekorno. Imali smo goste sa svih strana i, koliko je meni poznati nitko nije imao bilo kakvu primjedu ili žalbu. Problemi prije i poslije »Grožde bala« nastali su u našim, sončanskim glavama, ali ja vjerujem da će biti riješeni bez ikakve arbitraže i pomoći. Za neke procese potrebno je samo vrijeme. Ovo nije osobeno samo za Sontu, to je opći problem u cijeloj Vojvodini, kad je u

»Hrvatska riječ« ima svoju ulogu

HR: Koliko ste zadovoljni zastupljenošću Sonte u »Hrvatskoj riječi« i za što se kao novi član UO namjeravate zalagati?

Sonta ima »svoj« prostor u tjedniku i to sasvim pristojan. Kao član UO insistirat ću na kvaliteti i aktualnosti svega objavljenog. Nadam se, a i želja mi je da HR postane novina koja će imati svoje mjesto u medijskom prostoru Vojvodine, pa onda i Srbije i Crne Gore, kao i glasila ostalih nacionalnih manjina koja izlaze na ovim prostorima. Moramo izdejstvovati i status manjinskih glasila u smislu potpore od strane osnivača, jer, bojim se, manjinska glasila neće biti u stanju opstati bez potpore države. HR je najmlađi manjinski list i nadam se da će Pokrajina osigurati sredstva da nas izjednači barem u statusu i materijalnim sredstvima s ostalima.

pitanju naša manjina. Većina se još nije suživjela s promjenama i nada se kako će se vratiti »stara dobra vremena« i sve će biti kao prije. U Sonti imamo tri udruge koje se bave kulturom, prvenstveno folklorom, a odnosi među njima bit će onakvi, kakvim ih sami budu gradili. Jednako podržavam rad svakog, kritiziram jednako, pokušavam biti objektivan. Svaki pojedinac u ovim udrugama mora biti spreman na kompromise i međusobno razumijevanje, a moji naponi će biti usmjereni u pravcu izgradnje međusobnog dijaloga.

HR: Nekada je sport u Sonti bio na visokim granama. Kakvo je stanje danas?

Sonta je nekad imala kvalitetne rukometne ekipe, mušku i žensku, koje su se natjecale u bivšim ligama, a kojih danas nema. Postojao je šah-klub, karate-klub, košarkaški klub, ni njih danas nema. Aktivan je još jedino NK »Dinamo«, kojeg materijalno podupire MZ sredstvima koja joj stoje na raspolaganju za te namjene. Ovakvo stanje moramo promatrati u okviru jednog šireg problema, a to je starenje sela, te migracije. Od 8.000 žitelja iz šezdesetih, Sonta je pala na 5.000 po prošlom popisu. Pored smanjenja baze, tu je i problem financiranja, jer u ovakvim sredinama sve je teže riješiti pitanje sponzorstva.

HR: Jeste li, kao član IO SO Apatin, zadovoljni suradnjom organa lokalne uprave MZ Sonta sa općinskim

organima?

Svakako da sam zadovoljan, jer upravo sam i na toj funkciji da bih pridonio razumijevanju i suradnji. Istina, moglo bi biti još bolje. Mi, žitelji sela, uvijek ćemo se boriti protiv prevelikih apetita centara. Stalno ćemo misliti kako je dio proračunskog kolača koji dobijamo nedovoljan, a grad će smatrati da je prevelik. Ovaj antagonizam je prisutan na svim razinama, a gradovi su ti koji imaju vodeću ulogu i koji baš i ne razumiju naše probleme.

HR: Povucite nam paralelu u odnosima općinskih organa i organa MZ Sonta u vrijeme prošlog i sadašnjeg režima u domeni komunalija, prosvjete, kulture, sporta, pitanja nacionalnih manjina.

Opće stanje u državi u proteklom periodu reflektiralo se i na stanje u Sonti. Godine rata bile su izuzetno teške, bilo je svakakvih zbivanja. Došlo je do iseljavanja jednih, doseljavanja drugih. Puno stvari se korjenito promijenilo i uspoređivati dva perioda jako je teško i nezahvalno. Povjetarac demokracije, namjerno kažem povjetarac, koji nas je zapuhnuo potkraj 2000. godine, donio je ogromne promjene oko nas, ali bojim se ne i u nama samima. Ne-

Imali smo brojne kontakte i dogovore oko uvođenja nastave hrvatskog jezika, krenulo je, ali evo do danas nijedan udžbenik ili učilo nije stiglo do nas. Mislim da je tu u povlaštenom položaju Subotica sa okolicom, a mi »južnjaci« i dalje smo prepušteni osobnom snalaženju.

ki ljudi još ni danas ne shvaćaju dubinu ovih promjena, kao ni njihovo značenje. Danas imamo povoljniju političku i opću klimu, a kako ćemo se u njoj snaći, ovisi prvenstveno o nama. Naši su ljudi naviknuti da se stvari dešavaju same po sebi, da će njihove probleme riješiti netko drugi. No, nema više rješenja po inerciji, kapitalizam je nemilosrdan. Zbivanja u našoj zemlji to potvrđuju, na žalost, ponekad na izuzetno bolan način.

HR: Predstavite nam »osobnu kartu« OŠ »Ivan Goran Kovačić«.

Sonta ima jednu, sad već možemo reći, malu školu od nekih 400 učenika, s tendencijom daljeg opadanja tog boja. Ima nas 36 uposlenih, radimo u dvije smjene. Prostora imamo dovoljno, postoji odlična školska kuhinja, sportski tereni, pristojni sanitarni čvorovi, solidna učila, računarski kabinet ... Sama zgrada je dosta dotrajala, s lošom stolarijom i krovom, nemamo adekvatnu dvoranu za tjelesni odgoj. U posljednje dvije godine, uz pomoć lokalne zajednice, pokušavamo sanirati najveće probleme, no to ide dosta sporo. Prošlog ljeta smo generalno oličili školu, što nije urađeno već više od 10 godina, sredili smo sanitarije, imali smo nekoliko zahvata na centralnom grijanju, ali još uvijek imamo puno problema, koje u predstojećem periodu moramo riješiti.

HR: Koliko ste, kao direktor škole, zadovoljni suradnjom s hrvatskim institucijama u Vojvodini, pogotovu po pitanju uvođenja hrvatskog jezika u nastavu?

Odgovor na ovo pitanje bi bio od »odlično« do »ne zadovoljava«. Zašto? Postoje brojni kontakti, obećanja, ali u realizaciji dolazi do zastoja. Imali smo brojne kontakte i dogovore oko uvođenja nastave hrvatskog jezika, krenulo je, ali evo do danas

nijedan udžbenik ili učilo nije stiglo do nas. Mislim da je tu u povlaštenom položaju Subotica s okolicom, a mi »južnjaci« i dalje smo prepušteni osobnom snalaženju. Moram priznati kako su, u odnosu na prošlu godinu, zamjetni pomaci, no sve to mora ići i bolje i organiziranije, s više rada na terenu.

HR: Zamjetno je da, u odnosu na izjašnjavanje Sončana na popisu, u Vašoj školi postoji zanemarivo mali broj učenika čiji su se roditelji izjasnili za upis djece u odjeljenje na hrvatskom jeziku. Kako objašnjavate ovu pojavu?

Mislim da je to slojevit i kompleksan problem, koji nije samo specifikum Sonte. Pogledajte Sombor, tamo živi veliki broj Hrvata, a mislim da niti u jednoj gradskoj školi nema hrvatskog jezika. Čini mi se da ove godine opada broj učenika u hrvatskim odjeljenjima. Zašto se ovo zbiva? Mislim da je tu problem upravo u prijelazu s naroda na nacionalnu manjinu, kojeg ljudi, jednostavno, nisu razumjeli. Prisutan je i strah od svojevrsnog obilježavanja u svojem okruženju, ljudi se plaše da im se djeca izdvajaju po bilo čemu. Svoju nacionalnu pripadnost ne žele ili se plaše javno pokazati. Isto tako, velika sličnost dva jezika kod mnogih ne stvara potrebu izučavanja materinjeg. Prisutne su i posljedice jednog suludog ratovanja, koje su ostavile bolne rane kod oba naroda. Dosta toga opterećuje našu zajednicu i iznutra. Problematika je, dakle, izuzetno opširna i zahtijeva duboku analizu.

HR: Za razliku od osmoškolaca, roditelji srednješkolaca i studenata u velikom broju nastoje upisati djecu u škole u Hrvatskoj. Jesu li u pitanju razlozi ideološke ili ekonomske naravi?

Mislim da je tu riječ o problemu perspektive nakon završene škole. Ljudi se nadaju kako će im djeca imati bolju priliku za uposlenje i karijeru. Putovnica Republike Hrvatske daje i lakšu mogućnost izlaska u Europu i svijet, i tu treba tražiti razloge odlaska djece na školovanje u Hrvatsku. Za nas je jako veliki problem to što se vjerojatno nitko od tih obrazovanih ljudi neće vratiti u sredinu iz koje je potekao.

Problemi prije i poslije »Grožđe bala« nastali su u našim, Sončanskim glavama, ali ja vjerujem da će biti riješeni bez ikakve arbitraže i pomoći. Za neke procese potrebno je samo vrijeme.

Ovo nije osobeno samo za Sontu, to je opći problem u cijeloj Vojvodini, kad je u pitanju naša manjina. Većina se još nije suživjela sa promjenama i nada se da će se vratiti »stara dobra vremena« i sve će biti kao prije.

Papa Ivan Pavao II. proglasio 30 novih kardinala

Zagrebački nadbiskup Josip Bozanić postao kardinal

U srijedu 21. listopada Hrvatska je ponovno dobila svoga kardinala.

Na svečanom konzistoriju papa Ivan Pavao II. proglasio je 30 novih kardinala, među kojima je i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. Nakon razdoblja bez kardinala, poslije smrti Franje Kuharića,

Hrvatska će, kao država, ponovno imati svoga predstavnika u Zboru kardinala, premda su Hrvati i dosad imali kardinala u osobi vrhbosanskog nadbiskupa Vinka Puljića. Bozanić će ujedno postati naslovnim kardinalom crkve svetog Jeronima u Rimu.

69 ZEMALJA S KARDINALIMA: Svi novi kardinali dobivaju određeni prostor u Vatikanu, gdje će moći primati kurtoazne posjete. Nakon proglašenja novih 30 kardinala, bit će 135 kardinala s manje od 80 godina koji će moći sudjelovati na eventualnoj konklavi, a među njima novog papu birat će i Bozanić i Puljić. Obojica su i među rijetkima rođenima poslije Drugoga svjetskog rata. Od sada čak 69 zemalja sa svih pet kontinenata imat će barem jednog kardinala. Od tih zemalja njih 59 ima kardinala mlađeg od 80 godina.

232 KARDINALA IVANA PAVLA II.:

No, od 135 onih koji biraju i mogu biti izabrani za papu, za nekoliko mjeseci brojka će se smanjiti za oko deset kardinala, jer će mnogi prijeći dobnu granicu od 80 godina, koliko mogu imati za sudjelovanje na konklavi. Od tih kardinala u godinama za sudjelovanje na konklavi, 130 ih je proglasio Ivan Pavao II., koji je inače ukupno proglasio 232 kardinala, od kojih je 176 još na životu. Ostalih 18 kardinala, od ukupno 195 koliko ih ima, imenovao je papa Pavao VI., a jednog još davno papa Ivan XXIII.

U Beogradu promovirana knjiga »Mediji u višejezičnim društvima«

Državljanstvo nasuprot etničke pripadnosti

Knjiga OEES-ovog Ureda za slobodu medija »Mediji u višejezičnim društvima« promovirana je ovih dana u Beogradu, u povodu tiskanja njenog izdanja na srpskom jeziku, što je prvi prijevod ove publikacije s engleskog. O knjizi je govorio predstavnik OEES-a za medije Freimut Duve na promociji upriličenoj u hotelu »Hayat«.

»Budućnost 21. vijeka je u višejezičnosti. Stoga smo odlučili publicirati ovu knjigu nakon istoimene konferencije održane u ožujku u Bernu, uz pomoć švicarske i njemačke vlade«, rekao je Duve na konferenciji za tisak u hotelu »Hayat«. Knjiga predstavlja zbirku izvještaja neovisnih stručnjaka o uvjetima rada medija u Makedoniji, Luksemburgu, Moldaviji, Srbiji i Crnoj Gori i Švicarskoj, koji su predstavljeni na konferenciji u Bernu. Duve je

zahvalio Misiji OEES u SCG zbog prijevoda na srpski jezik i najavio prijevod i na albanski i romski.

»Konferencija je, kazao je Duve, bila organizirana zbog toga što je 'čitava Europa višejezična' i stoga što je 'višejezičnost europski izazov'. Projekt je nazvan 'Obra - na budućnosti'. Ključna riječ u njemu je 'državljanstvo', koja se u mnogim zemljama izgubila na račun etničke pripadnosti«, istaknuo je Duve.

Prema njegovoj ocjeni, »u budućnosti Europa nema šanse ako ponovo ne otkrije taj pojam«. On je također ukazao da je SCG izabrana kao jedna od zemalja sudionica konferencije u kojoj je tradicija borbe za neovisno novinarstvo i protiv represije bila duga, ali i kao zemlja s 27 nacionalnih grupa i 12 jezika koja je ipak mnogo godina živjela bez ratova.

Budućnost Balkana je, prema ocjeni Duvea, u zajedničkoj povijesti i novim dimenzijama, a to je multijezičnost.

»Višejezično društvo je realnost 21. vijeka«, zaključio je Freimut Duve.

Na pitanje što će OEES učiniti za razvoj romskih medija, Duve je odgovorio kako je diljem Europe na tom planu malo učinjeno, ali da OEES pruža profesionalnu pomoć i edukaciju novinara. On je istaknuo kako emisije na romskom jeziku trebaju biti zastupljene u javnim a ne državnim ili privatnim medijima.

Šef Misije OEES u SCG Maurizio Masari kazao je da je Misija pomogla uspostavljanje Radija Bujanovac i obuku njegovih novinara i istodobno ukazao kako je Srbija napravila napredak u odnosu na razvoj višejezičnih medija, posebno na jugu Srbije, ali da ovaj početni uspjeh ne smije zavarati, jer je ostalo još dosta posla.

Bez promjena u vrhu
subotičke vlasti

Koalićijski sporazum bez podrške

Potpredsjednik Skupštine Općine *Bela Tonković* ostaje na toj dužnosti jer prijedlog Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, da on bude smijenjen nije prošao na prošlotjednom skupštinskom zasjedanju. Inicijativu za njegovo razrješenje potpisalo je deset vijećnika (ne samo iz DSHV) a rasprava koja se povela po ovoj točki dnevnog reda bila je uglavnom sukob dva stajališta. Dok su vijećnici *Mirko Bajić* (NDS) i *Nikola Uzelac* (SPS) tražili detaljnije obrazloženje zbog čega se traži Tonkovićeve smjene, *Martin Bačić* (DSHV) i *Józsa László* (SVM) zastupali su stajalište kako DSHV ima pravo zahtijevati smjenu na temelju koalićijskog sporazuma. Više puta je spominjano kako rezultati glasovanja neće predstavljati sud o radu Bele Tonkovića na dužnosti potpredsjednika Općine, već samo poštovanje odluke koalićijskog partnera.

Od 52 prisutna vijećnika 31 je glasao za opoziv, 14 je bilo protiv opoziva, a 7 listića je bilo nevažećih. Za opoziv su bila neophodna 34 glasa. Nakon takvog ishoda glasovanja vijećnik DSHV-a *Martin Bačić* je povukao prijedlog o izboru novog dopredsjednika, a vijećnici su i glasovanjem skinuli tu točku s dnevnog reda, iako su predstavnici koalicije za Suboticu tvrdili da se po poslovniku jednom usvojeni dnevni red tijekom sjednice ne može više mijenjati.

Odmah po objavljivanju rezultata glaso-

vanja Tonković je rekao kako ne uzima nikome za zlo što je glasovao za njegovo razrješenje, te se istodobno zahvalio na većinskoj podršci.

D. D.

Józsa László, predsjednik
odborničke grupe

Moramo se pridržavati koalicionog sporazuma

DSHV je odlučan ponovno zatražiti smjenu Bele Tonkovića, i pri tome je iznio kako smatra da Savez vojvođanskih Mađara nije poštivao koalićijski sporazum. Kakav je stav Saveza vojvođanskih Mađara, prema ovom, ponovljenom, zahtjevu DSHV-a? Józsa László, predsjednik odborničke grupe u subotičkoj Skupštini smatra kako »nema nikakve ograde da se to pitanje postavi ponovno na dnevni red i ukoliko ima dovoljni broj potpisa odbornika onda će to normalno biti stavljeno na dnevni red. Stav SVM-a ja, naravno, ne bih želio previše prejudicirati, međutim, kod nas je bilo dosta snažno shvaćanje da se koalicioni sporazum mora poštovati i onda kad je to ne-zgodno. Znam da neki možda misle da je kod nas bilo neke nediscipline, međutim tu je bila jedna okolnost da sedmorica naših odbornika jednostavno nisu mogli biti prisutni i oni su se najavili da ne mogu doći na sjednicu. Ne vjerujem da je itko imao razloga da ne glasa onako kao što smo se dogovorili, tako da ja ne mislim da se mi trebamo stidjeti onoga što se dogodilo. Pri tome mi naravno nismo inicijatori ove personalne promjene, ali smo ti koji se moramo pridržavati koalicije.«

Vjerojatno će dakle pitanje smjene biti ponovno biti stavljeno na dnevni red, i Józsa László je mišljenja kako s obzirom da je samom Izvršnom odboru potreban jedan period pripreme kako bi se pripremilo novo zasjedanje skupštine razlozi racionalnosti tu zahtijevaju stanku od nekoliko tjedana, a samo sazivanje skupštine je u isključivoj nadležnosti gradonačelnika.

J. D.

Demokratska stranka o smjeni
Bele Tonkovića

Na pomolu novo savezništvo?

U povodu inicijative vijećnika DSHV-a za razrješenje Bele Tonkovića s mjesta dopredsjednika SO Subotica, Demokratska stranka je zauzela jasan i nedvosmislen stav da će se pridržavati koalićijskog sporazuma subotičkog DOS-a iz listopada 2000. godine, po kojem pravo na mjesto dopredsjednika ima DSHV, navodi se u priopćenju OO DS Subotica. U skladu s ovim načelima DS se na sjednici Skupštine Općine i izjasnila za smjenu Bele Tonkovića, međutim, ostalo je nejasno koga Tonković predstavlja na mjestu dopredsjednika SO.

Kuriozitet svakako predstavlja i činjenica da su se u prilog Tonkovića otvoreno izjasnili samo vijećnici iz redova DSS-a, SPS-a i sličnih stranaka, kaže se u priopćenju, te zaključuje pitanjem da li DSS, SPS i njihov glasnogovornik *Mirko Bajić* ne razumiju pojam predstavničkog doma ili je na pomolu novo savezništvo između tih stranaka i Bele Tonkovića.

Priopćenje Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini

Ponovno ćemo zatražiti smjenu dopredsjednika Tonkovića

»Podružnica DSHV Subotica na sastanku od 16. listopada 2003. godine izražava ogorčenost rezultatom glasovanja po pitanju prijedloga za smjenu dopredsjednika općine Subotica *Bele Tonkovića*. Naime, rezultat glasovanja je bio sljedeći: od 52 nazočna odbornika, 31 je glasovalo za smjenu, 14 odbornika je glasovalo protiv smjene gospodina Tonkovića, uz 7 nevažećih listića. To znači da članovi skupštine iz redova SVM nisu u potpunosti podržali prijedlog svog koalićijskog partnera.

Ovo je utoliko lošiji znak što su prije skupštine izrazili punu spremnost da prijedlog odbornika DSHV i HNS o smjeni prihvate, pozivajući se upravo na koalićijski

sporazum. Posebno je čudno da je bilo 7 nevažećih listića i unatoč tomu što je predsjednik odborničke grupe *Józsa László* vrlo lijepo objasnio da smo koalićijski partneri i da podržavaju naš prijedlog, isto tako kao što su predlagачi smjene podržali prijedlog SVM, kada se radilo o zamjeni predsjednika općine *Ispánovics Istvána*.

Odbornici predlagачi, a i Subotička podružnica DSHV, su očekivali da će već sam *Bela Tonković* uvidjeti kako ga ne podržava stranka iz koje je izabran, podnijeti ostavku. Međutim, on se zadovoljio i time da je za njega glasovalo 14 odbornika među kojima i subotički SPS. S obzirom na ovakav ishod glasovanja predlagачi će ponovno predložiti smjenu dopredsjedni-

ka Tonkovića, još iz razloga što je u međuvremenu isključen iz članstva DSHV.

U isto vrijeme očekujemo da će naši koalićijski partneri na tom glasovanju podržati naš prijedlog. Funkcija dopredsjednika općine Subotica pripada DSHV-u po koalićijskom sporazumu iz 2000. godine, prema tome DSHV određuje tko će biti u ime stranke na toj funkciji.«

Zastupnici DSHV-a u SO Subotica
Subotička podružnica DSHV-a
Članovi Predsjedništva
i Vijeća DSHV-a iz Subotice
v. d. predsjednik *Petar Kuntić*

Susret rukovodstava dviju hrvatskih stranaka

Čelnici DSHV i HNS pred konsenzusom?

Kao što su čelnici dviju hrvatskih stranaka i najavili na Okruglom stolu iniciranom od strane Inicijative mladeži, u Subotici je u sjedištu DSHV-a 21. listopada održan sastanak na razini predsjedništava dvije hrvatske stranke. Sastali su se v. d. predsjednik Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini **Petar Kuntić**, dopredsjednici **Josip Gabrić** i **Dorđe Čović** i predsjednik Subotičke podružnice **Martin Bačić**, te rukovodstvo Hrvatskog narodnog saveza - predsjednik **Franjo Vujkov** i dopredsjednici te stranke **Dužo Runje**, **Branko Horvat** i **Zoran Vojnić Tunić**.

Na tom sastanku su se čelnici složili kako je jedna jaka politička opcija potrebna danas hrvatskom narodu na ovim prostorima, i kako bi loše bilo da na sljedeće izbore Hrvati idu podijeljeni, jedni protiv drugih, te da su spremni raditi na tome da se postigne konsenzus barem kad su u pitanju predstojeći izbori.

Nakon sastanka izjave novinarima su dali čelnici obje stranke. V. d. predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić** je izjavio: »U sklopu promjena koje su se događale ovog ljeta DSHV radi na jedinstvu hrvatskog korpusa. Sastali smo se s HNS-om u smislu pre-

poruke sa sastanka u Beogradu s predsjednikom Mesićem, i na poticaj Inicijative mladeži. To je bio prvi u nizu sastanaka koji nas očekuju da radimo na jedinstvu koji će vjerojatno rezultirati predizbornom koalicijom DSHV i HNS. Za deset dana možemo očekivati potpisivanje predizborne koalicije.«

Franjo Vujkov, predsjednik HNS-a rekao je sljedeće: »Promjene koje su nastale u DSHV-u stvorile su preduvjete današnjeg susreta. Susret je diktiran interesima hrvatske zajednice u Srbiji, da izvršimo pripreme za izbore, da osiguramo što bolju startnu poziciju na budućim izborima. Prvenstveno osluškujući što naše pučanstvo želi, što nam nalaže politika naše matične države gdje se apeliralo na jedinstvu hrvatskog korpusa u Srbiji, navelo nas je da učinimo ovaj korak, koji ja osobno smatram izuzetno značajnim. Održali smo sastanak na razini dva predsjedništva - DSHV-a i HNS-a, usvojili zaključke da predizborna koalicija, mogu slobodno kazati, predstavlja neminovnost. Mi svakako kao odgovorni ljudi nismo imali ovlasti da donesemo konačne zaključke ovog da-

Franjo Vujkov

našnjeg susreta to moramo verificirati na vijećima.

Na pitanje novinara je li, budući da do ovog susreta dolazi kad je **Bela Tonković** smijenjen sa mjesta predsjednika DSHV, bivši predsjednik bio glavna smetnja uspostavi boljih odnosa između DSHV-a i HNS-a, Vujkov je odgovorio kako su »krive su obje stranke, a promjene su uvjetovale da dođe do sastanka. Ovo je nastavak procesa od 1994. - 1995. godine kada su tražene promjene u DSHV-u. Svi smo mi bili članovi DSHV-a i možda je potez kada smo istupili iz članstva bio ishitren političkim neiskustvom. Okrenimo se budućnosti. Ovaj susret je veliki iskorak hrvatske zajednice gdje će se stvoriti preduvjeti da nastupimo jedinstveno. Smatram da mi predstavljamo značajni politički čimbenik, kako na razini općine Subotica, tako na nivou Pokrajine pa i Republike Srbije.«

Petar Kuntić je na isto pitanje odgovorio: »I mi smo bili potpredsjednici DSHV-a u to vrijeme, te je i na nama krivica. Nas danas nema nigdje i smatram da ili ćemo se ujediniti ili nas neće biti.«

N. S.

Petar Kuntić

Priopćenje DSHV-a

Ispravka netočnih navoda

U redakciju »Hrvatske riječi« pristiglo je priopćenje potpisano od strane v. d. predsjednika Petra Kuntića sljedećeg sadržaja: »U broju od petka 17. listopada 2003. godine, objavljeno je priopćenje isključenih članova DSHV-a Bele Tonkovića, Slavena Dulića i Bogoljuba Kujundžića u kojem su iznijeli neistinu, da u njihovom smjnjivanju nije bilo kvoruma Predsjedništva DSHV-a, te da je odluka donijeta u nazočnosti 7 od 13 članova, te da su u odluci sudjelovali kooptirani članovi što je protivno Statutu.

Molim Vas, da u smislu Zakona o štam - pi dozvolite da ispravimo netočnost.

U Glasu Ravnice, koji je glasilo DSHV-a, od travnja 1996. godine, objavljene su izmjene i dopune Statuta DSHV-a koje su upravo usvojene na skupštini stranke, čiji tekst glasi:

»Poslije članka 33. koji govori o djelo - krugu rada vijeća, dodaje se novi član 33. koji glasi:

U vremenu između dviju skupština, Vijeće zajedno sa Predsjedništvom može popunjavati svoje redove, na mjesto umrlih članova, onih koji su podnijeli ostavke, trajnije bolesnih, odselili se u druge zemlje, kao i zamijeniti one članove koji tri puta uzastopno neopravdano izostanu sa

sjednica.« Prema tome, netočan je navod da je protivno statutu, da se ne mogu članovi Predsjedništva i Vijeća zamijeniti mimo izborne skupštine. Moramo napomenuti, kako je u tijeku perioda dok je **Bela Tonković** bio predsjednik DSHV-a na isti način izvršeno popunjavanje Predsjedništva i Vijeća i to u više mahova. Predsjedništvo i Vijeće su uz kvorum izvršili popunjavanje mjesta ovih dužnosnika na sjednici održanoj 29. kolovoza 2003. godine. Prema tome, potrebne većine za donošenje odluka je bilo i to na zakonito izabrani način.

Stoga smatramo, kako je priopćenje isključenih članova samo jedna u nizu neistina prezentiranih od strane ovih lica.«

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«

Na polovici puta

Kulturno umjetničko društvo ili Hrvatski kulturni centar?

Piše: Jasminka Dulić

Tijekom devedesetih godina u kontekstu politike koju je lokalna vlast u Subotici vodila nastojeći da očuvati multietnički karakter grada i manjinske kulturne institucije, rekonstruirana su tri najznačajnija nacionalna kulturna centra (kulturno-umjetnička društva) u gradu: hrvatsko »Bunjevačko kolo«, mađarski »Népkör« i srpski »Sveti Sava«. Hrvati u Vojvodini su tako nakon dužeg perioda, u kojem nisu postojale hrvatske institucije, sredinom devedesetih godina ponovno dobili kulturnu instituciju namijenjenu njegovanju i očuvanju vlastite kulture. Namjera lokalne vlasti bila je osigurati dugoročnu vitalnost i samostalnost ovih nacionalnih kulturnih centara.

Međutim, nakon početnog entuzijazma i djelomične obnove prostora Hrvatskog kulturnog centra, do danas on nije postao institucija koja profesionalno radi na razvijanju kulturnih programa, jer se manje-više aktivnosti i dalje odvijaju volonterski, uz brojne neriješene probleme, može se reći osnovne, kao što je grijanje prostorija tijekom cijele sezone.

ZAJEDNIČKA ADRESA: Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« mjesto je gdje se održavaju različite manifestacije subotičkih Hrvata, što je sasvim logično imajući u vidu da je ono za sada jedina hrvatska institucija koja raspolaže odgovarajućim prostorom za veće skupove i manifestacije u Subotici. Međutim, iako je 1997. godine zgrada jednim dijelom restaurirana

i Hrvatski kulturni centar oživio svoju djelatnost, u posljednje vrijeme se često čuju primjedbe kao prostor traži dodatno uređenje i kako je neadekvatan, posebice u zimskim mjesecima, jer se nerijetko događa da se programi i skupovi odvijaju u hladnoj

Velika dvorana

dvorani, što ima za rezultat ili nedovoljnu posjećenost ili biranje nekih drugih prostora za održavanje različitih programa i manifestacija postojećih hrvatskih udruga.

Što je tome razlog i planira li se što učiniti na tom planu, pitali smo predsjednika HKC *Belu Ivkovića*: »Što će dalje biti s 'Kolom', hoće li se renovirati, i hoće li biti grijanja – ovisi o raspoloživim financijskim sredstvima? Mi trebamo služiti svim postojećim hrvatskim institucijama i općenito hrvatskoj zajednici. To je bila redovita praksa i u dosadašnjem periodu i de-

vedesetih godina kad je HKC 'Bunjevačko kolo' bila jedina hrvatska institucija, a kada su nove hrvatske udruge započinjale svoj rad, mi smo nastanak tih institucija pomagali i trudili se da one zažive. Neke institucije su još uvijek registrirane na našoj adresi, kao što i Hrvatsko nacionalno vijeće, također, ovdje ima svoj ured, dok se ne nađe drugo rješenje.«

HLADNA DVORANA: Međutim, i pored dobre volje potrebno je riješiti i problem grijanja, ukoliko se želi da Hrvatski kulturni centar doista i bude mjesto gdje će se kontinuirano i često održavati različiti programi. U posljednjem periodu nastalo je nekoliko novih hrvatskih institucija, koje ili nemaju svoj prostor, ili on zahtijeva, također, značajna ulaganja, dok »Bunjevačko kolo« kao prostor ostaje neiskorišten. Planiraju li se neke promjene u budućnosti?

»Mi mislimo da ovaj prostor treba biti svima na raspolaganju s tim da smo mi voljni dati dvoranu, ali se očekuje od onih koji održavaju manifestacije da barem pokriju troškove grijanja«, kaže Ivković. »Naše raspoloženje je, dakle, da se programi u hrvatskoj zajednici održavaju u Hrvatskom kulturnom centru, i mi ne doživljavamo druge organizacije kao konkurenciju, ali bi se trebalo dogovoriti kako će se pokrivati grijanje, jer samostalno nismo u stanju osigurati ta sredstva. Sve oblasti života u hrvatskoj zajednici moramo pokriti, a neki novi dogovor i raspored mora se uraditi između institucija i udruga koje su se formirale i koje su najkvalificiranije raditi određeni program.«

»Mi kupimo toliko litara goriva s koliko možemo zagrijati dvoranu onda kada su probe. Od Općine dobijemo 30.000 dinara mjesečno za pokrivanje troškova, što je nedovoljno za normalno obavljanje naše djelatnosti. Za godišnje grijanje treba 7.500 do 10.000 eura. Ove godine smo, poslije 2-3 godine kad nismo dobivali ništa, na natječaju Republike Hrvatske dobili sredstva što će se koristiti za redovite djelatnosti, međutim, to su mala sredstva i mi smo nezadovoljni time koliko smo dobili«, iznio je Ivković.

Što je s restoranom koji je također vlasništvo HKC »Bunjevačko kolo«, a koji je također hladan i u prilično zapuštenom stanju: »Što se tiče izgleda restorana, to zavisi od zakupca u prvom redu i nivoa koji za-

Bela Ivković, predsjednik HKC

Zapaženi nastupi

Četiri folklorne grupe postoje u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« i u njima je angažirano blizu 200 djece i mladeži od najmlađeg uzrasta do reprezentativne grupe, a uspješno djeluje i tamburaški orkestar. Za sada folklorna sekcija izuzetno dobro radi i u Hrvatskoj smo imali 5-6 izuzetno zapaženih i dobro primljenih nastupa u ovoj godini u Slavonском Brodu, Požegi, Vinkovcima, Osijeku, Đakovu. *Karolina Vojnić Hajduk*, profesorica muzike, izuzetno uspješno radi s folklornim grupama, a *Sandra Lipozenčić* vodi folklor. Organizira se i »Festival bunjevačkih pisama«, do sada su uspješno održana dva, a priprema se i treći. Za održavanje festivala su u velikoj mjeri za-

služni Dr. *Sente Marko* i *Vojislav Temunović*. Aktivan je također i Likovni odjel, koji organizira 4-6 izložbi godišnje i Likovnu koloniju Bunarić na salašu *Paje Đurasevića*. Aktivna je i Dramska sekcija gdje, s puno entuzijazma, *Ljubica Suturović* i *Arsen Čosić* rade s lutkarima.

»Veliki broj mladih dolaze naučiti igrati, svirati i budu tu nekoliko godina pa odu. Zadovoljni smo time što veliki broj mladih nauči naše hrvatske plesove koje će kasnije znati zaigrati u svatovima, na prelu, da se naši plesovi sačuvaju i da se ne igraju samo čačak i čardaš, već, dakako, uz njih, uvijek i naše hrvatske igre.« rekao je Ivković. ■

kupac hoće ostvariti, i s naše strane u restoran se ne planira ulagati. Jedan od prihoda 'Kola' je i prihod od zakupa restorana, koji se, istina, u zadnje vrijeme ne uplaćuje uredno, i to će se morati riješiti».

Lazo Vojnić Hajduk, tajnik Hrvatskog kulturnog centra, smatra kako je jedan od razloga izvjesnog zastoja u aktivnostima HKC rezultat i toga što se politika umiješala u kulturu, gdje joj nije mjesto: »'Bunjevačko kolo' je koliko-toliko imalo svoje programe i radilo je do 2000. godine, za tim se politika umiješala u kulturu i bila je zainteresirana samo za svoje kadrove da uđu u Hrvatski kulturni centar, ali ništa dalje od toga. Od tog doba HKC nema program rada za period od skupštine do skupštine po kojem radi, pa je i to dovoljan indikator koliko je loše kad se stranački interesi direktno upliću u sferu kulture. Stranke se trebaju boriti za svoje pozicije u društvu u kojem živimo, a ne međusobno unutar hrvatske zajednice u postojećim institucijama«, rekao je Vojnić Hajduk.

HRVATSKI DOM: *Mr. Josip Ivanović*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, već prije par godina se zalagao za formiranje institucije »Hrvatski dom«, jer smatra da je zgrada Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, takva kakva jest, dovoljna za funkcioniranje jedne udruge, ali da bi u Subotici trebalo osigurati jedan reprezentativniji prostor i zgradu u kojoj bi bio smješten Hrvatski kulturni centar Srbije i Crne Gore i istovremeno bi tamo bilo

Restoran Dukat

smješteno i Hrvatsko nacionalno vijeće sa svojim radnim tijelima. »Smatram da je zgrada u kojoj se nalazi HKC 'Bunjevačko kolo' neadekvatna za veće manifestacije, nema parking prostor i teško se može osigurati parking u budućnosti, jer lokacija nije najsretnija. Ja sam tu ideju promovirao već prije nekoliko godina, da se mora osigurati hrvatskoj zajednici jedan reprezentativniji prostor od onog kojim raspolaže HKC 'Bunjevačko kolo'. Prigodom prvog posjeta Hrvatskog nacionalnog vijeća gradonačelniku *Gézi Kucseri* mi smo razgovarali o tome da se imovinski pravno riješi prijenos na Hrvatsko nacionalno vijeće zgrade u kojoj je u jednom dijelu Galerija *dr. Vinka Perčića*, a druga polovica ove zgrade je općinsko vlasništvo. Tamo postoji velika dvorana, no i nju treba restaurirati. Tijela Vijeća moraju imati svoje mjesto i prema mom mišljenju ta je zgrada reprezentativna i bila bi adekvatno i dostojno

mjesto za sjedište HNV-a i kulturni centar hrvatske zajednice«, rekao je Ivanović.

Činjenica da je Subotica demografski, kulturni i politički centar hrvatske, kao i mađarske nacionalne zajednice, posebnu težinu daje ovoj problematici. Dakako preduvjet za funkcioniranje bilo koje institucije i za dobivanje financijske pomoći bilo od strane Republike, Pokrajine ili grada je postojanje dugoročne strategije i koordiniranih napora od strane same nacionalne zajednice, odnosno svih onih koji su prihvatili angažman i odgovornost koju nose visoke funkcije bilo u institucijama kulture ili politike. Ipak, treba priznati da, do sada, od Republike nisu dobivena, osim obećanja, nikakva financijska sredstva za financiranje nacionalnih vijeća i drugih institucija, a koja su stvorena s pretpostavkom da će domicilna država osim prava »na papiru« osigurati i određene materijalne pretpostavke i financijska sredstva za ostvarenje tih prava.

Kad je u pitanju hrvatska zajednica, proces izgradnje institucija očevitno tek je na početku, i teško se može mjeriti s onim manjinskim zajednicama koje su u proteklom periodu imale manjinske kulturne institucije (udruge, medije i školstvo), a ne treba se zaboraviti ni antihrvatsko raspoloženje, koje je na ovim prostorima dugo trajalo (i nije još sasvim nestalo), i predstavlja dodatni teret za hrvatsku zajednicu. ■

Još uvijek stara ploča

Hrvatski kulturni centar je prolazio kroz različite faze tijekom svog postojanja. Osnovan je 13. siječnja 1970. godine na obljetnicu smrti velikog preporoditelja bačkih Hrvata biskupa *Ivana Antunovića* i počeo je djelovati pod imenom Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Bunjevačko kolo«. No, ubrzo je, gušenjem Hrvatskog proljeća, već 1973. godine ovom društvu promijenjen naziv u Kulturno-umjetničko društvo »Bunjevačko kolo«. I dok su ostale manjine u tom periodu imale svoje nacionalno-manjinske institucije, medije i školstvo, Hrvati u Srbiji su bili u paradoksalnoj situaciji. Živjeli su u državi u kojoj su bili jedan od državotvornih naroda, a da nisu imali mogućnosti za slobodno izražavanje vlastite nacionalne pripadnosti i njegovanje vlastite kulture, čak ni na razini KUD-a. Nacionalna oznaka je vraćena tek 1995. godine kad je KUD »Bunjevačko kolo« dobilo današnje ime Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«. Do dana današnjeg, međutim, nije postavljena ploča sa službenim imenom ove institucije. *Bela Ivković*, na naše pitanje zašto još nije postavljena nova ploča sa sadašnjim imenom rekao je, kako su u prethodnom periodu, koji je bio nepovoljan za Hrvate ovdje, izbjegavali postaviti novu ploču da je netko ne bi oštetio ili uništio, ali da će to sada biti riješeno, zahvaljujući i sredstvima koja su dobivena na natječaju. ■

Ulaz u KUD ili HKC

Ivan Ivković Ivandekić, fotograf

Pokušavam pomiriti prošlost i sadašnjost

Razgovarao: R. G. Tilly

»Ja sam se od rane mladosti pomalo počeo baviti fotografijom – počeo sam s aparatom 'Smena 8', sve je to bilo skromno, dokumentaristički, htio sam neke događaje, mista, ljude, sačuvati na slikama od zaborava. Nosio sam aparat na sve značajne manifestacije, posebice na Dužijance, jer me je oduvijek privlačila etnologija, baština... I povijest me je interesirala no, ostao sam na salašu iz raznih razloga, nisam oči u Zagreb studirati povijest i etnologiju. Danas žalim, jer da sam to završio, cili život bi se bavio nečim što volim, premda ja i ovako radim ono što volim, jer sam zavolio fotografiju, kaže u razgovoru za »Hrvatsku riječ« Ivan Ivković Ivandekić, fotograf, čije se fotografije već mogu sresti u mnogim ovdašnjim medijima. Od petka 24. listopada one su izložene u prostorijama uredništva »Hrvatske riječi«.

Taj moj ne-odlazak na studije poklopio se s jednim neugodnim događajem u prošlosti, kada sam se odlučio da nikad više neću uzeti foto-aparat u šake. Toga sam se zavjeta držao više od deset godina, ali ondak je vreme lagano uradilo svoje, promišljajući sve iznova, opet sam počeo fotografirati.

Što vas je na to ponukalo?

Jednom sam oči u didin vinograd, kod Tavankuta, pa sam vidio kako je to sve pusto – umiru salaši, nema života, budućnosti, zapušteno je sve... Uzo sam aparat i sliko, i tako je počeo moj boj za očuvanje, makar na taj način, prošlosti, sićanja na kadgodšnje vrime, adete, lipa mista, salaše i sve lipe stvari koje nosi djetinjstvo i mladost. Nije to bilo samo zbog toga da ja spasim od zaborava uspomene na taj vinograd, već, općenito, da sačuvam sve lipe stvari iz prošlosti od zaborava, ili barem načinim neki kompromis između ovog novog vremena i kadgodšnjeg. Vidio sam i kako salaš di je moj bačo rođen propada, pa sam pomislio kako će sve to nestati jednog dana, a neće biti nikakog traga od svega. Mo-ro sam makar slikom sačuvati uspomene na prošlo vrime.

Koji su Vaši izvori inspiracije, najčešći i najmiliji motivi?

Salaši... Stara kola koja kisnu na zaboravljenim njivama neobrađenim, jesen i zima koji nagrizaju napuštene čardake. Par miseci sam na tako jedno misto dolazio s jednom curom, svojim modelom, i pravio fotografije. Mislim da sve moje fotografije

imaju u sebi tu protkanost, to tkanje i današnjeg i prošlog vremena. Tako da sam ja počeo opet nakon deset godina tamo di sam stao.

Vaši fotosi djeluju pomalo onirično. Imaju li snovi ulogu u tome?

Uvijek slikam ono što klapim, sanjam. Ja sam počeo ovim da se bavim sa svojim drugom *Brankom Istvančićem*, početkom devedesetih godina, kada smo krenili snimat početne kadrove jednog projekta, nekog dokumentarnog, kratkog filma. Snimali smo kod Kobinog sela – to je kod Mirgeša i Tavankuta, digod između. Sićam se zdravo dobro, bio je drugi mesec, ladno je bilo, bilo je po njivama sniga i kroz jato vrana i zimski zrak i ledene grane gledao sam toranj tavankutske crkve, kroz oko kamere. Taj pogled od Mirgeša prema Tavankutu mi se urezao u sićanje, pa sam ja posli došo opet tamo, sliko kako momak igra momačko kolo s dvi cure na tom prostoru i to je motiv koji se nalazi sada na mojoj

pomirimo li se mi sotim da sanjamo lipo a ondak se probudimo, ili ne... Ta me klapnja potakla da razmislim kako kad se što-god sanja, to mož bit i lipo i ružno i veselo i tužno, objašnjivo i neobjašnjivo... Magla, kroz maglu trču bisni vranici, križ... Sve ja to klapim i ondak potražim svoje snove u stvarnosti. Mada ja mislim da sam slikar, fotograf realnosti, realnih motiva.

Napose, zašto ste se odlučili da svoje fotografije izložite upravo u redakciji NIU »Hrvatska riječ«?

Nije ovo moja prva samostalna izložba, imo sam u Tavankutu svojevremeno vrlo uspilo izložbu. Ja na ovim slikama mirim prošlost, primjerice narodnu nošnju i sadašnje vrime, mlade divojke koje side na košaru, raspuštene kose, onako kako su vremenene cure nose, malo otkrivena kolina, pa onda klasično lipe mlade naše divojke, a obučene moderno, i tako, recimo obučem ih u kake sakoe i s šepicom i umi-

vizit-karti. Onda je jedna moja prijateljica pisala maturalni rad o Romeu i Juliji. Ja sam joj kazao da se bunjevački oni zovu Roka i Đula, i iz te šale sam ja napravio fotose Romea i Julije, ovdašnjih, naravno, i nakon dvanaest godina, slučajno, ili nesvesno, zafaljujući dragom Bogu, na Bikovu. E, sad dolazimo do snova: klapio sam prije nekoliko godina najlipči san, jednu divojku s Čikerije, i kad sam se probudio, ositio sam ogroman bol što je sve bila tlapnja, a ne stvarni život, i shvatio kako nam život umnogome, srića naša, ovisi o tome

sto tamburice ja joj metim u ruku saksa-fon. I ondak tako imate prošlost i sadašnjost na jednoj slici. E, sad naravno da bi ja većma volio u Galeriji, Likovnom susretu izlagati, ali nadležnima se neke moje slike čine u redu za tako nešto, a neke ne. Ima malo erotike na tim mojim fotografijama, ali ne prelazi to granice dobroga ukusa. Direktor i glavni urednik vašeg tjednika me je ljubazno pozvao i ponudio prostor za slike bez ikakvih ograda i uvjeta i ja sam prihvatio. ■

VIJESTI

Dr. Janos Huszár, generalni konzul Mađarske, o vizama Izdavanje mađarskih viza od 22. listopada

Nakon potpisivanja sporazuma o vizama između premijera Srbije i Crne Gore i Mađarske, konzulat Republike Mađarske u Subotici od srijede 22. listopada počeo je izdavati vize za građane SCG, koje će im biti potrebne za putovanje u Mađarsku od 1. studenog, saopćio je dr. Janos Huszár, generalni konzul Mađarskog konzulata u Subotici. Sve bitne informacije o novouvedenom viznom režimu građani mogu naći i na sajtu www.hu.konzulat.org.yu, na kojemu će uskoro biti moguće skinuti i formular za podnošenje molbe za vizu, a Konzulat će odgovarati i na pitanja koja stignu elektronskom poštom.

Viza za Mađarsku za sve građane SCG će biti besplatna, a važit će do godinu da-

na, s tim što će biti moguće boraviti neprekidno tri mjeseca u toj zemlji, a nakon pol godine još 180 dana. Viza nije potrebna onima koji imaju radne dozvole i onima koji posjeduju šengenske vize. Osim u konzulatu i ambasadi Mađarske, dobivanje viza će biti omogućeno i u turističkim agencijama u desetak gradova Vojvodine – Novom Sadu, Zrenjaninu, Kikindi, Somboru, Bečeju, Vrbasu, Baškoj Topoli, Baškoj Palanci, Kanjiži, Adi, Kuli.

Prvih dana očekujemo gužve u konzulatu, ali se nadamo kako će se kroz izvjesno vrijeme situacija normalizirati i da će dobivanje viza biti bez većeg čekanja, izjavio je dr. Huszár. Predviđeno je, inače, da se u konzulatu viza izdaje istog dana kada se i podnosi zahtjev, dok će u agencijama taj rok iznositi tri do četiri dana. Uz zahtjev za izdavanje vize neophodno je donijeti

putovnicu, fotografiju i odgovarajuću dokumentaciju, ukoliko se viza traži radi liječenja ili školovanja.

Subotički Otpor obilježio jubilej Izdane vrijednosti 5. listopada

U Subotici je Narodni pokret Otpor formirao inicijativni odbor za osnivanje stranke na lokalnom nivou, priopćeno je na konferenciji za tisak u sjedištu Otpora, upriličenoj povodom pete obljetnice osnutka. U povodu ovog jubileja organizirana je i izložba plakata, majica, fotografija, kojima će biti ilustrirana aktivnost Otpora, prije svega iz vremena borbe protiv Miloševićevog režima. »Kroz izložbu želimo osvježiti ideje koje su nas okupljale dok je bio Milošević na vlasti, i vrijednosti koje smo tada branili, rekao je Robertino Knjur, regionalni koordinator Otpora. Međutim, mnogi su izdali te vrijednosti, a 5. listopada im je poslužio za osobnu promidžbu. Jedan je primjer načelnik subotičkog SUP-a, koji je poslije promjena unaprijeđen, dok su pojedini političari pobjegli u Beograd«, kaže Knjur.

On je na konferenciji iznio podatak kako je u Subotici do 5. listopada 2000. godine 42 aktivista privođeno, da je zabilježeno 141 uhićenje, što je subotičke otporaše izbacilo na vrh liste najuhićenijih u zemlji.

»Otpor je poslije promjena nastavio svoje akcije, ali smo se nakon toliko godina umorili od te vrste angažmana, a pogotovo što je bilo dosta kočnica od ljudi na vlasti. Stoga je i odlučeno da se krene na drugi način u akciju – s osnivanjem stranke čiji će osnovni program biti zasnovan na idejama pravde, solidarnosti i slobode. Nakon osnivanja stranke možemo reći da ćemo izaći na crtu kad god bili raspisani izbori«, rekao je Knjur.

»Mi nismo živjeli u iluziji da će nakon 5. listopada doći na vlast ne znam kako poštteni političari, ali nismo ni očekivali kako će oni s kojima smo se zajedno borili protiv Miloševića ulaziti u savez s njegovim tajkunima«, rekao je Branimir Ni-

kolić, koordinator Otporove službe za utjevrđivanje istine. Iznio je podatak da od mnogobrojnih prijava koje su samo u Subotici podnesene protiv brojnih slučajeva privrednog kriminala nijedna još uvijek nije stigla do tužbe, što očigledno govori o namjeri da se zaustave svi takvi procesi.

Stav Otpora je da su zbog cjelokupne situacije u zemlji izbori neophodni, a jedan od prvih poteza Otpora nakon takvih izbora bilo bi iniciranje zakona o porijeklu novca, što je osnovni preduvjet za obračun s kriminalom, rekao je Nikolić.

Peti festival pravilne ishrane u Subotici

Savez protiv gladi u svijetu

Na Svjetski dan hrane 16. listopada, otvoren je Peti festival pravilne ishrane i fizičke aktivnosti u Subotici. Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i

poljoprivredu (FAO) ove godine odabrala je temu »Međunarodni savez protiv gladi«, koji poziva sve zemlje da zajedničkim naporom i angažiranjem utječu na smanjenje broja osoba koje gladuju. Viša znanstvena savjetnica i načelnica Odjela za unapređenje ishrane i ishranjenosti u Zavodu za zaštitu zdravlja u Subotici dr. Mirjana Pavlović podsjetila je kako se Svjetski dan hrane obilježava u više od 150 zemalja svijeta i to od 1981. godine pod sloganom »Hrana za sve«.

U Subotici se Svjetski dan hrane obilježava promocijom pravilne ishrane pod pokroviteljstvom Skupštine Općine. FAO subregionalni ured u Budimpešti ove godine je pokrenuo inicijativu za formiranje mreže obilježavanja Svjetskog dana hrane u svim zemljama centralne i istočne Europe po modelu iz Subotice, a za programskog koordinатора akcije imenovana je dr. Mirjana Pavlović. Ove godine aktivnost se realizira u Srbiji, Mađarskoj, Poljskoj, Hrvatskoj, Slovačkoj, Azerbejdžanu, Gruziji i Makedoniji, a u tijeku je formiranje mreže i u ostalim zemljama.

U okviru Petog festivala pravilne ishrane i fizičke aktivnosti postavljena je i izložba dječjih likovnih i literarnih radova na temu zdrave hrane.

Otvoreni sajmovi »Priroda i čovjek« na Novosadskom sajmu

Novosadski sajam postaje regionalni lider

NOVI SAD - Međunarodne sajmove »Priroda i čovjek« na Novosadskom sajmu 21. listopada je svečano otvorio ministar za trgovinu, turizam i usluge u Vladi Srbije dr Slobodan Milosavljević. On je ocijenio da su Sajmovi izuzetno lijepo koncipirani, jer u sajamskim halama posjetioci mogu uživati u dijelovima prirode, sportu, turizmu, interesantnim gastronomskim đakonijama i ljepoti hortikulture.

Do nedjelje 26. listopada na Novosadskom sajmu bit će održano sedam međunarodnih sajмова: LORIST – Lova ribolova i sporta, Turizma, Hotelijerstva i ugostiteljstva, Hortikulture, Ljekovitog bilja i ekologije. Premijerno se održavaju 1. međunarodni sajam nautike, i u okviru Hotelijerstva i ugostiteljstva, Gastrofesti-val, na kojem će se takmičiti profesionalci – kuhari, konobari, šankeri, slastičari, zatim, majstori paprikaša i poznate ličnosti.

»Ovogodišnjim Međunarodnim sajmovima Priroda i čovjek Novosadski sajam postaje regionalni lider u organizaciji ta-

kvih sajмова« izjavio je, poslije obilaska Novosadskog sajma ministar trgovine, turizma i usluga u Vladi Srbije dr Slobodan Milosavljević. On je ocijenio da su Sajmovi izuzetno lijepo koncipirani, jer u sajamskim halama posjetioci mogu uživati u dijelovima prirode, sportu, turizmu, interesantnim gastronomskim đakonijama i ljepoti hortikulture.

Na međunarodnim sajmovima Priroda i čovjek okupiti će se 700 izlagača koji nude proizvode i usluge iz: Austrije, Belgije, Bugarske, Češke, Egipta, Finske, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Japana, Kine, Nizozemske, Njemačke, Norveške, Poljske, Rumunjske, Republike Srpske, Slovenije, Sjedinjenih Američkih Država, Španjolske, Švicarske, Tunisa, Turske, Velike Britanije i naše zemlje.

Na sajmu turizma promovirana je turistička ponuda Vojvodine. Prema riječima direktora Turističke organizacije Vojvodine Snežane Stojanović u Pokrajini i dalje dominira tranzitni turizam, mada postoje izuzetno velike mogućnosti za razvoj lovnog i posebno nautičkog turizma. Za unapređenje turizma neophodno je izgraditi i veći broj turističkih objekata, poboljšati saobraćajnice i podići nivo usluga i komfora. Vojvodina raspolaže s 10 tisuća ležaja u hotelima, a nema niti jedan objekt s 5 zvjezdica. U okviru promocije predstavljen je i turistička ponuda Županije Karaš-Severin u Rumuniji i Županije Čongrad u Mađarskoj s kojima su u toku pregovori za bolju turističku suradnju.

Prema odluci žirija Internacionalnog festivala reportaže »Interfer 2003« u Somboru

Katiću nagrada za životno djelo

SOMBOR – Na osmom po redu Internacionalnom festivalu reportaže »Interfer« 2003., koji je od 10. do 12. listopada održan u Somboru u organizaciji RTV »Spektar« iz Sombora, a pod pokroviteljstvom Skupštine općine Sombor, nagrada za životno djelo dodijeljena je novinaru RTS Kamenku Katiću za njegov plodan, 40-godišnji novinarski rad, a nakon završenog posla na pregledu 156 novinskih, radio i televizijskih ostvarenja iz mnogih

krajeva svijeta. Prošle godine prvu nagradu te vrste dobio je novinar Svetolik Mitić. U oblasti novinske reportaže Zlatna povelja dodijeljena je Momiru Turudiću iz Beograda za tekst objavljen u tjedniku »Vreme«, Zlatnu povelju za najbolju reportažu na radiju dobila je Danica Gudurić iz Priboja za prilog objavljen na Radiju »Slobodna Europa« i Radio Priboju, dok je najveće priznanje za televizijsko ostvarenje pripalo Karolju Kovaču iz Novog Sada

za prilog na TV »Apolo« iz Novog Sada.

Na ovogodišnjem »Interferu 2003« otvorena je izložba poznatog somborskog i vojvođanskog umjetnika Save Stojkova povodom 60-godišnjice likovnog stvaralaštva, organizirana tribina o primjeni medijskih zakona i održana promocija knjiga Mileve Pavlović Džombe »Miris žene« i »Ogledi o laži«.

A. R.

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Sonti

Nedostaju udžbenici

SONTA – U OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti prije dva tjedna je počela nastava za djecu koja su se opredijelila za izborni predmet – hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Nastavnica *Katarina Tadijan* već u početku ima problem: »Divno mi je raditi s ovom djecom. Imam sedmero polaznika. Veliki problem u nastavi mi predstavlja to što do danas nismo dobili ništa od udžbenika i učila predviđenih nastavnim planom i programom. Sve je lijepo dogovoreno na vrijeme, no, izgleda da je zapelo u realizaciji. Ja se sa svoje strane trudim da djeca ovo ne osjete, nastojim da im svakojakim improvizacijama pružim bar dio onoga što bi trebali naučiti iz udžbenika. Još moram napomenuti da postoji i jedan broj učenika II. razreda, koji su zainteresirani za ovaj predmet. Mislim da bi trebali iznaći način da se i oni uključe u nastavu odmah, kako ne bi propustili veliki dio.«

I. Andrašić

Nastavnica Katarina Tadijan s učenicima hrvatskog odjeljenja

Europska praksa - svjetovna lica vjeroučitelji

SONTA – U OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti đacima-prvacima katoličke vjeroispovijesti vjeronauk drži profesorica *Katarina Gal*, nastavnica glazbenog odgoja. Sončanski župnik *vč. Željko Augustinov*, napominje da to nije ništa novo. »U većini europskih zemalja satove vjeronauka u školama drže svjetovna lica. Po odluci Bi-

skupske konferencije i mi slijedimo njihov primjer. Galova je dekretom dobila službeni mandat od našeg biskupa. Za sada će biti vjeroučitelj prvacima, a od iduće školske godine preuzeti će i ostala odjeljenja. Katarina Gal za sada ima 23 polaznika vjeronauka. Kaže da su joj prvi dojmovi jako dobri. »Djeca su zlatna, uživaju u

nastavi vjeronauka. Meni je jako drago što mi je pružena prilika da im, podučavajući ih vjeri, pomognem u formiranju njihove svijesti. Slažemo se dobro, a mislim da ni dogodine neće biti problem ni sa starijim uzrastima.«

I. Andrašić

Profesorica Katarina Gal s djecom na misi

Obnovljen Vatrogasni dom

PLAVNA – U četvrtak 16. listopada Plavna je imala trostruko slavlje. Obilježen je Dan oslobođenja, Dan OŠ »Ivo Lola Ribar«, a stari Vatrogasni dom, koji je renoviran, pušten je u rad. Po danu su održana sportska natjecanja na terenima OŠ, te kulturno-zabavni program uz sudjelovanje Vatrogasnog limenog orkestra iz Bača. U adaptiranom Vatrogasnom domu upriličena je svečana večera za oko 120 zvaničnika iz političkog i gospodarstvenog života Novog Sada, Bača i Plavne. Zahvaljujući velikom broju sponzora, ovaj objekt je ponovno u funkciji, a Plavanci su znali da im se zahvale bogatom večerom i veseljem do zore.

I. A.

Petar Teofilović, prvi vojvođanski ombudsman

Zaštititi građane od države

Instituciju ombudsmana ima već 85 država, a zavidno iskustvo u tome imaju i nama susjedne države. Osnovna njegova funkcija jest zaštita (svih) prava građana od državne samovolje

Piše: Vesela Laloš

Donošenjem odluke o uvođenju institucije ombudsmana, vojvođanski je parlament načinio jedan korak ka približavanju europskim građanskim institucijama, koje do sada nisu bile poznate našem društvu.

U zemljama s dugom tradicijom rada ombudsmana, kakva je na primjer Švedska u kojoj ta funkcija zaštite ljudskih i građanskih prava postoji već čitava dva stoljeća, uloga tzv. narodnog odvjetnika je vrlo djelotvorna i efikasna u obrani demokracije, pravnog poretka i zakonitosti u društvu. U nekim, pak, drugim zemljama ta institucija nije tako moćna ni poštivana, ali je nedvojbeni trend u cijeloj Europi uvođenje ove dodatne zaštite građana, prije svega od birokratske samovolje državnog aparata. Ombudsman se tako pojavljuje kao zaštitnik građana i pravnog poretka, a njegova objektivnost, nepotkupljivost i pravičnost djeluju kao bitan element javnoga moral u datim zemljama.

KONTROLA DRŽAVE: Što je u stvari suština zadaće i uloge ombudsmana u jednom društvu? Ombudsman u biti kontrolira rad državnih organa na zahtjev građana ukoliko oni smatraju da su im ugrožena neka prava, te bi najkraća definicija njegove uloge bila zaštita prava građana. »Ombudsman je pokrajinskom odlukom definiran kao nezavisan i samostalan organ, objašnjava za »Hrvatsku riječ« Petar Teofilović, kojeg je pokrajinski parlament imenovao za prvog obudsmana u povijesti Vojvodine. »To znači da on ne prima naloge ni od kojih drugih, bilo pokrajinskih ili drugih državnih organa, niti od interesnih grupa ili pojedinaca. No, s obzirom da je riječ o pokrajinskoj instituciji, tu postoje neka ograničenja u pogledu toga čiji rad ombudsman nadgleda i kontrolira. On u biti može djelovati samo kada je riječ o radnjama ili aktima pokrajinskih ili općinskih vlasti i javnih službi, kao što su u nekim elementima obrazovne i zdravstvene

službe, ili elektrodistribucija. Što se tiče javnih službi, može razmatrati samo slučajeve čiji je osnivač Pokrajina.«

U pogledu zakonskih okvira ombudsman nema nikakvog ograničenja, te on postupi po svim postojećim pravnim aktima – od općinskih, lokalnih propisa, preko pokrajinskih sve do saveznih. U krajnjoj liniji, on je dužan voditi računa i o međunarodnim standardima, koje propisuju razne konvencije, međunarodni ugovori i sporazumi koje je ratificirala naša zemlja, pa čak i pravilima međunarodnog prava koja nisu nigdje zapisana, ali se primjenjuju u svijetu. U to spadaju i oni slučajevi koji nisu izričito regulirani zakonom ili nekim propisom, ali za koje je očito da se radi o kršenju ljudskih prava, što je posebno očigledno kada se radi o javnim službama i njihovoj komunikaciji s građanima.

O tome kolika su u biti ovlaštenja ombudsmana i moć da pokrene rješavanje nekog problema, Petar Teofilović kaže: »Na prvi pogled djeluje kao da ombudsman nema neku veliku moć, jer ne može poništavati akte nekih drugih organa, ili sam odlučivati i donositi odluke o tome na koji će način biti riješeno neko pitanje. Međutim, ombudsman ima na raspolaganju široka ovlaštenja u pogledu prikupljanja informacija, te je svaki organ kojem se on obraća tražeći informacije u vezi s nekim konkretnim slučajem dužan pružiti te informacije, pa čak i ako se radi o nekoj službenoj ili državnoj tajni.«

NARODNI ADVOKAT: Ombudsman također može pokretati bilo koje postupke, prekršajne ili krivične, pred sudovima i obavještavati nadležne organe o kršenju ljudskih i građanskih prava, te od njih zahtijevati da poduzmu mjere koje su u njihovoj nadležnosti, što predstavlja i vrlo konkretan mehanizam u tom poslu. Ipak, kako napominje naš sugovornik,

ombudsman ne zastupa građane pred sudom, iako ga nazivaju narodnim odvjetnikom: »On nije odvjetnik u onom smislu kao ostali – neće pred sudom zastupati stranku kao njen zastupnik, ali je dužan obavijestiti javno tužiteljstvo, ili odgovarajući sud o postojanju kršenja nekih prava i zahtijevati da se pokrene odgovarajući postupak.«

Ali prije toga, kako stoji u opisu posla ombudsmana, građanin koji se obrati za pomoć njegovom uredu mora, prije nego je zakucao na vrata njegove kancelarije, iskoristiti sva redovita sredstva koja mu stoje na raspolaganju za žalbu na određeni postupak kojim je povrijeđeno njegovo pravo. I tek kada dobije negativni odgovor, stupa na scenu ombudsman. A redovna (pravna) sredstva koja građanin može, i mora, iskoristiti prije obraćanja ombudsmanu, podrazumijevaju prije svega institut žalbe drugostepenom organu uprave. Ukoliko, recimo, netko dobije rješenje za koje smatra da krši njegova prava (a u kojem mora obvezatno stajati i tzv. »pouka o pravnom lijeku«, to jest građanin mora istodobno biti jasno obaviješten kome se i u kom roku treba žaliti na to rješenje), i ukoliko u predviđenom roku ne podnese žalbu, smatra se da je zadovoljan spomenutim rješenjem, te da nema nikakvih primjedbi na to. Ukoliko, međutim, nije zadovoljan, građanin mora, makar i forme radi, pokrenuti postupak žalbe, pa čak kada je svjestan da će teško bilo što promije-

Kako se obratiti ombudsmanu

Da bi netko dobio pomoć ombudsmana, ukoliko smatra da je nekakvo njegovo pravo prekršeno, neophodno je da svoju žalbu uputi u pismenom obliku, s podacima na što se žali, protiv koga, i eventualno uz izvjesnu dokumentaciju o tome, kako bi se imao jasan uvid u problem. Ideja je da se omogući slanje predstavi i putem Interneta, gdje će biti pripremljen i poseban formular za tu svrhu. Također, ombudsman svakako mora znati tko je podnosilac žalbe – on može zahtijevati da ostane anonimn, što će bez dvojbe biti uvaženo, jer ombudsman nije obavezan nikome otkrivati identitet onoga tko podnosi žalbu, ali on osobno mora imati tu informaciju. Ukoliko je riječ o anonimnoj prijavi, teško je uopće razmatrati bilo koji postupak. ■

niti. Tek po završetku toga postupka ombudsman može nešto poduzeti, jer se tada smatra da nema više pravnih sredstava kojima bi netko štitio neko svoje pravo. Ombudsman se, međutim, u iznimnim slučajevima može umiješati u neki postupak i prije spomenutog postupka žalbe, ukoliko je očigledno da može doći do ozbiljnijih kršenja ljudskih prava.

»U biti, posao ombudsmana je da nekom argumentacijom, ili uvjeravanjem, razgovorom s nadležnom službom ili organom pokuša postići rješenje koje će biti u skladu sa zakonom, a koje neće ići na štetu prava i sloboda građana. Najefikasnije je da organ nakon te intervencije, ako se zaista suglase o tome da se tu radi o povredama prava, preinači svoju odluku koju je prije toga donio a kojom se krše prava, i u tom slučaju angažman ombudsmana djeluje kao neko izvanredno pravno sredstvo. A ukoliko se nikakvo mirno rješenje ne može postići, ili u slučaju da građaninu nije preostao neki drugi vid i način da pokuša zaštititi svoja prava, na što ombudsman također ukazuje građanima ako postoje neke mogućnosti, dakle, ako ništa od toga nije uspjelo, tada ombudsman objavljuje taj slučaj u medijima. Istodobno, on je obavezan da najmanje jednom godišnje podnese izvješće Skupštini Vojvodine, o svim konkretnim slučajevima kršenja građanskih i ljudskih prava, kao i imena lica i organa

koja su to činila tijekom godine.«

Za sada još nije precizno utvrđeno kada će »proraditi« ured ombudsmana, pa čak ni njena adresa nije utvrđena. Razlog je poimanje odgovarajućeg prostora za sve službe koje tu moraju biti smještene, te

prevelika pretrpanost zgrade parlamenta, u kojoj je u prvo vrijeme bilo predviđeno smještanje ove službe. »U tijeku je rješavanje toga pitanja, i stoga ne mogu ništa konkretno reći, no očekuje se da se za dva do tri dana to riješi i ured započne rad, kaže Teofilović. On podsjeća da su osim u Novom Sadu predviđene kancelarije, a to znači i po jedan pomoćnik pokrajinskog ombudsmana, i u Subotici i Pančevu, koje će početi s radom samo neznatno kasnije od kancelarije u Novom Sadu – kada se

već stekne uvid u način rad, količinu posla, i broj nužnih službenika.

ISKUSTVA DRUGIH ZEMALJA: Instytucija ombudsman uvedena je u 85 država, ali je njeno porijeklo Skandinavija, gdje je i nastala. U Engleskoj se pojavljuje u obliku »komesara za upravu«. Nacionalni ombudsmani u Europi imaju gotovo svuda istovjetna ovlaštenja, potpunu slobodu djelovanja u odnosu na sve državne organe i razmatranja žalbi povodom svih pitanja koja se pokreću u vezi s poštivanjem ljudskih prava. U Europskoj uniji ombudsmana postavlja parlament, ali je on samostalan organ čija je dužnost da prima sve žalbe na (loš) rad organa Unije, s izuzetkom pravosuđnih. Pravo da podnose žalbe imaju građani svih država članica, kao i sva fizička i pravna lica koja imaju prebivalište ili statutarno sjedište u drugoj državi članici.

Način rada, i efikasnost ove institucije se razlikuju od zemlje do zemlje. Po pravilu, može se reći da u onim državama u kojima već duže vrijeme postoji ova institucija – a riječ je o decenijama, dok u Švedskoj, koja je prva u Europi uvela ovu funkciju, ona bilježi već dva stoljeća – ombudsman ima i te kako veliki značaj. Ona se tamo tretira kao bitna kontrolna instanca, kao jedna vrsta nadzora nad radom prije svega državne uprave i administracije. U nekim slučajevima ombudsman nadzire i rad sudova, što kod nas neće biti slučaj. U nekim zemljama je »učinak« rada ombudsmana vrlo velik, te se obrađuje veoma mnogo slučajeva. Zavidnu efikasnost već imaju ove institucije i u Hrvatskoj, Mađarskoj i Sloveniji... U Mađarskoj ombudsman je uveden prije osam godina, a u Sloveniji prije sedam, što je za naše pojmove značajno iskustvo. U tim zemljama to je jedna vrlo aktivna i djelotvorna institucija, te ono što ombudsman radi ne ostaje bez odjeka u javnosti. ■

Posebna stavka – zaštita manjinskih prava

Osim općih ljudskih i građanskih prava, ombudsman će se baviti posebno i pravima nacionalnih manjina, što je u Vojvodini iznimno važna oblast. Očekuje se, sudeći po dosadašnjem iskustvu, da će u toj sferi biti dosta posla za ovu kancelariju. »Ne bih da prejudiciram, ali bojim se da će upravo u toj oblasti biti dosta slučajeva za nas. Hoće li će to biti neki teži slučajevi kršenja prava manjina ili ne, tek će se vi-

djeti, ali na žalost, već imam saznanja o nekoliko pritužbi koje se tiču etničkih odnosa. No, kako ured još uvijek nije počeo raditi, na žalost još ne mogu ništa poduzeti protiv toga. Ipak, moram napomenuti kako a se u biti ne radi o nekim drastičnim slučajevima zasad, mada nije isključeno da će i toga biti u radu ombudsmana«, kaže Petar Teofilović. ■

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Bunjevačko-šokački Hrvati (5.)

Dolazak Slavena na Balkan

U ogromnu Rimsku imperiju prodirali su povremeno različiti narodi, najčešće preko srednjeg Dunava, kako bi opustošili određen teritorij, kupili plijen, a zatim se povukli, ili utopili u to područje. Bio je to slučaj s Hunima, Gotima, Avarima i drugima. Nije sasvim jasno jesu li imali namjeru tamo ostati, ili je to bio samo pljačkaški pohod. Avari su u sedmom stoljeću, izgleda, imali namjeru tamo ostati.

Međutim, desilo se nešto neočekivano. Protiv njih su se pobunili njihovi dojučerašnji saveznici Slaveni. Neke su pobili, neke potjerali nazad, a neke asimilirali. Ostavši sami, odlučili su prodrijeti sve dalje na Balkan i tu za stalno ostati. To su im omogućili njihovi novi saveznici istočno rimski carevi, jer su im Slaveni pomogli da se otarase neželjenih gostiju. Ratovali su samo pod Carigradom 614. i kod Solina 622. godine. Kasnije su prodirali mirno, bez nekih veći sukoba, što ne znači i problema, jer je postojala opasnost da ih drugi podjarme ili asimiliraju.

PODRIJETLO: O podrijetlu i rasprostranjenosti Slavena u najstarija vremena znamo samo ponešto na osnovu mitova i legendi, kao i kod drugih naroda. Prve opipljive dokaze dat će nam arheologija. Prva pisana dokumenta o njima daju nam stranci, prema svom jeziku i sa motrišta svoje kulture. Isprva su to zapisi vojskovođa, a tek kasnije i pisaca-povjesničara. Stoga su različita mišljenja i o samom imenu i narodu Slavena. O tim starim Slavenima imamo zajednički naziv antički Slaveni, pra, ili, proto Slaveni. U ta davna vremena oni nemaju zajedničke države. Postoje samo nekakvi savezi, premda je nejasno kada su nastali i koliko su trajali. Zsigurno se zna da pripadaju grupi indoeuropskih naroda. Dugo vremena su pogani, ali se o njihovoj religiji i božanstvima više nagađa nego zna. Ovo je sve važno naglasiti, jer neki »tvorci« naroda u njima pronalaze i bunjevačko pleme, koje je, na vodno, evoluiralo u bunjevački narod, pa i naciju – najstariju.

Pradomovina Slavena se nalazila u području sjeverno od Karpata i južno od Baltičkog mora, između Odre i Dnjepra, Pripijete i Zapadnog Buga. To je veoma velik prostor, a granice nikada nisu sasvim poznate i stalno se mijenjaju. Generalno se Slaveni dijele na zapadne, istočne i južne

Slavene. Od tih plemena, ili, skupina plemena, oblikovat će se, znatno kasnije, današnji slavenski narodi. U šestom stoljeću spominju se Veneti kao preci zapadnih Slavena, Anti, kao preci istočnih Slavena i Sloveni, kao preci južnih Slavena. I Slaveni će postati »povijesni« tek primanjem kršćanstva. No, ne jedan narod, nego više naroda, svaki sa svojim jezikom, poviješću i kulturom.

KULTURA: Slavenskim jezicima danas govori oko 230 milijuna ljudi u oko 15 kodificiranih književnih jezika. Rasprostranjenost slavenskih jezika nalazi se na potezu Baltik-Jadran do krajnjeg sjeveroistoka Azije. Slavenski jezici se dijele na tri grupe. Južna grupa obuhvaća izumrli staroslavenski jezik, bugarski, makedonski, hrvatski, srpski, crnogorski i slovenski. U istočnoj grupi su: ruski, ukrajinski i bjeloruski. Zapadnu grupu sačinjavaju: češki, slovački, lužickosrpski i poljski.

Južnu grupu od zapadne i istočne grupe dijeli njemačko-madžarsko-rumunjska jezična barijera. Unatoč velikoj teritorijalnoj rasprostranjenosti slavenski jezici su po morfologiji, sintaksi i leksiku veoma slični. Ta srodnost je mnogo veća nego u germanskim i romanskim jezicima.

Najstarija slavenska – staroslavenska – književnost pisana je originalnom glagoljicom i ćirilicom načinjenom prema grčkom alfabetu. Ćirilica je mijenjala oblike i grafiju, ostala je u upotrebi kod onih naroda koji su bili pod istočnocrkvenom jurisdikcijom: Rusi, Ukrajinci, Bjelorusi, Bugari, Makedonci i Srbi. Ostali slavenski narodi služe se latinicom s različitim grafijama. Treba istaći da su Srbi imali slavenoserbski jezik kao umjetni književni jezik u početku 18. stoljeća. U istom stoljeću u Vojvodini se rabi ruskocrkveni i ruskoslavenski jezik. Taj jezik se udaljio od narodnog govora, pa je Vukova reforma išla za povratkom narodnog govora i uzela štokavski narodni govor za književni jezik. Hrvati su pak imali staroslaven-ski (starohrvatski) i uspjeli su ga sačuvati i u liturgiji.

SLAVENSKI UTJECAJI: Slaveni nisu ostavili za sobom monumentalnih građevina poput Rimljana, ni toponima poput Ilira, ali su ostavili mnoštvo pojmova i odrednica na kulturološkom planu. Mnoštvo je radnji započeto i nikada dovršeno. Zbog naglašene sličnosti slaven-

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

skih jezika nicali su različite teorije, pa čak i utopije. Evo samo nekih: panslavizam, slavizam, austroslavizam, jugoslavizam i jugoslavenstvo. Stvarani su na tim osnovama savezi, kongresi i različiti oblici uzajamnosti i prijateljstva. No ništa od toga nije dugoročno zaživjelo, jer je svatko pod istim pojmovima imao različite sadržaje, nacionalne i ideološke planove. Zbog toga je, inače među bliskim narodima, dolazilo do sukoba, ratova i udaljavanja od željenih ideala. Ni danas stvari još nisu posve razjašnjene. Postoje nostalgije za prošlim, izgubljenim ili neostvarenim planovima. To još uvijek opterećuje međunarodne odnose, zastrašuje i zbunjuje ljude, što sve skupa onemogućava miran život, ekonomski i kulturni razvitak pojedinaca, grupa i naroda.

Rimljani su u svom latinskom jeziku memorirali i Slavene. Prve zapise i opise Slavena dobivamo od rimskih vojskovođa, povjesničara i pisaca. Prvi izvještaji su šturi, vojnički kratki i sažeti. Veliko područje izvan Rimskog limesa s istočne strane Dunava je terra deserta, Barbaricum, in Barbarico. Ime im je Sclavi, Slavi; gens slavica, plebs slavicus, a jezik lingua slava, lingua slavica. Ime i naroda i jezika Slavena na latinskom jeziku sačuvat će se sve do naših dana. U tom moru Slavena nalaze se i Hrvati. Iz konteksta se saznaje kada je lingua slavica istoznačnica za hrvatski jezik.

Bunjevaca i Šokaca nigdje nema. Nema ih u mnogobrojnim ilirskim plemenima, ni među kolonima rimskih pokrajina, ni među mnogobrojnim slavenskim narodima i plemenima. Nema ih kao posebnog naroda, ni njih ni njihova jezika. Oni jesu Slaveni u općem značenju i kriju se u jednom od slavenskih naroda. Treba ih tražiti u grupi Južnih Slavena. Srbi ih vide u svojoj kući, kao Srbe katoličke vjere, ali to je prošlost i promašena teorija ničim dokazana. Drugi južno slavenski narodi ih ne nalaze u svojoj kući. Sve enciklopedije i znanstvene publikacije i oni sami sebe vide kao Hrvate, kao granu, pleme sa svojim posebnostima, ali među Hrvatima.

O kronici Marka Kljajića »Kako je umirao moj narod« (1.)

Osobno svjedočanstvo o stradanju vojvođanskih Hrvata

Knjiga vlč. Marka Kljajića »Kako je umirao moj narod« dokumentarno nam svjedoči o zbivanjima u godinama ovog posljednjeg rata. Pored obilja podataka o spomenicima duhovne, vjerske i materijalne kulture Hrvata u Srijemu, ova kronika svjedoči i o njihovom nestajanju s njihovih vjekovnih obitavališta, od Kukujevac i Gibaraca, do Golubincima, Slankamena, Hrtkovaca i Zemuna. Novinar Mihal Ramač u svome tekstu »Sudbina proganjanih« donosi iscrpan prikaz knjige vlč. Marka Kljajića. Tekst je objavljen u listu »Naša borba«-Beograd, 12. veljače 1998. godine.

Još mnogo godina će se pisati kronike najnovijeg rata, tužne i strašne kronike ubijanja, razaranja i zatiranja tuđih trago-va. Ginulo se i stradalo ne samo u ratnim područjima, već i tamo gdje rata, službeno nije bilo. Knjiga »Kako je umirao moj narod«, Marka Kljajića (1950.), katoličkog svećenika iz Petrovaradina, značajno je svjedočanstvo o zbivanjima u zemlji koja je, na riječima, uvijek bila za mir i ravnopravnost građana.

Na više od 450 stranica, uz nekoliko stotina fotografija, te faksimila brojnih državnih i crkvenih dokumenata i isječaka iz štampe, autor piše o drami srijemskih Hrvata od 1991., do 1996. godine.

KNJIGA KAO HRABAR ČIN: Pisana s novinarskom strašću i pjesničkim zanosom, satkana od niza izvještaja, reportaža i dnevnih zapisa, ova knjiga će vjerojatno biti najviše tražena izvan granica Jugoslavije – tamo gdje su se raselili vojvođanski Hrvati, kažnjeni zbog tuđih krivica. Znajući da suhi podaci mogu biti rječitiji od najzujbuditeljijskih opisa, Kljajić navodi kompletne poimenične spiskove iseljenih iz svakog mjesta. Budući povjesničari i istraživači migracionih kretanja na ovim prostorima sigurno će najznačajnijim dijelom ove knjige smatrati upravo statističke tablice. Drugi će, pak, s posebnim uzbuđenjem čitati stranice koje će ih podsjećati na zavičaj u kom su jednog trenutka postali nepoželjni. Treći će se, možda čuditi da se tako nešto dešavalo u zemlji u kojoj oni i dalje mirno žive, dok će četvrti bijesno reći kako iseljavanje i nije najgore što je moglo snaći hiljade srijemskih Hrvata. Ova knjiga izazivat će različite sudove, ali je nesporno da je njeno objavljivanje hrabar čin.

Veći dio tekstova proteklih godina objavljen je u jugoslavenskoj ili, češće, hrvatskoj štampi. Međutim, skupljeni u jednoj cjelini oni djeluju mnogo snažnije. Kljajić nije smireni promatrač, već sudionik drame o kojoj piše. I on je proglašavan ustašom, i njegov dom je napadan i ružen parolama mržnje, uvijek od strane nepoznatih ili, eventualno, maloljetnih odnosno neuračunljivih počinilaca. Isto to se dešavalo u Hrtkovcima, Rumi, Sotu, Kukujevcima, Gibarcu, Vašici, Golubincima, Beški, Novom Slankamenu i drugim mjestima. Država je, po pravilu, pravili zapisi i slijegala ramenima, doprinoseći time ubedljivosti i efikasnosti zastrašivanja, čiji krajnji cilj je bio etničko čišćenje. U kojoj mjeri je ono bilo efikasno govori podatak da je samo do kolovoza 1996. godine iz srijemskih sela i gradova otišlo oko 15. tisuća Hrvata. Onda je došla »Oluja«, novi val izbjeglica iz Hrvatske i novo protjerivanje građana Srbije hrvatske nacionalnosti.

MEDIJSKI PRITISCI: Od bezbroj dokumenata objavljenih u knjizi nasumice biramo smo dva. Prvi tekst je iz novosaškog »Dnevnika« od 21. veljače 1991., u kojem se tvrdi da je petrovaradinskim Hrvatima »podijeljeno preko 250 kalašnjikova s municijom. I da nije bilo drugih pritisaka, ovakva tvrdnja, nikad dokazana, ali ni javno opovrgnuta, bila bi dovoljna da nekoliko stotina porodica traži novu domovinu. Drugi primjer je sarkastično pismo direktora Zavoda za zaštitu spomenika iz Srijemske Mitrovice mjesnom župnom uredu, u kom se od primaoca zahtijeva da odmah skine daske kojima su od vani zakovani porazbijani prozori. Jer, tvrdio je brižni zaštitar, daske »predstavljaju ru-glo na zgradi koja je proglašena za nepokretno kulturno dobro«.

Pored iscrpne kronologije ratnih zbivanja u dvadesetak srijemskih gradova i sela, pri čemu je prvenstvo dano napadima na crkvene objekte i rušenjima crkvi, autor daje i kratki historijat pojedinih mjesta, napose crkvenog života u njima. Na naslovnoj stranici nalazi se slika beogradskog umjetnika *Ratomira Gligorijevića* – prafraza Bijelog anđela, koji ima lik predsjednika Srbije iz ratnih godina, a među priložima treba spomenuti i Kljajićeve stihove iz zbirke »U istini trećeg dana«, objavljene 1994. godine. Mada je pisana kao

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Marko Kljajić

lično svjedočanstvo, što će reći bez historio-rijskih ambicija, knjiga Marka Kljajića, prije svega izvori koje ona navodi ili na koje ukazuje, spada u ona ostvarenja bez kojih se neće moći pisati historija ovih prostora – napisao je Mihal Ramač u svome tekstu.

Marko Kljajić je rođen 12. rujna 1950. godine u Jakotini kod Kotor Varoša u Bosni. U Sokolinama, rodnoj župi, polazio je četiri niža razreda osnovne škole, a više razrede osnovne škole završio je u Duboševici, Topolju i Kneževu, u Baranji kamom je doselio za majkom i sestrom koje su prije njega pošle »u svijet trbuhom za kruhom«. Klasičnu gimnaziju je učio u Zagrebu i Đakovu, gdje je završio i filozofsko teološki studij na VBS-u. Nakon ređenja za svećenika u Duboševici (Baranja) i primicije u Sokolinama (banjalučka biskupija) 1977. godine. Kapelan je bio pet godina: u Ivankovu, Valpovu, Bošnjacima, Dalju i Erdutu, odakle odlazi na župu Beočin i Čerević u Srijemu, a poslije tri godine prelazi u Petrovaradin, gdje je do danas kao župnik župe sv. Roka, suupravitelj svetišta Gospe Tekijske kod Petrovaradina i župe sv. Jurja u Petrovaradinu.

Starovinski svatovski adeti Bunjevaca (XVI. dio)

Svadba kao društveni događaj

Piše: Alojzije Stantić

Svedno dal su svatovi varoški il salašarski komšije i svit iz tog kraja ji je išo gledat, to njim je bio važan društven događaj, onda su prvi put vidili kako su svečano u njev kraj doneli snašu il kako je zauvik napuštala rodni kraj.

Svedno dal su svatovi varoški il salašarski komšije i svit iz tog kraja ji je išo gledat, to njim je bio važan društven događaj, onda su prvi put vidili kako su svečano u njev kraj doneli snašu il kako je zauvik napuštala rodni kraj.

GLEDAČI: Gledače je zanimalo sve: ko svatkuje; mlađi su upoznavali čeljad iz drugog kraja; zagledali su ko se kako obuko; na kakim kolima i s konjima svatkuje; i po tom cinili koliko kome dotiče da se pokaže u ova-koj prilici. Posli su danima i danima pripovijedali ko je šta vidio i kako je bio, falili i zanovetali, prema tom šta su uočili. O tom su pripovijedali dok se nije štogod drugo desilo, o čem će »svit ispirat usta«, plečkat.

Med gledačima je najviše mladog svita, njima je i to prilika da se više nji nađu i ispriopovijaju, al i da zapaze one koji će se uskoro zamomčit il zadi-vojičit, ko će kome »zapast za oko«.

Po adetu domaćin se nastaro da i gledače počasti s nogu: sitnim tistom i čašicom-dvi vina. Za tu priliku su spremili sitnog tista više feli, da od svakog po želji mož koštati, pa de se posli i tom pripovijadi, pogotovu ako se kojoj gledačici dopalo koje tisto paštrila se da dozna njegov receptat.

Pincer (posluživači pićom) su se paštrili da nikog od gledača ne izostave s ponudom pića, a ženske s tistom, da se niko ne nađe uvriđen jel nije dočekan (počašćen) kad u svatovima rane i pića mora bit na pritek.

Gledače je privlačila i živa svirka, a u to vrime svako okupljanje mlađi na jednom mjestu nije moglo proć brez igranja, najomiljenije zabave mlađi da se slobodno med sobom »mišaju«, izdivane i usput zabave.

SVATOVSKO PIĆE: Bunjevci su nigovali i kulturu pijenja vina, naj-

više su odranjivali lozu kevidinke i kadarke, pomalo i slanku od koji su dobili blaga i pitka vina koja kad se znalački, polagano piju onda neće čeljade »bacit pod astal«, »neće mu udarit u glavu«, al će ga razgalit, odrišit mu jezik il ga natentat na pivanje, taki je poželjan u svatovi-

Razglednica s trojanicom – početak XX. vika

ma. Ova pitka ko i druga vina čeljade ne potiču na nasilno ponašanje već na dobro raspoloženje. To su naši stari dobro znali i zato je u svatovima glavno piće bilo vino, iako su reda radi prid večeru nudili i rakiju, al nju su malo pili, a drugo piće nisu nudili.

Sićam se maminog pripovijdanja da su u ujinim svatovima, u kojima sam svatkovo, na didinom salašu, u drugoj polovici trideseti godina prošlog vika, dobrim više od dvisto čeljadi za podrug dana popili maltene bure od 400 litara vina, a raki je jedva da je očlo pet-šest litara. Svatkovali su i dica i čeljad slabija na čaši, po tom se vidi da je većina imala dobar »cug«.

TROJANICA: U pismenima i na priloženoj slici nam je osto sačuvan davnašnji adet ispijanja trojanica. Na toj slici, prodavana

ko razglednica naše varoši, tri svatovska časnika nazdravljaju s trojanicom, tri od deci vinom napunjene čaše na pladnju. Po adetu na koga se nazdravi trojanica mora popit jednu za drugom ponuđene čaše s vinom. Na razglednici nazdravljaju kadarkom, iako je Bunjevcima bila najomiljenija kevidinka, nju su i najviše odranjivali. Ispijanje trojanica je davno bio obred u svatovima nakon što su snašu posli vinčanja srićno doneli do svekra. Najpre je svekar trojanicom nazdravio na staće i mastalundžije, pa su onda tu obavili kum i stari svat, pa kadgod i diver il više nji, zato su u to vrime za staćele mustulundžije birali čeljad koji su »jaki na čaši«.

Da ne vardaju (uzalud troše) vino Bunjevci sa ga većinom pili iz čaša od jedan deci, toliko ga mož popit svako čeljade, a kome nije dosta jedna čašica, nek popije još jednu, pa još jednu...

ARGELA: Skoro se u svakom velikom okupljanju, pa tako i u svatovima, nađe se po niki »hireš« (pravi se važan, razmetljiv), a to katkad smeta drugima. Često su na »hireša« »napili čašu«, dogovorili se dvoje troje malo trizniji da »hireša« zovu da s njima popije argelu, ako smi. To je izazov »hirešu«. Na malu tacu su poredali četiri-pet čaša razni veličina, nalili ji vinom, koje je izazivač najpre ispio jednu za drugom, a to je uradio i »hireš«. Posli je argelu s »hirešom« ispio drugi, katkad i treći izazivač, toliko je »hirešu« bilo dosta da mu vino friško »udara u glavu i da se nađe pod astalom«. To je bila kaštige (kazna) »hirešu« za njegovo neodmireno ponašanje.

U nikoliko svatova sam vidio da su napili čašu na koga i časnom ga strovalili na zemlju. I to je jedan od kadgodašnji svatovski adeta. ■

Piše: vlč. mr. Andrija Kopilović
Papa je i kada je bio mlađi, a osobito sada u starosti, bez ustručavanja pokazao čovječanstvu da je ponajprije i iznad svega čovjek. Njegova ljudskost je do te mjere osvojila svijet da će se uskoro moći govoriti o sinonimu: pravi čovjek – Ivan Pavao II.

Poruka s Vatikanskog brijega

Sluga istine i mira

Ovih dana, više nego ikada u povijesti, sav svijet je okrenut prema Vatikanskom brežuljku. Ni jedan Papa do sada, pa ni na sprovodu, nije okupio oko sebe toliko ljudi velikog imena, značenja ili službe, niti toliko mnoštvo običnoga svijeta kao Ivan Pavao II. Tko je on, taj Papa »iz daleke zemlje« koji je tako snažan i tako privlačan, da ga obasiplje toliko poštovanje i ljubav cijeloga čovječanstva, makar je već nepokretan, skrhan i sve češće bez glasa i tih... Čime privlači taj starac sada kada na njemu više ništa nema privlačivog, a osobito što nikako nije razumljivo, da privlači i oduševljava mlade za koje je po svim ispitivanjima, najsimpatičnija i najprihvatljivija osoba ovoga časa. Zar stvarno mladi u tom starcu vide svoj smisao, primaju od njega poruku? Da.

S Vatikanskog brežuljka ovih dana, više nego ikada, zrači ovim našim Planetom jedno posebno svjetlo. Koje? Pred očima uskršava lik ponajprije Čovjeka.

ČOVJEK SUSRETA: Papa je i kada je bio mlađi, a osobito sada u starosti, bez ustručavanja pokazao čovječanstvu da je ponajprije i iznad svega čovjek. Čovjek misli, osjećaja, ljubavi i patnje. Nosi na sebi sve ono u što je svatko od nas obučan, čovječstvo – nepatvoreno, iskreno i autentično. Velika je poruka Ivana Pavla II. da je u najboljem smislu riječi ponajprije čovjek. Njegova ljudskost je do te mjere osvojila svijet da će se uskoro moći govoriti o sinonimu: pravi čovjek – Ivan Pavao II. Sačuvao je u najvećem dostojanstvu i najvećim počastima samo onu počast koja pripada dostojanstvu ljudske naravi: biti čovjek! Stoga je u susretu s njime jednako zahvaćen visoki intelektualac kao i državnik ili običan čovjek jer dimenzija ljudske osobnosti je temelj svakog dijaloga, svakog susreta koji ima rezultat ne isprazne izjave nego stvarnog doživljaja. Ivan Pavao II. je čovjek susreta koji je ne samo, ili čak manje svojim riječima, obogaćivao sugovornika, nego ga je obogatio svojom osobom. I evo nam jedna trajna poruka sa ovog Brežuljka:

obogatiti svoga sugovornika u svakom susretu, ponajprije svojom osobom! Ivan Pavao II. je pravi intelektualac. Uronjen je u svijet nauke i sam je bio profesor.

Snaga poruke Ivana Pavla II. je upravo taj trajni govor iz sebe. No, to je upravo i najteže jer da bi intelektualac mogao iznijeti bogatstvo što ga nosi, mora biti uronjen u sebe. Čini se da smijemo slutiti da je »mudrost« ovoga Pape upravo ta njegova uronjenost u sebe, gdje se dnevno susreće sa sobom i to pred Bogom. Jednu zgodu je ispričao bivši nuncij u Republici Hrvatskoj. Kada je Papa drugi puta boravio u Hrvatskoj, odsjeo je u nuncijaturi. Po protokolu dan je trebao započeti oko šest sati ujutro, da bi Papa u osam sati napustio nuncijaturu i poljetio prema Splitu i imao onu znamenitu misu na samoj obali mora i susret u Prasvetištu u Solinu. Nuncij je čuo prije pet sati neko šuškanje upravo pred Papinom sobom. Sav uznemiren izašao je na hodnik da vidi što se događa. Međutim, ostao je iznenađen, Papa je onako starački i prikriveno koračao prema kapeli. Na Nuncijev upit: Svetosti, što je? Odgovor je bio: Danas me čeka naporan dan i moram puno moliti! Dakle, odao je jednu od svojih velikih životnih mudrosti: Ako treba više raditi, onda treba i više moliti. Smijem nazvati u ovom razmišljanju ovu tvrdnju drugom porukom s Vatikanskog brežuljka. Nesumnjivo je istina ono što je vrlo dirljivo posvjedočio pravoslavni bački episkop Irinej na Akademiji povodom Papinog dana u Beogradu da je ovaj Papa uvijek i iznad svega sluga, a ne gospodar. Njegovo služenje je tako očito da oni, koji u njemu niti mogu, niti gledaju poglavara, vide onog koji je stalno raspoložen služiti čovjeku i čovječanstvu. U čemu? U obrani dostojanstva svake ljudske osobe i svake ljudske zajednice.

STVARANJE POVIJESTI MILENIJA: Uočljivo je da je Papa čovjek odlučnosti, i to nesalomive, kada se radi o obrani prava naravnih i Božanskih. Zna se odlučno suočiti sa vlastodršcima i diktatorima. Imao je snage svojim diktator-

skim »domaćinima« u njihovoj kući reći da nisu u pravu. Nije se bojao da će mu netko prigovoriti nepristojnost. Bio je svjestan da je glasnik Istine i da je ne smije izdati ni pod koju cijenu. Glasovita je njegova rečenica koju je izrekao u Mariji Bistrici: S istinom se ne može trgovati, ona nema dva lica! Služenje kojim ovaj Papa poslučuje čovječanstvo je i neumorna borba za mir. Sjetimo se bezbrojnih apela koja su nekad znala biti svakodnevna: nikada više rata! Da, on je borac za mir koji se temelji na pravdi, na istini i ljubavi. Zato je spreman jednako tako založiti sav svoj ugled i svoju osobu, a sada doprinosi i svoju žrtvu. Možemo ga nazvati velikim Mirotvorcem. Javnosti je samo mali postotak mirovnih akcija ovoga Pape poznat, a povijest u svojim arhivima čuva dokaze koji će jednoga dana biti objelodanjeni i tada će se vidjeti da je u velikoj mjeri ovaj Papa »činio povijest« novog milenija. Stoga je s pravom netko od komentatora ovih dana i nazvao Papu: Papa milenija. I to je sljedeća poruka koja nam stiže ovih dana sa Vatikanskog brežuljka. Mirotvorac – sluga istine i mira.

No, još bih htio istaći jednu dirljivu sliku koja stalno obilazi svijet, a to je njegov susret s atentatorom. Kada je čeliju u zatvoru napustila straža, on se približio svome atentatoru, naslonio glavu na njegova ramena, plakao i praštao. Možda je to najdirljivija slika njegova pontifikata: zagrljaj s atentatorom. On je Papa koji prašta i koji zna moliti oproštenje. Sjetimo se samo Velikog jubileja kada je »čistio pamćenje« moleći oprost za prošlost u ime cijele Crkve i time uistinu otvorio novu stranicu povijesti i budućnost. On je dakle Papa koji gleda u budućnost. I to je poruka. Zašto sam ovako s vama razmišljao? Naprosto zato što iz ovog velikog života i velikog događaja možemo učiti mi maleni. Da ostanemo i opstanemo kao ljudi i kao poštovanja vrijedne osobe, pokušajmo samo nešto od ovih poruka usvojiti kao svoj vlastiti »jak«. Taj novi ja bit će nova osoba za danas i sutra. ■

Prijedlog tjedna

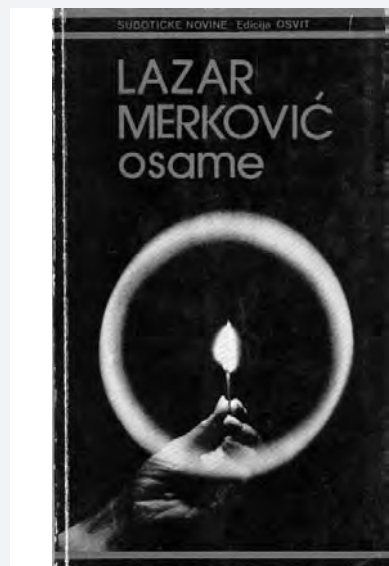
Lazar Merковић

OSAME

(Subotičke novine, edicija

»Osvit«, 1988.)

Ova knjiga izabranih pjesama subotičkog poetskog barda Lazara Merковиća objavljena je nakon što je od tiskanja njegove posljednje knjige pjesma »Između dva pola« (1957.), protekla čak trideset i jedna godina. Lazar Merковиć je u tom međuvremenu i dalje pisao poeziju o čemu svjedoče novije pjesme koje su prvi put objavljene u zbirci »Osame«. Knjiga sadrži deset ciklusa pjesama koji nam kao pjesnička vremenska mapa predložavaju poetski izraz Lazara Merковиća tijekom njegove dugogodišnje poetske prakse, jer je riječ o autoru koji se iz vlastite literarne radionice

javio davne 1947. godine objavljivanjem svoje prve pjesme u beogradskoj »Mladosti«.

Naslovna strana zbirke »Osame« uspjelo je ilustrirana fotografijom Aleksandra Sedlaka koja odražava pjesničko pismo Lazara Merковиća, koji svojom poezijom iskazuje nemir metafizičkih dvojbi, propitujući bezvremeno, ali i izriče postojanje one nedodirljive unutarne tišine i tajne bitke, te smirenu spoznaju i prihvaćanje egzistencijalne prolaznosti. Govor lirike Lazara Merковиća ne teži svome iscrpljivanju fokusiranjem na temeljna pitanja bitke i mišljenja, te probleme slobode, nego ostvaruje kvalitetu osjećajem za konkretnu stvarnost svakodnevnog i taj kontrapunkt, između egzistencijalne konkretne zbilje i iskon-

skog, metafizičkog, u tkivu poetske prakse subotičkog barda biva pjesničkim talentom stopljen u harmoničnu cjelinu pjesme.

Poezija Lazara Merковиća ne sadrži kapitulantski rezon u inertnoj društvenoj atmosferi koju Merковиć fragmentarno naznačuje deskripcijom egzistencijalnog banaliteta, nego pjesnik s energijom intelektualne hrabrosti uvijek iznova pjesničkim pismom potvrđuje vlastitu vjeru u neslomivost individualizma. Darom za poetu Merковиć nastoji izraziti rješenja problema svojih subjektivnih odnosa i preokupacija, propitujući pri tome i društvene nazore, ali time, što želi i što pogađa određeni cilj, ne zatvara čitatelju mogućnost vlastitog asocijativnog slijeda nakon pročitane pjesme. Recenzent knjige dr. Draško Redep napisao je među ostalim ocjenjujući poeziju Lazara Merковиća: »Njegovi soneti kao da su saopćavani jednom metrikom koja slijedi svoj tok iznutra: eksperiment ovdje ima funkciju unutarnjeg podsticaja, a rime su svježije, najednom otkrivene, otvarajući mogućnosti nove semantike«. Iako je Merковиća samoća dramatična, izražena u njegovim stihovima emocionalno i impulzivno, najčešće kao bolno svjedočanstvo, on i dalje tvrdoglavo i uporno piše poeziju radi sutrašnjice, unatoč bolu od ovoga svijeta: »između dva maštanja, između dva praštanja/ između dva zaborava, između dva golema kamena/ koji su tvoja dva prva i posljednja neba«.

Retrospektiva pjesničkog pisma Lazara Merковиća u knjizi »Osame« trag je intelektualnog kontinuiteta. Osim navedenih naslova, Lazar Merковиć objavio je roman »Put dug pet života« 1963., a prva zbirka poezije »Odbljesci« tiskana mu je 1953. godine. Lazar Merковиć je osnivač i dugogodišnji urednik subotičkog književnog časopisa »Rukovet« (1955. -1960. i 1970. -1972.), a također je veoma plodan prevoditelj s mađarskog jezika.

Z. Sarić

Drugi način

»DRUGI NAČIN«

(LP, PGP RTB, 1975.)

Originalna postava ove legendarne hrvatske rock skupine osnovana je 1973. godine pod imenom »Zlatni akordi« i nakon objavljivanja prvog singla kod zagrebačkog »Jugotona«, mijenjaju

ime, te od jeseni 1974. godine bubnjar Boris Turina, bas-gitarist Željko Mikulčić, pjevač, flautist i klavijaturist Branko Požgajec, gitarist, pjevač i flautist Ismet Kurtović te solo-gitarist Halil Mehić nastavljaju rad pod imenom »Drugi način«. Ime je preuzeto iz pjesme Federica Garcia Lorce, a poezija je i inače bila vrlo prisutna u skladbama skupine, posebice baladama. Što se glazbe tiče, bio je to u suštini melodični hard rock na tragu primjerice, britanske skupine »Wishbone Ash« sa sjajnim međuigramima i »prepućavanjima« gitara Mehića i Kurtovića, a flauta (Požgajec, Kurtović) je svemu davala posebnu auru kakvu su imale također britanske folk/jazz-rock skupine poput, recimo, »Traffic«, »East Of Eden« ili »Jethro Tull«, odnosno, nešto ranije, hrvatska super-grupa »Time«, posebice na svom

glasovitom debi-albumu, remek – djelo iz 1971. »Drugi način« često nastupa u nekada iznimno popularnoj zagrebačkoj dvorani Big Ben, a tijekom prosinca 1974. i siječnja 1975. snimaju u studijima beogradskog nakladnika PGP RTB materijal za svoj prvi album, upravo ovaj o kojem je riječ. Album je objavljen u svibnju 1975. godine najprije u Beogradu, a tek potom u Hrvatskoj i sadržavao je nekoliko sjajnih rock-numera. Ipak, ono po čemu je ostao neprevaziđen bile su balade u maniru britanskog »tvrđog rocka« a la »Free« i »Deep Purple«, s poetski visoko impostiranom kvalitetom tekstova koje je mahom pisao Turina. Svojim uvijek jasno naznačenim (post) hippy stilom, »Drugi način« je ostao jedna od najomiljenijih skupina svih hrvatskih nostalgikara koji, kao i potpisnik ovih redaka, ne mogu i ne žele prežaliti konac »ludih šezdesetih« i sedamdesete godine minulog stoljeća. Ako ni zbog čega drugoga, ono radi toga što svi tada bijasmo mlađi, dakle, ako ni za što drugo, ono samo zbog toga – i sretniji.

R. G. T.

Vijesti

Otvoren Beogradski sajam knjiga

Svečanim otvaranjem, koje je prvi put u povijesti ove manifestacije bilo besplatno, u hali 1 Beogradskog sajma počeo je u utorak 21. listopada 47. sajam knjiga. Obzirom da je ove

godine Kanada počasni gost Sajma, čast da otvori ovu značajnu kulturnu manifestaciju dobio je ugledni srpski spisatelj židovskoga podrijetla *David Albahari*, koji posljednjih godina živi u Kanadi. Uvodnu riječ na otvaranju imao je i njegov kolega iz Kanade *Naim Kattan*, poznat i cijenjen i izvan granica matične zemlje.

Pokraj Kanade među stranim izlagačima nalaze se i nakladnici iz Hrvatske, a najavljeni su oni ponajveći i ponajbitniji, poput »Arkzina«, »MD Quoruma«, »AGM«, »Meandera«, »Diureuxa« i splitskog »Feral Tribunea«.

Poput prošle i ove godine bio je postavljen zaseban štand s nakladom književnosti i produkcije nacionalnih manjina domicilne nam države SCG, odnosno Vojvodine, od kojih se naša, hrvatska produkcija predstavila cjelodnevnom promocijom u četvrtak 23. listopada, o čemu će opširno biti više riječi u idućem broju »Hrvatske riječi«. Za ovo predstavljanje najzaslužnije je Pokrajinsko tajništvo za nacionalne manjine, upravu i propise, i Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje.

Osim Kanade i Hrvatske među inozemnim izlagačima našli su se i nakladnici iz Norveške, Poljske, Bugarske, Španjolske, Japana, Njemačke, Francuske i Italije, a među znamenitim gostima nazočni su bili, među inima, i *Steven Quick*, visoki činovnik kanadske vlade iz Ministarstva za kulturu, *Pierre Visions*, predsjednik Međunarodnoga savjeta nakladnika, pisci *Niccolò Amani* i *Paolo Rumic* iz Italije, Meksikanac *David Toscana* i mnogi drugi. Uz ulaznice, koje su ove godine jeftinije no ikada ranije, posjetitelji dobivaju i prospekt s uputstvom gdje se koji nakladnik nalazi, a za potrebe Sajma knjiga dosadašnjoj hali 1 pripojena je i hala 14.

Organizatori ovogodišnjeg Beogradskog sajma očekuju najveću posjećenost ove manifestacije u njezinoj dosadašnjoj povijesti, a što se nakladnika iz domicilne nam države tiče, ove godine se najveća zainteresiranost publike očekuje kod i inače najatraktivnijih nakladnika na ovim prostorima posljednjih godina: beogradskih izdavača »Narodna knjiga«, »Clio«, »Beopolis«, »Geopoetika«, »Rende«, »Lom«, »Stubovi kulture« i »Prosveta«, crnogorskog »Oktoih«, te vršačkog KOV-a i novosadskih »Svetova«, »Stylosa« i uvijek raznolikog, vrijednog i agilnog »Prometeja«.

Održan Festival hrvatskih folklornih udruga

U Tukulji je, u susjednoj Mađarskoj, u središtu za kulturu (Kossuthova ulica broj 66) 19. listopada održan Festival hrvatskih folklornih udruga. U organizaciji Hrvatske državne samouprave sudjelovalo je 10 hrvatskih folklornih udruga i kulturno-umjetničkih društava, kao i gajdaš *Pavo Gadanji*, kojeg je pratio pjevački zbor »Vunenaš«.

Ivandečićeva izložba fotografija u Subotici

Danas se u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« (drugi kat Otvorenog univerziteta) u Subotici otvara izložba umjetničkog fotografa i foto-reportera našeg tjednika *Ivana Ivkovića Ivandečića*. Izložbu će u 18 sati otvoriti spisatelj i publicist *Tomislav Žigmanov*. Inače će se u okviru otvaranja izložbe prikazati i kratki film istoga autora naslovljen »Klapim«. Izložba će se moći razgledati i sutradan i tijekom nedjelje, od 9 do 12 sati, a narednog tjedna od ponedjeljka do petka, 31. listopada, kada se ona zatvara, svakim danom od 17 do 21 sat.

»Bunarman« bilježi nove uspjehe

Dokumentarni film »Bunarman« *Branka Ištvančića*, hrvatskog redatelja koji djeluje u Zagrebu, podrijetlom iz Tavankuta, pozvan je i uvršten u selekciju Međunarodnoga festivala kratkometražnog filma u Sieni u Italiji i bit će prikazan između 21. i 29. studenog 2003. Ovo je peti međunarodni i strani festival na koji je film »Bunarman« pozvan nakon što je sudjelovao na nedavnom filmskom festivalu u Sarajevu, kao jedini hrvatski dokumentarni film u programu Regionalnog dokumentarnog filma, a upravo ovih dana će se prikazati na festivalu Kalamata u Grčkoj. Film je u Hrvatskoj dobio nagradu za najbolju režiju i nagradu Oktavijan za najbolji kratkometražni dokumentarni film na ovogodišnjim Danima hrvatskog filma, a nastao je u produkciji Dokumentarnog programa HRT-a 2003. godine.

Branko Ištvančić

OBLJETNICE: Ivo Smoljan (1926. -2003.)

Istraživač života hrvatskih iseljenika

Na današnji dan, prije 77 godina, rodio se u Šarić-Strugama kod Ploča, 1926. godine, a preminuo 1. rujna u Bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1954. godine, a objavljivao je pjesme, kritike, eseje i kratku prozu, uređivao list MATICA, Iseljenički kalendar i bio urednikom i autorom nekolicine monografija. Najviše su ga zanimale sudbe ljudi koji su iz starog migracijskog zavičaja-kraja odlazili u svijet, prilagođavali se američkim ili australskim prostorima, navikama i načinu života, sve promjene koje su proživljavali i načine na koje su održavali veze s matičnom zemljom, domovinom i zavičaji-

ma. Ivo Smoljan nije bio samo kroničar života hrvatskih obitelji u svijetu, već i analitičar njihova okruženja. Zanimalo ga je kako se u višenacionalnim sredinama snalaze hrvatski doseljenici, kako su prvi među njima krčili putove i učili jezik i do kakovih su rezultata došli u obiteljskom poslu ili biznisu. Bio je vrstan istraživač, što se posebice vidi u njegovoj knjizi »Hrvatska dijaspora«, tiskanoj 1977. godine, i koja se najviše bavi Hrvatima u Sjevernoj i Južnoj Americi. Proučavao je i usredotočio se ponajviše na književno i likovno stvaralaštvo među Hrvatima u dijaspori, kao i na analizu novinske i nakladničke djelatnosti, te značenje Hrvatske bratske zajednice u

njenom stogodišnjem djelanju. U domaćem kulturnom, ali i iseljeničkom svijetu Smoljan će najviše biti upamćen po djelu »Hrvatski Odisej«, antologiji hrvatske iseljeničke poezije, u kojoj su zastupljeni autori od 15. do 20. stoljeća. Smoljan je možda najzaslužniji kulturni djelatnik koji je čuvao sjećanja na miris zavičaja i bol tuđine.

M.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Joso Špralja

Glasoviti hrvatski slikar, kipar, grafičar, pjevač i glazbenik Joso Špralja vratio se ove godine u svoj rodni Zadar nakon više od četrdesetljeća boravka, života i rada u dalekoj Kanadi. Sedamdeset četverogodišnji umjetnik kao da je živi primjer stare latinske poslovice koju tako rado citiraju svi mornari, avanturisti uopće, ljudi od duha, a koja u prijevodu glasi: »Ploviti se mora, a živjeti se ne mora«. Špalja je poput kakvog jedrenjaka oplovio svoja životna mora i vratio se u voljenu i neza-boravljenu rodnu luku. Počeo je kao fotograf zadarskoga Arheološkoga muzeja, potom odlutao u Kanadu, gdje je počeo raditi kao konobar, potom kao ugostitelj, da bi najzad s suprugom Angiolinom, svojom ljubavi još iz srednjoškolskih dana, otvorio u centru Toronta restoran »Kod Jose«, kojega danas uspješno vode njegova djeca i unuci, i na čijim zidovima, dakako, vise Špraljeve slike, kojima se dive stalni posjetitelji ovog uglednog restorana, poput primjerice glumaca Michaela Douglasa, Armanda Assantea, Har-

risona Forda, pjevača i glazbenika Stinga ili Julia Iglesiasa. Joso je po dolasku u Kanadu noći provodio zarađujući kruh kao pjevač, po klubovima diljem Sjeverne Amerike. Ubrzo je upoznao vrsnu izraelsku pjevačicu Malku i počeo s njom surađivati u duetu. Ostvarili su golem uspjeh, snimili obilje filmova, albuma, gostovali u TV spektaklima i čak, imali vlastiti TV-show. Nostalgичne autorske pjesme koje je mahom pisao Joso, oduševile su publiku diljem SAD i Kanade i donijele im veliku slavu. U Carnegie Hallu u New Yorku došao ih je slušati osobno jedan od najvećih svjetskih slikara, pokojni Španjolac Salvador Dali, koji je nakon nastupa pristao pogledati Špraljeve radove, koji je tada studirao keramiku i skulpturu na Sveučilištu Ontario College of Art and Technichal School, ali samo pod uvjetom da mu Joso pjeva. Kasnije je Dali podario Špralji nekoliko uljanih radova, dvije velike litografije, te mali drvorez s motivom

Danteove »Božanstvene komedije«. Kada se zasitio turneja, snimanja ploča i koncerata, Joso se posvetio likovnoj umjetnosti ali i otvorio istodobno mali dalmatinski restoran. I njegova se djeca bave umjetnošću: slikarstvom, dizajnom i kiparstvom, a unuci su uspješni ugostitelji. Po povratku u rodni Zadar, izjavio je: »Ja sam poput mornara koji plovi životnim oceanima, uživa mnoge ljepote, ali se uvijek raduje samo jednoj činjenici: da se nakon svakog putovanja vrati doma, u svoju luku.«

R. G. T.

Tri desetljeća Katedralnog zbora »Albe Vidaković« iz Subotice

Zbor amatera i ljubitelja sakralne muzike

U povodu 30 godina postojanja i djelovanja Katedralnog zbora »Albe Vidaković« u nedjelju 19. oktobra, priređena je dvostruka svečanost: u 10 sati u katedralnoj Crkvi svete Terezije Avilske održana je misa zahvalnica, a od 19 sati na programu je bio svečani koncert na kom je nastupio gost Zbora, orguljaš iz (Slavonske) Požege, *Alen Kopunović Legetin*, Subotičanin podrijetlom.

Katedralni zbor »Albe Vidaković« iz Subotice osnovan je u jesen sada već davne 1973. godine u povodu proslave 200. obljetnice Katedrale sv. Terezije. Od 1980. godine ovaj zbor nosi ime istaknuta Subotičanina, hrvatskog skladatelja i muzikologa, glazbenika, glazbenog pedagoga, svećenika *Albe Vidakovića*. Zbor se sastoji poglavito od angažiranih amatera i predanih ljubitelja sakralne glazbe, ljudi različitih poziva i starosne dobi.

Ove godine zbor proslavlja 30. obljetnicu osnivanja, postojanja i djelanja. Tijekom protekla tri desetljeća Katedralni zbor je pjevao na svim crkvenim svečanostima u Katedrali prigodom većih blagdana, a u manjem sastavu je pjevao svake nedjelje u 10 sati pod svetom misom.

Osim toga redovitoga pjevanja u subotičkoj Katedrali, zbor je imao mnogo za-

paženih nastupa i koncerata, te brojna gostovanja u mnogim selima i gradovima. Katedralni zbor »Albe Vidaković« je osnovala i do danas ga uspješno vodi s. *Mirjam Pandžić*.

U uvodnoj riječi, pred dupke punim auditorijem, voditeljica programa se zahvalila svima koji su svojim zalaganjem pomagali i pomažu rad zbora, koji su svojim pjevanjem sudjelovali u radu zbora, te svima koji su njihovu glazbu rado slušali i slušaju, kao i inima koji su omogućili uvjete za njihov rad i podržali ih u dugogodišnjem plemenitom posvećivanju umjetnosti i djelanju, od sestara *Višić, Avguštić i Kopunović*, preko svećenika *Matije i Franje Zvekanovića, Beretića, Mioča, Ivana Penzeša*, sve do zborovođe i ravnateljice sestre *Mirjam Pandžić*.

Koncert koji je održan u Katedrali-Bazilici sv. Terezije u minulu nedjelju ponudio je publici bogat i sadržajan program: gregorijanski koral »Sva si lijepa o Marijo«, napjev »Cithara octochorda« 1757-Zdravo Djevice, pjesmu »O Marijo zvijezdo mora« *M. Asića*, »Echo Fantasia« *J. P. Sweelincka*, skladbu »O sanctissima anima« *O. P. Battiste*, »Magnificat« *Albe Vidakovića*, *Halmosovu* »Slavi Boga sva zemljo«, *Bachove* dvije koralne predigre, *Mozartov* »Ave verum«, koral »Slavim te

10.obljetnica zbora 13.11.1983.
15.obljetnica zbora 17.04.1988.
20.obljetnica zbora 20.06.1993.
25.obljetnica zbora 18.04.1998.

Subotica
listopad, 2003.

Gospode« *J. S. Bacha*, te napjev »Slava ti Kriste Bože naš *G. F. Handela* iz oratorija »Juda Makabejac«.

Predivna večer zanosno otpjevane i odsvirane glazbe završena je s čak tri bise (Bachove i Handlove skladbe) koja su oduševljenu publiku digle na noge. Neza-boravan koncert, čudestan doživljaj.

R. G. T.

Zagreb film festival

Subkulturalna gradska manifestacija

Netom okončani Zagreb film festival pokazao se kao nova subkulturalna manifestacija u gradskom okruženju, koja promiče suradnju kao bitnu odrednicu urbane kulture. Tijekom pet dana održavanja ove manifestacije prostor gdje se festival održavao – Studentski centar, bio je svojevrsni grad u gradu: oživjela su sjećanja na neke nezaboravne manifestacije u prošlosti, poput izložbi Zagrebačkog zbora, predstava Teatra &TD, izložbi Galerije Studentskog centra, projekcija MM Centra, matinea u kinu DC-a, koncerata rock-skupina »novoga va-

la«, kazališnih predstava alternativnih hrvatskih skupina, itd. Jednako vrijedan bio je i istodobno održani Festival prvih filmova – oba su događaja, naime, ova dva nova zagrebačka kulturna festivala, potakla nove oblike dijaloga u kulturi kao i dijalog kulture s inim područjima društvenih djelatnosti i još jednom pokazali, kako je modern (istič)ka kultura u povijesti Zagreba uvijek (bila i jest) svojevrsna refleksija društvenih procesa modernizacije.

R. G. T.

Nagrađeni ruski film »Povratak«

Članovi likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« slikali na Paliću

Dojmovi pretočeni u slike

Prošle subote 18. listopada članovi likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« boravili su na Paliću, gdje su im u ime Saveza sportskih ribolovaca Općine Subotica domaćini bili *Ilija Obradović* i *Lojzije Kujundžić*. Po red impresija na obali jezera Palić i slikanja u prirodi, slikari su mogli raditi i u prostorijama općinskog objekta u kojem se nalazi klub ribolovaca »Zlatna ribica«.

»Četrnaest slikara je danas jutro došlo na Palić, od kojih su se neki opredijelili da slikaju u prirodi, dok su se neki opredijelili za rad u prostoriji kluba ribolovaca. Radit će se do 15 sati, kada domaćini priređuju ručak. Naš običaj je da domaćinu poklonimo jednu sliku, a za ovaj put odlučili smo darovati sliku *Stipana Kovača*, koji je član likovnog udruženja »Vladimir Nazor« iz Sombora. Slika se zove »Dunavski motiv«, a nastala je na likovnoj koloniji Bunarić 2000. godine, kada je Stipan Kovač bio naš gost«, rekao je *Josip Horvat*, predsjednik Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«.

Kako se toga dana magla spustila na obale jezera Palić, slikari su imali uvjete za slikanje jesenskih pejzaža. One upornije pro hladno vrijeme nije omelo slikati vani u prirodi, gdje je nadahnuće utiscima neposredno, ali većina slikara je ipak odlučila nastaviti rad u dobro zagrijanim prostorijama kluba ribiča, nakon što su načinili skice u prirodi. Slikare je pored prijatelja Likovnog odjela posjetio i *Dušan Banjeglav*, predsjednik Saveza sportskih ribolovaca Općine Subotica, a dok su slikari stvarali svoja djela i razmjenjivali iskustva, Josip Horvat je u razgovoru istakao kako je ove godine velik priliv članova odjela.

»Naš likovni odjel ima dva uzrasta. S najmlađima radi slikar *Pajo Kečenović*, dok odjel sa starijima vodi mr. *Ante Ru-*

dinski, koji je vođenje odjela naslijedio od slikara i likovnog pedagoga *Stipana Šabića*. Rad oba odjela odvija se subotom prijedpodne u našim prostorijama, koje se nalaze u Galeriji *dr. Vinka Perčića*. U okviru likovnog odjela postoji i sekcija šlinga koju vodi *Ana Pokornik*, a sekciju

Članovi likovnog odjela

slamarki vodi *Jozefina Skenderović*, dok je povjesničarka umjetnosti *Olga Šram* stručni ravnatelj svih naših aktivnosti. Prema godišnjem planu upravo su u toku aktivnosti oko pripreme samostalne izložbe *Vojnić Zelić Lajče*, potpredsjednika likovnog odjela i našeg dugogodišnjeg člana, čija se samostalna izložba planira u drugoj polovici studenoga u vestibulu Gradske kuće«, rekao je Josip Horvat.

Slikari su prije ručka izložili nastale radove na kojima su utisci pretočeni u slike, a nakon prigodne izložbe nastalih radova uslijedile su i pohvale članu likovnog odjela *Lojziju Kujundžiću*, koji ovom prilikom nije slikao, nego se kao pravi domaćin pobrinuo za kuhanje ribljeg paprikaša, dokazavši kako su male tajne velikih majstora važne i u kulinarstvu.

»Lira naiiva 2003«

Branka Tomić-Cuculić:
BIL SI

Bil si veli plamik
Moje ljubavi
Tić ki j okolo
Moje kuće obletal
I sebe me pozival.

Bil si:
Na proliće moja
Prva fijolica
Po letu
On tanki lancun
Po zime topli
Krpatur
Bil si moj mehki kušin
Na ken san ležala
I dušu odmarala
Bil si:
On čvrsti kučul
Na koga san se
Mogla nagnut
I nikad posrnut
Bil si-bil
Ma te ni
A va mojen srcu
Vavek
On isti oganj gori.

BRANKA TOMIĆ-CUCULIĆ

rođena je prije 79 godina blizu Rijeke i cio svoj radni vijek provela je kao učiteljica, ponajviše podučavajući djecu i mladi naraštaj u malenim naseljima u Lici. Posljednjih godina živi u Rijeci i piše pjesme to najradije na čakavskom dijalektu hrvatskog jezika.

Danas

Novine s m(j)erom

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Poetski kutak: Antun Gustav Matoš

Buntovni vjesnik nove lirike

Antun Gustav Matoš rodio se 13. lipnja 1873. godine u Tovarniku u Srijemu, gdje mu je otac August radio kao učitelj. Djetinjstvo i mladost proživljava u Zagrebu, jer 1875. godine otac dobiva premještaj i obitelj odlazi u Zagreb, gdje je Antun s prozora roditeljske kuće gledao u susjednom dvorištu starog bana-pučanina, pjesnika »Smrti Smail-age Čengića« *Ivana Mažuranića*. Neuspjeh u VII. razredu gimnazije razlog je što ga s vladinom stipendijom roditelji šalju u Beč da uči veterinu. Nije uspio položiti kolokvij, te gubi stipendiju. Godine 1893. odlazi u vojsku, ali nakon više mjeseci dezertira iz Hrvatske. Nakon hapšenja bježi iz Petrovaradinskog zatvora u Beograd, gdje je kroz sljedeće tri godine književno aktivan. Godine 1898., preko Beča i Münchena odlazi u Ženevu, a zatim u Pariz. U Parizu će ostati pet godina i usprkos teškom boemskom životu napisati najznačajniji dio svoje proze. U Beograd se vraća 1904. godine. U tri navrata, kao vojni bjegunac, potajno posjećuje Zagreb, a pomilovan je tek 1908. godine. Matoš se tada definitivno vraća u Zagreb, ali za intelektualca pravaškog opredjeljenja, oporbenjaka, literata, novinara i boema u Zagrebu se nije mogao naći posao. Nakon prvog posjeta Italiji 1911. godine počinje pobolijevati, a nakon tri operacije raka grla, preminuo je 17. ožujka 1914. godine.

Objavljivanjem Matoševe prve novele »Moć savjesti« 1892. godine u »Vijencu«, formalno započinje moderna, kao novo razdoblje hrvatske književnosti. Nova, moderna strujanja nisu ostala samo literarna, već su zahvatila cjelokupan narodni život, formirajući se i kao politički pokret započet 1895. godine đачkim i studentskim demonstracijama protiv mađarizacije tadašnjeg bana Khuena Héderváryja. Predstavnici hrvatske moderne okrenuli su se prema različitim stilskim strujanjima koja su svoju snažnu potvrdu već zadobila u simbolističkom, impresionističkom, neoromantičarskom i ekspresionističkom izražavanju. Antun Gustav Matoš neprestano je isticao estetski kriterij, ustajući u njegovu obranu na

suprot literarnih stvaralaca koji su odviše težili sociološkim problemima. Kao učenik parnasovaca i simbolista, oduševljeni čitatelj Poeove, Merimeove i Maupassantove proze, borio se protiv domaćeg diletantizma i zastupao visoke europske kriterije.

Matoševa zbirka »Pjesme« izaći će tek nakon njegove smrti – 1923. godine. Ako se izuzme Matošev »Hrastovački nokturno«, kratka pjesma ispjevana na kajkav-

skom dijalektu koja je inkorporirana u pripovijest »Nekad bilo, sad se spominjalo«, on je prvu svoju pjesmu »Utjeha kose« objavio 1906. godine. Napojen duhom francuske kulture i erudit, po svojoj intimnoj naravi sklon muzici i muziciranju, u svoju je poeziju unosio smione i duhovite kalambure, ali je i osjetljivim sluhom nastojao da pjesnički izraz u materinskom jeziku učini malarmeovski zvučnim. Antun Gustav Matoš najviše piše poeziju strogo odmjerenim oblikom soneta. Književni kritičar *Milan Selaković* bilježi kako je u modernom hrvatskom pjesništvu Matoš najoriginalniji tvorac hrvatskog soneta, dok *Ivana Plejić*, među ostalim, piše o Matoševoj poeziji kako je »u lirici težio strogo određenim pjesničkim formama, prvenstveno sonetu, a od svog učitelja Baudelairea preuzeo je savršen osjećaj za sinesteziju«. *Ivo Andrić* je o Matošu napisao: »Voli svaku manifestaciju snage i izraz osjećanja: ljubav, buni, ogorčenje, nezadovoljstvo, oduševljenje, sve na posljednju potenciju, sve u velikom do grotesknog«. U programatskom sonetu »Mladost Hrvatskoj«, Matoš je iznio svoje shvaćanje poezije u rečenici »Ukus samo rijedak dojam bira«.

U Matoševim posljednjim danima života objavljena je knjiga »Hrvatska mlada lirika«. U njoj su prvenci: *Ive Andrića*, *Vladimira Čerine*, *Frana Galovića*, *Zvonka Milkovića*, *Janka Polića Kamova*, *Nikole Polića*, *Tina Ujevića*, *Ljube Wiesnera* i još nekih, manje značajnih pjesnika. U predgovoru je u ime ovih mladih pjesnika urednik i pjesnik Ljubo Wiesner napisao kako su: *Vidrić*, *Matoš*, *Domjanić* i *Niko-lić* označili pravac mnogima od mladih i dali pobudu prvu, a »naročito Vidrić genialnom spontanošću nadahnuća i Matoš neobičnom do njega originalnošću forme. Matoševa pjesma »Móra« iznosi apokaliptičku viziju svijeta u kojem dominiraju kaos, licemjerje i ljudska amoralnost. Smrt jest potka ove pjesme, ali u tome krik ima i prkosa i žudnje za samostalnošću domovine. Kao da je ovom svojom pjesmom Matoš nagovijestio dolazeći rat i buntovnu i vizionarsku ekspresionističku liriku koju će nakon Matoševe smrti pisati *Miroslav Krleža* i *Antun Branko Šimić*. Spoznaja da će se ljepota izgubiti u moru disharmoničnog svijeta, osnovni je smisao Matoševe lirike napisane u savršenoj formi i uvijek aktualne.

GROB BAJADERE

Putniče! taj hum bez znaka
Ročište je bijelih vila;
Ova zapuštena raka
Tišti pepeo ljudskih krila.

Kada je na tebi bila,
Zemljo, kao sjenka svaka,
Nisi je ni osjetila,
Jer joj noga bješe laka.

Samo cvrčak, crni majstor,
Cvrčeći prestissimo,
Sad je njojzi kapelmajstor,

Dok na grobu mjesečina
Sitno, pianissimo
Pleše, žuta balerina.

bajadera (port.) – balerina, plesačica

Priredio: Zvonko Sarić

Zašto su tri zemljoposjednika blokirala izgradnju autoceste

Rastu li zlatni kukuruzi?

»Što je sto dinara danas – to su dvije kave. To ne smatram nekim novcem u odnosu na štetu u sljedećih sto godina«, kaže jedan od vlasnika Blaško Temunović. »Ovdje ne rastu zlatni kukuruzi, i ovdje i svugdje rastu kukuruzi po bonitetu i kvaliteti zemljišta«, napominje stručna suradnica iz odjeljenja za imovinsko– pravne poslove Ružica Stojiljković Tumbas

Piše: Slavica Mamužić

Radovi na gradnji zapadne obilaznice kod Subotice koji su godinu dana stajali zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa u ponedjeljak, 20. listopada, nastavljeni su. Naime, grupa zemljoposjednika blokirala je prije dva tjedna gradilište na veznom kraku autoceste do graničnog prijelaza na Kelebiji, a riječ je o vlasnicima zemlje kojima je država ekspropirala dio njihovog imanja kako bi se na tom prostoru mogla izgraditi spomenuta cesta.

Sporna je cijena za koju nadležni kažu da je viša od tržišne, a zemljoposjednici tvrde da je ponižavajuće mala. Za dio na kojemu će se naći trasa, koja dijeli parcelu na dva dijela ponuđena cijena je 100 dinara po četvornom metru, a za iskop koji se nalazi nešto dalje 30 dinara.

DVIJE VERZIJE: Jedan od vlasnika *Lo-ko Kujundžić* kaže: »To je isto zemljište, ista parcela. To je ponižavajuće. Zemlja

ide do atara, ima sustav za navodnjavanje. Samo sam ga došo uključiti, jer oni kažu da taj sustav ne radi. Neću ih sprječavati, ali oni su na silu ušli. Plaćeno nije, ali ne-ka, priživit ćemo. To je otimanija, pljačka, to je '45. Cijena od sto dinara za četvorni metar i nije neka cijena, jer je to okućnica, imam put kroz svoju njivu da ne izlazim na glavnu cestu.«

Stručna suradnica iz odjeljenja za imovinsko pravne poslove *Ružica Stojiljković Tumbas*, koja je također bila na njivi kada su u ponedjeljak bageri otpočeli radove na cesti, kaže:

»Ovdje ne rastu zlatni kukuruzi, i ovdje i svugdje rastu kukuruzi po bonitetu i kvaliteti zemljišta. Znači, cijena zemlje je svugdje ista, ali nema u prometu zemlje koja dijeli jedno imanje na dva dijela. Temunovićovo imanje se dijeli na dva dijela, a nitko ne prodaje u privatnom prometu sredinu njive. To je razlog zbog kojega bi bila veća cijena, zbog te osobitosti. Inače, prometna vrijednost zemlje na subotičkom teritoriju je od 13 do 25 dinara po četvornom metru. Ovdje je za sve plaćeno 30 dinara, još

prošle godine. Imamo preko 40 poravnana koje smo napravili do ovog dijela. Nuđeno je sto dinara zbog kasnijih posljedica – nepovoljnija je obrada dva komada zemlje namjesto jednoga, više je okretanja strojeva, znači povećani su trajno troškovi proizvodnje. To nije cijena zemlje, nego je nešto što proizlazi kao posljedica ovoga što se imanje siječe na dva dijela.«

Zemljoposjednici su u više navrata priječili radove.

»Još od prošle godine to traje. Radovi su trebali biti završeni još prošle godine, međutim oni su dozvolili da se donese rješenje o eksproprijaciji, poslano je Sudu vanparničnom odjeljenju da utvrdi naknadu i tamo su održane jedna ili dvije rasprave. Vještak je također dao nalaz, dala je podatke i Republička uprava javnih prihoda, međutim ni s tom cijenom nisu bili zadovoljni. Pa, onda je pokušano kod nas pred upravnim organom da se dođe do sporazuma, međutim previsoka je cijena koju oni traže. Neka vam kažu, neka izračunaju koliko košta jedno ovakvo imanje po 100 dinara za četvorni metar. Ispalo bi kao da netko kupi cijelu ovu zemlju zajedno sa salašem. Ja sam im računala,

Tito, diskriminiranje, Haag i još ponešto

Blaška Temunovića dalje pitamo kolika je tržišna vrijednost njihove zemlje.

»Ako se nešto prodaje, onda se može znati tržišna vrijednost. Ovdje u okolici na 1,5 km nema nigdje naprodaj zemlje, niti u kompleksu i nigdje ne sijeku zemlju napola. Volio bih da mi netko proda u gradu samo kupaonicu, pa da je koristim a da ne uzmem dvosoban stan.«

I ja bih voljela radit za tripot veću plaću...

»E, pa to je Vaša stvar. Svatko ima pravo kada ima svoj moment da ga iskoristi ako može, a ako ne, onda treba da se preda i da kaže 'u ime naroda', jer ovdje fali samo 'u ime naroda'«.

Godinu dana je odlagana izgradnja ceste. Vi ne mislite da je izgradnja ceste bitna za razvoj grada i regije?

»Pa, bitna je, ali da su napravili od Kelebije do Somborskog puta, onda bi mogli reći da je ovo prioritet. Ali, ovo nije prioritet. Ovo je samo da bi se Vojput namirio, da bi imao što raditi i da bi pokazali kako nismo podobni ovdje, jer Hrvate bi trebalo protjerat odavde..

Zašto ovo svodite sada na nacionalno?

»Ovo je nacionalno, Hrvatima oduzimaju zemlju«.

ali oni nisu htjeli tu računicu povezati. Sada ide normalnim tijekom. Ovo je sve postupak po zakonu. Zbog hitnosti postupka Ministarstvo financija je donijelo rješenje kojim je dozvoljena predaja u posjed, znači nije ovo otimačina. Ovo je postupak koji je predviđen zakonom o eksproprijaciji. Travnja su donijeta u svim ovim predmetima rješenja kojima se dozvoljava ulazak u posjed prije pravosnažnosti rješenja o naknadi zbog hitnosti radova. Oni su imali pravo pokretanja upravni spor na to rješenje, a Vrhovni sud je isto odbio tužbu. Znači, sve je provedeno po zakonu«, kaže Ružica Stojiljković Tumbas.

Zamjenica republičkog javnog pravobranitelja *Magda Ruzman*, također nazočna prigodom početka radova, kaže: »Praktički od dozvole preuzimanja posjeda prije pravosnažnosti rješenja o naknadi oni su još jednu ekonomsku godinu koristili zemlju. Znači, poslije pravosnažnosti rješenja oni su zasijali kukuruz i mi smo dva tjedna prolongirali preuzimanje u posjed samo zato da bi kukuruz skinuli – na njihov zahtjev i bez obzira što su odbili potpisati sporazum o naknadi. Mislim da ne može biti ni riječi o otimačini«.

ODLUČNO »NE«: Zemljoposjednici niti u ponedjeljak nisu željeli potpisati sporazum o naknadi, pa će postupak biti nastavljen u Sudu.

»Tamo će se vjerojatno odrediti novi vještak koji će kazati konačnu vrijednost i ako ni tada ne bude došlo do sporazuma o naknadi, sud će donijeti rješenje. Znači, sud može svojim rješenjem ustvrditi naknadu. Oni imaju pravo žalbe i na to rješenje, tako da postupak kod Suda teče dalje normalno. Znači, nije da nećemo platiti, pa otimamo. Ovo je jednostavno zbog hitnosti postupka. Zna se cijena zemlje i znaju se svi elementi koji mogu dovesti do konačne cijene«, kaže Ružica Stojiljković Tumbas.

Prema ponuđenoj cijeni od 30 dinara za

četvorni metar cijena po jutru bi iznosila oko 2,5 tisuće eura, a uz cijenu od 100 dinara, jutro bi koštalo oko 8,5 tisuća eura. Nezadovoljni vlasnici zemlje traže 150 dinara po četvornom metru i 30 posto odštete na imanje koje stalno gube.

Jedan od zemljoposjednika *Blaško Temunović* kaže: »Mi imamo kompleks koji je pored ceste, mislimo da pripada industrijskoj zoni i mislimo da imamo pravo na još 30 posto odštete. Zato se nismo dogovorili, jer potećenjuju naše imanje, rad i našu privatnost«.

Na pitanje nije li to možda previsoka cijena, kaže: »Ne, ne mislimo da je previsoka. To nije zemlja negdje u atarima, to je zemlja 500 metara pored ceste. Mi ne prodajemo zemlju, a ako su oni kupci i žele praviti cestu preko naše najkvalitetnije zemlje, trebali su prvo izvesti svoju kalkulaciju. Ako im se ne isplati, onda neka ne prave, a ne da nas ucjenjuju s time da moramo prodati. I na kraju su je i uzeli. Uradili su isto ono što je radio gospodin Tito i ovaj gospodin Milošević. Oni su to nastavili i na tim zakonima su osnovali svoje pravo.«

O računicama koje su dobili od nadležnih, a prema kojima je cijena koja se traži previsoka, *Temunović* kaže da je to »samo njihova procjena«. Oni znaju koliko vrijedi njiva, znaju i koliko ćemo živjeti, sve su predvidjeli. Izgleda da im gospodin *Rade Marković* još šalje informacije. Otkud oni mogu znati cijenu imanja kad nismo izvršili vještačenje.

Marko Vojnić također je odlučan u zahtjevima:

»Kako se može za jedan četvorni metar zemlje davati 100 dinara, a pet ili deset metara dalje 30 dinara. Može li se tako kroititi cijena? Šogoru i meni uzimaju 14 jutara, nije to mali posjed. Ostalima su uzeli po lanac, dva, njima je svejedno gdje će biti njiva, hoće li biti na Bikovu, Verušiću ili na Žedniku, jer izdaju zemlju. Meni nije jednostavno jer za svaki priključni stroj moram ići na salaš. Nije svejedno otići pet ili 10 kilometara ili kao što sada mogu za pet minuta. To se treba platiti. Nije to godinu, dvije, to je vječno. Oni to vječno oduzimaju i tribelo bi da plate odštetu barem za narednih 15 godina. Ovo je ko prosjaku što daješ u torbu«.

Vi mislite da se ceste grade samo na hrvatskim imanjima?

»Evo, u ovim slučajevima da. Ne znam onamo na mađarskim, možda će Mađari dobit više jer nisu izvršili eksproprijaciju.«

Vi ste uvjereni da ste u pravu?

»Je, je, sto posto, jer da nisam ne bih niti došao ovdje. Mislim da sam u pravu. Uvijek sam bio u pravu. Pokazalo se već u zadnjih 10-15 godina da nikad nisam promašio. Tako i sada mislim. Znači, nisu uopće gledali interese, samo je to formalno bilo da se svima oduzima zemlja po istoj cijeni. Nema iste cijene, ne može biti ista cijena zemlje pored ceste...«

Za njivu koja će biti razdvojena cestom bit će računata cijena od 100 dinara, sada smo dobili pojašnjenje da to zbilja otežava posao i da je zbog toga cijena veća. To nije mala cijena.

»Da, nije mala cijena, ali kada pogledamo koja će to biti problematika pored tih sto dinara, to nije ništa. Što je sto di-

nara danas – to su dvije kave. To ne smatram nekim novcem u odnosu na štetu u sljedećih sto godina. To vi meni objasnite – koliko je štete za sto godina.«

Ali, 30 dinara za jedan četvorni metar je oko 2,5 tisuće eura po jutru, to je dobra cijena.

»To je vama dobro. Svakome je dobro kad prodaje, ali mi ne prodajemo. To je industrijska zona i ja mogu napraviti neki kompleks ovdje, to je 500 puta 150 metara, znači to uopće ne dolazi u obzir. Ali ne radi se samo o tome. Mi nismo prodavači, mi ne želimo prodat zemlju, nama se nasilno oduzima zemlja. Ako žele da kupe, onda moraju zadovoljit i drugu stranu.«

I sada ćete ići dalje na sud?

»Jeste, ići ćemo na ovaj naš nedemokratski sud, pa ćemo vidjeti koliko može, ali tražit ćemo vještačenje iz inozemstva zato što mislimo da su svi potkupljeni, da rade pod istom kapom pod kojom je radio i gospodin prethodnik koji je Haagu«.

»Kompjutorske bolesti« (II.)

Kako se zaštititi?

Antivirus programi koji se mogu naći na tržištu

Što su antivirus programi? Antivirus (AV) programi mogu se opisati kao doktori, ali ponekad su i mnogo više od toga. AV program se sastoji od dva dijela – prvo, programa koji sve vrijeme nadgleda vaše računalo i baze podataka koja sadrži informacije o virusima, trojan-cima, crvima itd. (u daljem tekstu biti će pisano samo virusi, ali se ostalo podrazu-mijeva). Program je aktivan sve vrijeme od paljenja računala i nadgleda sve što se dešava u kompjutoru. Pritom se »konzul-tira« s virusnom bazom podataka i prema tome određuje je li je nešto zaraženo, opa-sno po kompjutor ili ne.

Ta baza podataka o virusima, također poznata kao AV definicija, bitnija je od sa-mog programa. AV program nije »pame-tan« i može prepoznati samo poznati virus koji je već definiran u AV definicijama. Ovo je bitno naglasiti, pošto većina kori-snika misli da nakon što su jednom insta-lirali AV program, onda mogu mirno spa-vati. Realnost je mnogo drugačija. Novi virusi »izlaze« svakodnevno i AV kompa-nije gotovo svakodnevno ažuriraju AV de-finicije i svaki korisnik treba sam ažurira-ti (izvršiti »update«) baze podataka na svom računalu. To je veoma jednostavan proces i svaki AV program ima detaljne instrukcije kako to uraditi.

Postoje dvije vrste ažuriranja – aktivno i pasivno. Aktivno ažuriranje se vrši tako što se korisnik spoji na Internet i preko svog AV programa spoji se s proiz-vodačem AV programa i program se sam ažurira. Pasivno ažuriranje je proces prili-kom kojeg korisnik manuelno snimi (download-uje) AV definicije sa sajta pro-izvođača i sam izvrši ažuriranje AV pro-grama pokretanjem snimljenih definicija. Obje vrste ažuriranja su jako jednostavne

i potpuno su automatizirane. Aktivno ažuriranje je preporučljivo za korisnike koji imaju samo jedan kompjutor, dok je pasivno ažuriranje preporučljivo za kori-snike koji imaju više kompjutora, ili kom-pjutor koji nema konekciju na Internet. Preporučljivo je ažuriranje AV definicije izvršiti barem jednom tjedno, mada će vas u zavisnosti od konfiguracije AV progra-ma, AV program ponekad i sam obavije-stiti da postoje nove definicije. Također je preporučljivo da barem jedanput mje-sečno skenirate kompjuter AV progra-mom.

Inf. (<http://us.mcafee.com/virusInfo/default.asp?>) i McAfee AVERT Virus Info (<http://vil.nai.com/vil/content/alert.htm>). Još jedan od dobrih AV programa je Panda. Po mišljenju mnogobrojnih stručnjaka, Panda Antivirus **Platinum** (www.pandasoftware.com) predstavlja najbolju zaštitu od svih vrsta virusa, bili to šifrirani, polimorfni, boot, fajl-virusi, Word, Excel ili Access macros, Java ap-plets, ActiveX controls, inficirane web stranice, e-mail, Internet itd.. Dizajniran je tako, da se korisnik može osjećati potpu-no zaštićenim, bez potrebe da brine o bilo

Trenutno dva najpopularnija i najra-sprostranjenija AV programa su Symantec Norton Antivirus (www.symantec.com) i McAfee Antivirus (www.mcafee.com). Također možete otići na sajt Symantec Security Response (<http://securityresponse.symantec.com>) gdje se možete priključiti na besplatnu e-mail listu koja će vam slati upozorenja o najnovijim viru-sima, crvima, prevarama. Symantec Ho-me Computing (www.symantec.com/homecomputing) sadrži korisne informacije o sigurnosti vašeg kompjutora. Slične in-formacije možete naći na McAfee Virus

čemu; samo mu je jedan proizvod potreban i prije svega, nema potrebe plaćati instaliranje. E sad, na svakom je da izabere.

Budite sumnjičavi. Ako vam netko pošalje neki attachment (dodatak) bez ika-kvog objašnjenja, ili s objašnjenjem na engleskom, ako niste sigurni što je, bolje ne otvarajte, ili ne pokrećite ako je u pita-nju izvršni program. Ili, ako vas baš zani-ma, pitajte tu osobu što je to. Ažurirajte redovito AV programe. Jer je uvijek bolje spriječiti nego liječiti.

Bojan Todorov, YUFCC

Rekreacija u prirodi

Trening za tijelo, odmor za dušu

Stanovi, uredi, automobili, asfalt, smog i semafori čine većinu našeg okruženja 24 sata dnevno i gotovo smo potpuno izgubili dodir s, tako ljekovitom, prirodom. Televizija, video-igre i Internet svakodnevno nude više, a svaka se generacija čovječanstva kreće sve manje. Usprkos svemu ovome, priroda nam je još uvijek dovoljno blizu, u nju je sasvim jednostavno otići i nudi bezbroj mogućnosti za opuštanje i rekreaciju. Potrebna je samo odluka i, uvijek teški, prvi korak.

U organiziranoj turi ili samostalnom aranžmanu, svakome će se svidjeti HIKING (izgovara se »hajking«) – pješanje po šumi, riječnoj dolini, brežuljcima ili poljskim putovima, orijentirajući se uz pomoć kompasa i zemljopisne karte. Odlično je za krvožilni sustav, stjecanje kondicije, te jačanje i oblikovanje mišića nogu. Raznovrsni tereni osiguravaju različite intenzitete aktivnosti i utjecaje na tijelo, a prirodni ambijent i čisti zrak ujedno opuštaju i pročišćuju organizam.

VESLANJE U KANUU po mirnim vodama aktivnost je niskog intenziteta, zbog čega ju je moguće prakticirati i po nekoliko sati. Veslanje jača mišić ruku, ramenog pojasa i leđa, a tehnika je vrlo jednostavna za usvajanje i ne ovisi o prethodnoj kondiciji ili dobu. Koliko god vremena provedi veslaajući u kanuu, zvuci i prizori s vode, te neposredni dodir s prirodom, u svakom slučaju će vas više opustiti nego umoriti.

Zbog onih željnih više adrenalina i akcije u prirodi su nastali i nešto zahtjevniji

sportovi. TERENSKA VOŽNJA automobilom je sve, samo ne ona vožnja na koju ste navikli. Pijesak, blato, neravni šumski putovi i gustiš zahtijevaju mnogo više od pukog sjedenja za upravljačem, naročito ako se radi o vlažnom godišnjem dobu, kada je vozilo nerijetko potrebno izvlačiti iz blata i golom snagom ljudskih mišića. Vožnja automobilom u ovakvim uvjetima utječe ne samo na poboljšanje kondicije, već i na jačanje ruku i ramenog pojasa, te poboljšanje koordinacije. Adrenalin u krvi, samopouzdanje na kušnji i upravljač u rukama, samo su neki od razloga zbog kojih se tako mnogo ljudi uvijek i ponovno vraća, nakon što jednom, na vlastitoj koži, iskusi zašto se moto – sportovi nazivaju sportovima.

Posljednjih nekoliko godina popularnost PAINTBALL-a raste i na našim prostorima. Mnogi ljudi osjete zasićenje od monitora i joysticka, te poželes postati akterima jedne borbene pustolovine u tri dimenzije. Zanimljiva je već i sama priprema – maske za lice, maskirni kombinezoni, puške koje ispaljuju kuglice sa biorazgradivom bojom – i igre mogu početi. Postoji nekoliko različitih igara, sa različitim pravilima i taktikom, ali zajedničko im je uvijek trčanje, puzanje, skrivanje, gađanje i, što je najvažnije, odlična zabava. Broj članova u ekipi, trajanje igre i osnovna pravila moguće je mijenjati po dogovoru. Paintball je aktivnost u kojoj intenzitet neprekidno varira, što ga čini vrlo dobrim za krvožilni i dišni sustav, a ponekad vrlo zahtjevni sklopovi kretnji izuzetno dobro utječu na opću koordinaci-

ju tijela, razvoj eksplozivne snage, izdržljivosti i brzine. Razina adrenalina je prilično visoka, pa paintball preporučujemo svima onima koji nisu našli ispunjenje i zabavu u nekom od klasičnih oblika rekreacije.

»U zdravom tijelu zdrav duh« tako je često i s tako malo razumijevanja ponavljana fraza. Optimalno tjelesno zdravlje i kondicija uistinu su neizostavni dijelovi psihičkog zdravlja, radne sposobnosti i sposobnosti funkcioniranja u suvremenom društvu. Oko nas je bezbroj mogućnosti za unapređenje samog zdravlja, ali i našeg subjektivnog pojma o njemu.

Sve više turističkih agencija u zemlji i inozemstvu nudi navedene programe, a u Hrvatskoj ih je moguće doživjeti u, Vojvodini najbližoj, Baranji. Dodatne informacije možete dobiti na +385 91 2101212.

Boravak u šumi pruža ne samo drugačiji doživljaj rekreacije i povezanosti s prirodom, već i potpuno nov i zdraviji odnos prema samome sebi.

Bojana Muačević

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Aleksandra Grdić (24), mis Hrvatske

Nova hrvatska misica dolazi iz Virovitice, a posve neuobičajeno, vratila se iz inozemstva u želji, kako sama kaže, da pokuša nešto napraviti na domaćoj sceni. U nekoliko godina bavljenja manekenstvom radila je u Italiji, Grčkoj i Austriji, dok joj se poslije osvojene prestižne titule otvaraju nove mogućnosti prosperiteta na svjetskoj modnoj sceni. Pomalo slobodno u svom intervjuu za »Globus« kaže:

»Kad padne noć, ja se budim. Volim dobre uske hlače, topiće i štikle. Dobra atmosfera, seksi glazba i zgodni frajeri mogu čuda napraviti. Volim i s frendicama noćnu vožnju po gradu, glasnu glazbu i ponekad malo alkohola...«

FOTO: GLORIA

Denis Rodman, ex-NBA zvijezda

Zasigurno jedan od najatraktivnijih i medijski najzahalnijih košarkaša najbolje lige na svijetu, karizmatični Denis Rodman posjetio je nedavno Zagreb, u sklopu snimanja ekskluzivnog vlastitog reality showa. U tri dana svog glamurnog boravka u hrvatskoj metropoli, popularni »Crv« je uglavnom radio ono što mu je, uz košarku, oduvijek najbolje išlo od ruke. Tulumario tj. provodio se na nekoliko partyja koje je sam organizirao u svom prostranom apartmanu luksuznog hotela »Sheraton«. Osim čistog provoda Rodman je udovoljio nekim protokolarnim obvezama, posjetivši jednu Ciboninu utakmicu, gostujući u ču-

nom »Nightmare stageu« Željka Malnara na OTV-u, ali i obišavši nekoliko kulturnih mjesta noćne zabave u gradu. U mnoštvu susreta izdvaja se onaj najboljeg skakača NBA i najbolje skijašice svijeta Janice Kostelić, prilikom kojeg joj je Rodman darovao loptu s vlastitim potpisom.

FOTO: STORY

Severina, »Karolina Riječka«

Početak mjeseca donio je najveću teatarsku atrakciju u posljednjih nekoliko godina, predstavu riječkog HNK-a pod nazivom »Karolina Riječka«, u kojoj u naslovnoj ulozi Karoline nastupa čuvena Seve. Premijera je donijela ovacije ushićene publike koja desetominutnim

pljeskom nije dozvolila novo pečenju glumici da napusti scenu. Unaprijed rasprodane karte za sve zakazane predstave, ali i ponuda ljubljanskog kazališta da nastupi u jednoj njihovoj predstavi, novi su izazovi svestranoj Splitsanki koja

je uspjela objediniti pjevački i glumački talent.

Steffi Graf i Andre Agassi ponovno roditelji

Iako mjesec dana prije očekivana termina, najbolji teniski bračni par svih vremena, dobio je prinovu u djevojčici *Jazz Elle*. Uz sinčica, *Jaden Gilla, Agassijevi*, koji nikad nisu skupa odigrali niti jedan zvanični tenis miks meč, možda su genetskim spojem velikih šampiona podarili svijetu nove teniske zvijezde koje bi mogle, jednog dana, zaigrati bijeli sport i nastaviti obiteljsku tradiciju.

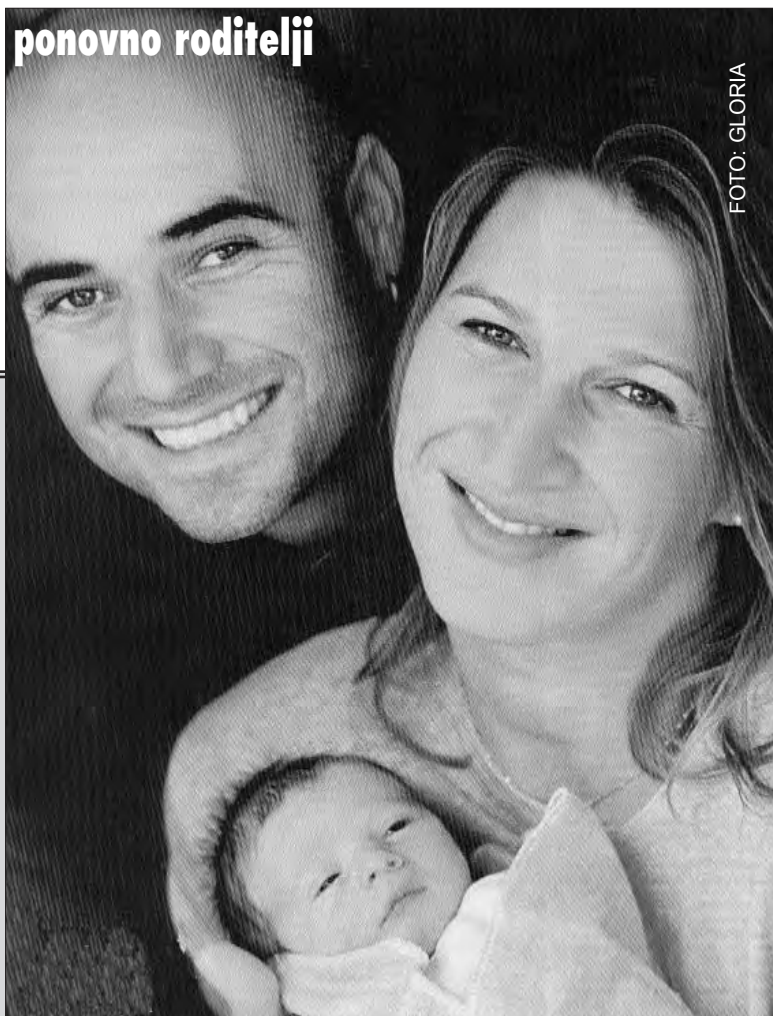

FOTO: GLORIA

Jelena voli Tina

Najbolja tenisačica SCG *Jelena Dokić* sve više vremena umesto na treningu provodi sa svojim novim dečkom *Tinom Bikićem*, svojevremeno perspektivnim hrvatskim sprinterom. Nekad igračica svjetskog kluba Top 10, danas je uspjehe i pobjede na turnirima zamijenila ljepotama razdraganog mladalačkog života, u želji da nadoknadi sve izgubljene godine napornog treniranja i odricanja od životnih radosti. S dvadesetdvije godine zaradila je već dovoljno da ne mora brinuti za džeparac.

FOTO: GLORIA

Nensi Brlek, voditeljica Dnevnika

Umjesto najave Dnevnika u 19.30, *Nensi Brlek* se u isto vrijeme udala za *Berislava Blaževića*, klavijaturista »Parnog valjka«, krunisavši svoju desetomjesečnu vezu brakom. Zavjetu ljubavi svjedočili su *Tina Rezić*, supruga zastupnika tvrtke Boss za Hrvatsku, i *Marijan Brkić* također član popularnog »Valjka«. Raspjevana mladenka podarila je svatovskim uzvanicama dvije pjesme (»Dok je tebe« i »Dok si pored mene«) koje je otpjevala skupa sa suprugovim bandom. Nekoliko pjesama otpjevao je i *Boris Novković*, također svježi »bračni čovjek«, koji se prošlog mjeseca oženio *Lucijom*, radijskom novinarkom. Interesantno je napomenuti kako je Berislav bio posljednji neoženjeni član »Parnog valjka«, koji je nakon ovog vjenčanja postao pravi obiteljski sastav.

FOTO: STORY

Ukoliko poželite sudjelovati u »Milijunašu«

Zanimljivi zemljopis

Priredio: Dražen Prčić

Fenomen kviza, te atraktivne igre testiranja znanja uz bogatu financijsku nagradu sretom sveznadaru, uveliko vlada mnogim televizijskim programima koji su nam dostupni za gledanje.

Ali odgovarati iz dnevne sobe ili sudjelovati osobno u »vrućoj stolici« dvije su posve oprečne stvari. Ukoliko se, možda, odlučite oprobati vlastito znanje, zasigurno Vam je poznato kako su pitanja iz zemljopisa redovito jedna od najnezgodnijih. Stoga evo nekoliko interesantnih i zanimljivih crtica koje bi vam mogle pomoći u ozbiljnoj nedoumici.

Najviše selo u švicarskim Alpama je *Šandolin* i nalazi se na 2.000 metara nadmorske visine. Na ovom europskom planinskom masivu nalaze se i najviši vinogradi na svijetu (1.500 m).

U nekadašnjem SSSR-u bilo je preko 100 etničkih grupa. Većinu su činili Slaveni (70 posto), dok su među ostalima većinu činili narodi turskog podrijetla, Uzbeci, Kazahstanci i Turkmeni. U Rusiji, točnije u Jakutsku (Sibir) bilježi se **najveći temperaturni raspon** na svijetu, zimi bude i do -69° C, a ljeti 39° C. **Najhladniji** grad na svijetu po zabilježenoj hladnoći je *Oymyakon* (-72° C).

Na Novom Zelandu živi 70 milijuna ovaca tj. po 20 na svakog stanovnika.

Najveći godišnji bruto prihod po stanovniku ima *Švicarska* u iznosu od 43.600 dolara, a najmanji bilježi *Burma* (Majmar) sa 100 dolara.

Najmanja neovisna država na svijetu je *Vatikan* sa samo 0,4 kvadratnih kilometara. **Berberi** su prvi narod koji je živio u sjeverozapadnoj Africi, a njihova kultura potječe još iz 2000. g. prije nove ere. Među crnim Afrikancima postoji više od 800 etničkih grupa između kojih se govori preko 1.300 različitih jezika. Većina naroda, uz engleski kao oficijelni, govori i jedan od Bantu jezika od kojih su najpoznatiji zulu i svahili.

Istanbul je stoljećima bio prijestolnica mijenjajući ime prema svojim vladavima. Kao Konstantinopolj bio je prijestolnica Bizanta preko 1000 godina, da bi kao Carigrad sljedećih 500 godina bio centar Otomanske Imperije sve do 1920. godine otkad nosi današnje ime.

Brazil ima najveći nacionalni dug na svijetu koji dostiže gotovo 200 milijardi dolara.

Japan se sastoji od četiri velika otoka: Hokaido, Honšu, Šikoku i Kjušu i gotovo 4.000 malih. Most koji povezuje Honšu i Šikoku ima najveći luk na svijetu u dužini od 2 km, dok su Hokaido i Honšu povezani najdužim podmorskim tunelom na svijetu u dužini od 53,85 km. Ova egzotična država ima najveću ribarsku flotu na svijetu koju čini 400.000 brodova koji ulove 12.000.000 ribe godišnje.

U **Australiji** se nalazi najveći monolit (kameni blok) na svijetu, Uluru ili stijena Ajers, visoka 348 m i obujma 9 km. Na ovom udaljenom kontinentu nalazi se i najveći koraljni greben na svijetu dužine 2000 km i predstavlja najveću strukturu

koju su izgradila živa bića. *Stromatoliti* su najstariji pronađeni fosili na svijetu i procijenjeni su na 3,5 milijardi godina starosti.

Ukrajina je (iza Rusije) druga po veličini europska država sa svojih 600.000 km².

Letonski jezik je jedan od najstarijih europskih jezika, a podrijetlom je od drevnog indijskog jezika sanskrita.

Gruzijski glavni grad *Tbilisi* smatra se jednim od najstarijih gradova na svijetu, dok je Gruzija država s **najviše stogodišnjaka na svijetu**. Pod Kaspijskim jezerom nalazi se barem 200 milijardi barela nafte što je više nego u Iranu i Iraku zajedno.

U **Libiji** se gradi **najveći vodovod** na svijetu dužine 600 km radi vodosnabdijevanja pustinjskih oaza i priobalnih gradova.

U **Maroku** je običaj da se jede lijevom rukom bez uporabe noža i vilice.

London, ponos britanskog Imperija, osnovali su Rimljani pod imenom Londinium.

Temperatura u Amazonskoj prašumi tokom cijele godine iznosi oko 27° C, sliv Amazona obuhvata 7.000.000 km², dok u dolini rijeke Amazon obitava 30.000 različitih vrsta insekata, 30.000 različitih biljaka, 1.500 ptičjih vrsta i 3.000 vrsta riječne ribe.

Sudan je najveća zemlja u Africi.

Antarktik je peti po veličini kontinent, veći od Europe i Australije, ali je 98 posto prekriven ledom. Najveći grad je Meksiko u kojem ljeti živi 2.000 mještana.

U **Kini** se svake dvije sekunde rodi jedna beba.

Dragi naši čitatelji! Ukoliko ste se poželjeli okušati u izazovu kviznih iskušenja vlastitog znanja, samo naprijed! Osvojili novčanu ili neku drugu nagradu, znajte da ste u startu već osvojili nešto mnogo vrednije od svih materijalnih vrijednosti ovog svijeta. Znanje! ■

Hajo – tamburaški sastav velike reputacije

Doajeni vojvođanske glazbe

U Subotici već petnaestu godinu uspješno djeluje tamburaški sastav »Hajo«, na užitek svih poklonika dobre izvorne tamburaške glazbe. Iako mlađi po godinama, članovi ove bande su instrumentalisti s dugogodišnjim aktivnim stažem započetim još od malih nogu pod iskusnom rukom barda tamburice *Stipana Jaramazovića*. Započinjući zarana druženje s izvornim instrumentima bačke ravnice, momčad »Haje« vjerojatno nije ni mogla pretpostaviti kako će se druženje pretvoriti u ozbiljan, profesionalni zanat kojim će se baviti u životu. Svirajući u renomiranom restoranu »Majur«, koji se nalazi u neposrednoj blizini granice s Mađarskom, ovi momci nastupaju gotovo svaku noć već dvanaest godina. Orkestar-sku postavu čine *Branko Kutuzov* na bas-primu I, *Vojislav Temunović* na bas-primu II, *Ivan Piuković* svira kontru, *Marinko Piuković* svira bas, dok *Tomislav Vukov* s harmonikom obogaćuje tamburaški zvuk.

Višegodišnje aktivno bavljenje glazbom uveliko je proširilo njihov repertoar na kojemu se ponajviše nalaze tamburaške melodije, izvorne bunjevačke i vojvođanske pjesme, a u novije vrijeme popis numera su obogatili i novijim tamburaškim skladbama iz Hrvatske. Uz vokalnu glazbu, »Hajo« ima na svom repertoaru i dosta instrumentalne glazbe, kao i obrade popularnih evergrin melodija, a često sukladno s prigodama znaju izvesti i atraktivni potpourri (splet) vojvođanskih melodija u vlastitom aranžmanu višegodišnjeg izvođenja.

Uz aktivni profesionalni nastup, »Hajo« je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća izdao svoj prvi dugo svirajući uradak, CD pod nazivom »Podvikuje bunjevačka vila«, u suradnji s vokalnom solisticom *Marijanom Ivković*. Glazbena tema ovog izdanja bile su tradicionalne bunjevačke pjesme i igre.

Potvrda kvalitete ovog tamburaškog sastava najbolje se očituje u brojnim pozivima na glazbenu suradnju od strane raznih vokalnih solista, ali svi članovi »Haje« ističu suradnju s velikanom tamburaške glazbe *Zvonkom Bogdanom*. Kruna ove suradnje svakako je bio zajednički nastup, s tamburaškim orkestrom RTVNS i »Za-

grebačkim tamburašima«, u koncertnoj dvorani »Lisinski« u Zagrebu 2002. godine, kada su koncertirali pred dupke ispunjenim auditorijem. Na temelju svoje dokazane kvalitete interpretiranja tamburaške glazbe, »Hajo« ima snimljenih nu-

lu u Baji, hrvatskom restoranu »Mare Croaticum« u Budumpešti, ali i u Sloveniji na danima vina upriličenim povodom praznika Sv. Martina. Jedan od najrepresntativnijih nastupa bio je i prigodom »Tjedna vojvođanskih Hrvata« 1998. godine u Za-

mera za potrebe Hrvatskog radija, ima dosta materijala snimljenog za novosadsku televiziju, dok su nedavno snimljene dvije nove numere u suradnji sa Zvonkom Bogdanom koje još nisu javno objavljene. Uz brojne nastupe na domaćim pozornicima i priredbama, članovi ove bande više puta su gostovali u inozemstvu, posebice u susjednoj Mađarskoj, gdje su svirali na pre-

grebu, kada su pobrali ovacije oduševljene publike. No, uz sav profesionalni angažman, tamburaši sastava »Hajo« redovito svojom glazbom ukrašavaju božićnu polnoćku u subotičkoj katedrali Sv. Tereze Avilske, na radost svih poklonika duhovne tamburaške glazbe.

Dražen Prčić

TippNet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwarea

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwarea

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

NBA International »puni« se sve više neameričkim igračima

Hrvatski košarkaši u najjačoj ligi na planetu

Piše: Dražen Prčić

Vjerojatno najbolje organizirano ligaško natjecanje na svijetu po mnogima je NBA, najbolja i najjača košarkaška liga na planetu Zemlja. Atraktivnost i kvaliteta crno-bijelih basket mahera već desetljećima opčinjava sve zaljubljenike stogodišnje igre pod obručima. Do prije samo desetak godina, uz neke izuzetke koji potvrđuju pravilo, američki parketi su se činili »nedodirljivim« za europske i ine košarkaše koji su se, potajno ili javno oduvijek nadali da bi jednoga dana mogli zaigrati među najboljima.

Ti dani su neumitno došli, a san je postao java. U prošloj sezoni za klubove NBA nastupalo je 65 igrača iz 34 zemlje...

HRVATSKI NBA IGRAČI: Prvi hrvatski igrač koji je probio »američki« led, legendarni genij pod obručima *Krešimir Ćosić*, svojim je nemjerljivim doprinosom, za koji je nagrađen ulaskom u Hall of Fame (Kuću slavnih) otvorio vrata budućnosti svojim talentiranim sunarodnjacima. No, i pored ogromnih Krešinih za-

sluga jedan drugi genij je definitivno ukazao na ogromne potencijale zemlje, koja se u Barceloni 92. uspješno nosila u olimpijskom finalu s najboljom reprezentacijom svih vremena, neponovljivim »Dream teamom« koji su predvodili *Magic Johnson* i *Michael Jordan*. Stigavši u NBA kao najbolji europski igrač, *Dražen Petrović* je na početku američke karijere morao otpjeti »nejeru« coacha (trenera) u Portland Blaizersima,

da bi njegov istinski talent bio prepoznat u New Jersey Netsima u kojima je odigrao briljantne partije u dresu s brojem 3, ušavši također u legendarni i prestižni Hall of Fame. Ubrzo za njim stigao je, zasigurno, najbolji dvojac u povijesti hrvatske košarke oličen u tandemu iz splitske Jugoplastike, – *Dina Rađa* i *Tonija Kukoča*. Igrajući za Boston Celticse, Rađa je dokazao da se bijeli europski centri mogu ravnopravno nositi uz crne gorostase pod NBA obručima, dok se Toni Kukoč, igrajući za super momčad Chicago Bullsa »okitio« s nekoliko šampionskih prstena namijenjenih šampionima najjače košarkaške lige na svijetu. Još uvijek aktivan, nakon nekoliko »profi selidbi« (Atlanta Hawks) danas nastupa za Milwaukee Buckse. Uz, sada već legendarnog, Tonija budućnost hrvatske košarke u NBA zastupaju još i *Gordan Giriček* (Orlando Magic), *Zoran Planinić* (New Jersey Nets), *Bruno Šundov* (Cleveland Cavaliers)

NBA INTERNACIONALCI: U novoj 2003-04. NBA sezoni najbrojnija kolonija inozemnih igrača stiže iz zemlje aktualnih svjetskih prvaka, SCG-e. Uz poznata ime -

Gordan Giriček

na *Divca* i *Stojakovića* (Sacramento Kings), ove sezone zaigrat će, između ostalih i *Radmanović* (Seattle Super-sonics), *Rebrača* i *Miličić* (Detroit Pistons), *Koturović* (Phoenix Suns). S prostora bivše zajedničke države dosta igrača stiže iz Slovenije: *Brezec* (Indiana Pacers), *Nachbar* (Houston Rockets), *Nestero-vić* (Minnesota Timberwolves).

Od europskih igrača po svojoj minutaži i učinku izdvajaju se: Nijemac *Novitzki* i Francuz *Wahad* (Dallas Mave-

ricks), Španjolac *Pau Gasol* (Memphis Grizzlies), Rus *Kirilenko* (Utah Jazz), Turčin *Turkoglu* (San Antonio Spurs).

Igrače s afričkog kontinenta predvodi Nigerijac *Olajuwon* (Toronto Raptors), a tu su još Kongoanac *Mutombo* (New Jersey Nets), Senegalc *Diop* (Cleveland Cavaliers) i *Ndiaye* (Toronto Rapotors).

Sve bolje košarkaše iz Latinske Amerike predstavljaju: Argentinci *Ginobili* (San Antonio Spurs), *Sanchez* (Detroit Pistons) i Meksikanac *Najera* (Dallas Mavericks), dok su predstavnici Azije i trenutačno veliki hit NBA Internacionala kineski igrači: *Ming* (Houston Rockets), *Bateer* (San Antonio Spurs) i *Zhizhi* (L. A. Clippers)

Kada se početkom studenog »zahukta« nova sezona u najjačoj košarkaškoj ligi svijeta, domaći američki igrači izgubit će, više nego ikad do sada, svoju aureolu nadmene nedodirljivosti. Internacionalizacija NBA najbolji je dokaz kako igra pod obručima nije njihovo nedodirljivo pravo kojim su se desetljećima u prošlosti ljubomorno ponosili. Konačno, nisu oni izmislili košarku, već je to učinio jedan Kanađanin!

Toni Kukoč

Crno-bijelo 4. kolo

U utakmicama 4. kola ovogodišnjeg izdanja Goodyear lige hrvatski predstavnici poraženi su svi do jednog. Istina osim Cibone svi su igrali na strani, ali četiri neuspjeha predstavljaju svojevrsni sportski raritet. S druge strane, predstavnici SCG ostvarili su stoprocentni uspjeh, uz nastavak pobjedničke serije beogradske C. zvezde koje je jedina neporažena momčad.

Rezultati: Cibona-Budućnost 88:89, Reflex-Zagreb 77:55, Olimpija-Zadar 95:86, Široki-Split 94:70, Lovćen-Slovan 72:65, Krka-C. zvezda 92:100, Laško-Banja Luka Pivara 77:73

Henin-Hardene nova teniska kraljica

Pobjedom nad najboljom tenisačicom SCG, *Jelenom Dokić* u finalu WTA turnira u Zurichu (6:0, 6:4), Belgijanka *Justine Henin-Hardene* »zasjela« je na svjetski teniski tron krunisavši iznimno uspješnu rezultatsku godinu u kojoj je već osvojila osam titula, uz dva Grand Slam naslova. Za smjenu na ženskom vrhu »kriva« je upravo negdašnja Osiječanka koja je poslije dužeg vremena odigrala

turnir u duhu svoje reputacije i u polufinalu »izbacila« favoriziranu *Kim Clijsters*, dosadašnju prvoplasiranu svjetske ranking ljestvice.

Sportske vijesti

HNL

11. kolo, 18. listopada

Hajduk-Zadar 3:1
Varteks-Dinamo 0:2
Inker-Rijeka 1:1
Cibalia-Marsonia 2:4
Zagreb-Slaven B. 1:1

Tablica: Dinamo 27, Hajduk 25, Inker 16, Kamen I. 14, Slaven B. 14, Rijeka 12, Osijek 12, Varteks 12, Zadar 12, Marsonia 12, Cibalia 11

Liga SCG

8. kolo, 18. listopada

Partizan-Napredak 1:0
Železnik-C. zvezda 0:2
Kom-Zemun 0:1
Budućnost-Radnički (O) 3:0
Borac-Zeta 1:1
Obilić-Hajduk 0:2
Sutjeska-Vojvodina 1:0
OFK Beograd-Sartid 2:4

Tablica: C. zvezda 19, Partizan 18, Sartid 18, OFK Beograd 16, Železnik 13, Hajduk 13, Zemun 12, Budućnost 12

Liga Vojvodine

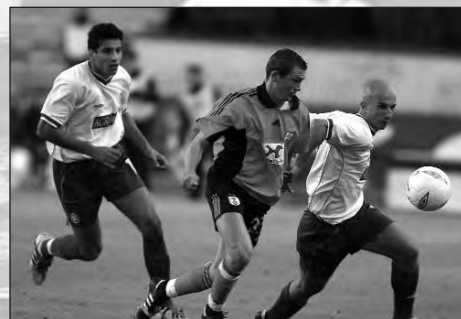
11. kolo, 18. listopada

Borac-Bačka 1901 0:1
Kozara-Glogonj 2:4
Radnički (Sut) -C. zvezda 1:0
Krivaja-Ml. borac 1. maj 3:1
Polet (R) -Vojvodina 1:0
Jugović-Jedinstvo (VŠ) 1:1
Metalac-Topola 5:0

Tablica: Radnički (Sut) 28, Glogonj 27, Bačka 1901 22, Ml. borac 1. maj 21, Vojvodina 19, Polet (R) 19, Jedinstvo (V) 18, Krivaja 17

Hajduk protiv Rome

Ždrijeb drugog kola kupa Uefe bio je nemilosrdan prema nogometašima splitskog Hajduka dodijelivši im, uz Barcelonu, vjerojatno najjačeg mogućeg protivnika, AC Romu. Zagrebački Dinamo igrat će protiv Dnjepra, a C. zvezda protiv norveškog Rosenborga.

Rukometna liga prvaka

Hrvatski predstavnici u Ligi prvaka, najkvalitetnijem europskom klupskom natjecanju, Zagreb i Metković skromno su odradili drugo kolo po skupinama. Zagrepčani su poraženi na gostovanju protiv Filippas Veriasa 28:27, dok su Metkovičani uspjeli doma samo remizirati protiv Winterthura 29:29. Predstavnik SCG, beogradski Partizan poražen je na domaćem terenu od Prulea 67 s 32:33.

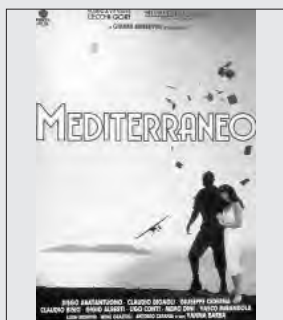
Rijeka bez Mediteranskih igara

Hrvatski kandidat za organizaciju Mediteranskih igara 2009, grad Rijeka, treći puta nije uspjela u svojoj nakani. Prošle nedjelje u španjolskoj Almeriji, iako s optimističnim željama u odlasku na izbor, riječka delegacija je »propala« već u prvom krugu. Organizaciju je dobila talijanska Pescara.

PETAK ► 24. 10. 2003.

HTV 1

Oskarom nagrađen
»Mediterraneo«
HRT 1 u 20.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Busterov svijet, serija za djecu i mlade
09.35 - Jezični petak
10.35 - Zvučnjak
10.55 - Crtani film
11.05 - Ptice, crtana serija
11.40 - Kakvi čudaci!
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
14.55 - Jezični petak
15.25 - Strani jezici
16.00 - Vijesti
16.05 - Zvučnjak
16.25 - Duhovni izazovi
16.40 - Pozivnica
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Među nama
18.20 - Direkt
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Cinedays 2003: Mediterraneo, talijanski film
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Filmovi redatelja Claudea Chabrola: Landru
01.10 - Zatočenici, britanski film
02.45 - Vrijeme je za jazz
03.45 - Seks i grad 6., humoristična serija
04.15 - Film
06.00 - Nemoj nikad odustati, američki film
07.30 - Prijatelji 1., humoristična serija

HTV 2

10.00 - Turistička središta Hrvatske
10.50 - Hitna služba 9.
11.35 - 24 (2.), serija
12.25 - Rode, popularnoznanstveni film
12.55 - Pola ure kulture
13.25 - Brisani prostor
14.15 - Nemoj nikad odustati, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Savršeni svijet
19.05 - Prijatelji 1., humoristična serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - CIA, serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Seks i grad 6., humoristična serija
21.40 - Zabavni program
22.15 - Frostov pristup (9.), mini-serija
23.30 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske

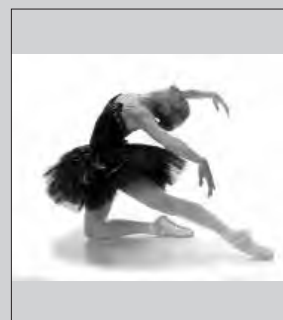

19.10 - TEST
19.30 - Moje Bibinje, dokumentarna emisija
20.05 - Crno-bijelo u boji
20.35 - Gradski ritam
21.05 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
21.50 - Narodni refren
22.20 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 25. 10. 2003.

HTV 1

Škola baleta,
HRT 1, 9.00

08.00 - Vijesti
08.05 - Marsupilami, crtana serija
08.30 - Maska, crtana serija
09.00 - 43. MDF: Škola baleta, snimka predstave
10.00 - Vijesti
10.10 - Medicinski iskorak
10.35 - Pireneji: Divlji život
11.30 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Prizma
13.30 - Kinoteka: Neizvjesno sutra, film
15.25 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: U registraturi
16.40 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.15 - Speleološki putopis
17.45 - Briljanteen
18.35 - Ed, serija
19.30 - Dnevnik
20.05 - Nick of Time, američki film
21.40 - g'lamur:kafé
22.50 - Vijesti
23.00 - Sport danas
23.20 - Ugriz u zoru, francuski film
00.55 - Felicijino putovanje, američki film
02.45 - Kinoteka: Neizvjesno sutra, film
03.20 - Oprah Show (493)
04.05 - Remek-djela svjetskih muzeja
04.15 - Carstvo divljine
04.40 - Pireneji: Divlji život
05.35 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
06.20 - Kako napraviti čovjeka: Zauvijek mlad

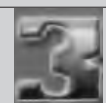

HTV 2

11.35 - Ranč kod »Pikove sedmice«, serija za mlade
12.30 - 33. varaždinske barokne večeri:
Pro cantione antiqua
13.35 - Cure u trendu
14.20 - Ciklus Perry Mason: Žena u jezeru
16.00 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
16.50 - Oprah Show (493)
17.35 - Hit-depo
19.05 - Cosbyjev Show (7.)
19.30 - Carstvo divljine: Dolina dabrova (2.)
20.05 - Petar Grašo - uživo s Visa (58')

21.05 - Kako napraviti čovjeka: Zauvijek mlad
22.00 - Frostov pristup (9.), mini-serija (75')
23.15 - Hit-depo
00.45 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.35 - Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom (Ž)
12.55 - HNL: Zagreb - Hajduk, prijenos
14.50 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
18.30 - Vinkovačke jeseni
19.30 - Glazbeni album
21.30 - Prva HNL Ožujsko - emisija
22.45 - Cinedays 2003: Pornofilm, slovenski film
00.05 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 26. 10. 2003.

HTV 1

Svjetski skijaški kup,
HRT 3, 9.35

07.55 - Vijesti
08.00 - Animacijaci, crtana serija
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.05 - Tummy, talijanski film za djecu
11.40 - Otokar
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.00 - Vijesti
15.15 - Iz riznica hrvatskih muzeja
15.40 - Obiteljski vrtuljak
16.20 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
19.01 - Cocco Bill
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Ne dao Bog većeg zla
21.50 - Trojanski rat, američki film
23.15 - Vijesti
23.30 - Superfly, film
01.00 - Lutalice, film
03.05 - Dosjei X (9.), serija
03.50 - Trojanski rat, film
05.10 - Remek-djela svjetskih muzeja
05.20 - Promise the Moon, američki film

HTV 2

10.00 - TV kalendar
10.10 - Biblija
10.25 - Putovanja na sveta mjesta: Rim – katakombe

10.55 - Osijek:
Dan reformacije, prijenos
12.05 - Opera Box
14.45 - Promise the Moon, kanadski film
16.20 - Sölden:
Svjetski skijaški kup - veleslalom (M)
17.50 - Prva HNL Ožujsko
19.05 - Magazin Lige prvaka
20.00 - Pogledajte semafor - sportska emisija
20.25 - Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme
21.15 - Sport danas
21.30 - Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme
22.20 - Pogledajte semafor - sportska emisija
00.45 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.35 - Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M)
13.15 - Zemlja nade, serija
17.00 - Frostov pristup
19.30 - Na debelu i druge žice: Pjesma Bosanske Posavine
20.00 - Cosbyjev Show 7.
20.25 - Frasier 6., serija
20.50 - Brak nije mrak, humoristična serija
21.35 - Na zadatku, humoristična serija
21.55 - Nedjeljom u 2
22.55 - Pregled programa

PONEDJELJAK ► 27. 10. 2003.

HTV 1

Petica,
europski nogomet,
HRT 2, 21.05

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Djeca iz Ulice Degrassi
09.35 - Predškolski odgoj
10.00 - Razredna nastava
10.35 - Mali veliki svijet
11.30 - Samba i zec Leuk, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
14.55 - Predškolski odgoj
15.20 - Razredna nastava
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
17.00 - Hrvatska danas
18.00 - Znanstveno sučeljavanje: Postanak - opstanak
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Podmorje Hrvatske
20.45 - Latinica: Kleveta
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Frasier 6., serija
23.40 - Filmovi redatelja Claudea Chabrola: Crta razgraničenja, film
02.30 - Tycus, američki film
04.00 - Remek-djela svjetskih muzeja
04.10 - Treće tisućljeće - hvalospjev životu
04.35 - Hunley, američki film
06.05 - Frasier 6., serija
06.30 - Prijatelji 1., serija

HTV 2

10.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - CIA, serija
11.10 - Ed, serija
12.00 - Briljanteen
12.45 - Mir i dobro
13.15 - Željka Ogresta i gosti
14.15 - Hunley, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Refren
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo 4.
20.50 - Vijesti
21.05 - Petica - europski nogomet
22.20 - 24 (2.), serija
23.05 - Treće tisućljeće - hvalospjev životu
23.30 - Pregled programa za utorak

HTV 3

14.10 - Talijanska nogometna liga, snimka
16.00 - Pogledajte semafor - sportska emisija
18.15 - Sportski dokumentarni film
19.00 - Koncert
20.05 - Cinedays 2003: Ljubavne priče, poljski film
21.30 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
22.15 - Svijet mode
22.40 - Tina Turner - One Last Time

UTORAK ► 28. 10. 2003.

HTV 1

Vrijeme je za jazz,
HRT 2, 00.35

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Pripovjedač, serija za djecu i mlade
09.35 - Prirodoslovlje
10.25 - Učilica
10.35 - Otokar 2003.
10.50 - Športret
11.30 - Nestali svijet, serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
14.55 - Prirodoslovlje
16.00 - Vijesti
16.10 - Govorimo o zdravlju: Srce
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Alpe-Dunav-Jadran
18.00 - Kult., emisija iz kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Forum
21.30 - Gradski ritam
22.00 - Medicinski iskorak
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Brak nije mrak, humoristična serija
23.40 - Filmovi redatelja Claudea Chabrola: Nevini ljudi prljavih ruku, francuski film
02.25 - Četiri perspektivna mladića, francuski film
03.55 - Visoki ulozi: Laka zarada
04.45 - Podzemlje, film
06.10 - Brak nije mrak, humoristična serija

HTV 2

10.00 - Turistička središta Hrvatske
11.15 - 24 (2.), serija
12.05 - Podmorje Hrvatske: Palagruža, serija
12.35 - Latinica: Kleveta
14.20 - Podzemlje, film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Saga o Forsyteima, serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Ekipe za očevid - Miami, serija

22.05 - 24 (2.), serija
22.50 - Cinedays 2003: Stakleni tigar, film
00.35 - Vrijeme je za jazz
01.35 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.45 - Magazin Lige prvaka
18.15 - Petica - europski nogomet
19.30 - Hrvatska kulturna baština: Mirogoj, grad tišine
20.05 - Cinedays 2003: Die fremde, austrijski film
21.45 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
22.30 - g'lamur:kafé
23.30 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 29. 10. 2003.

HTV 1

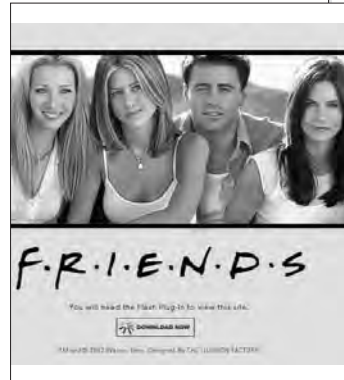
Poslovni klub,
HRT 1, 20.40

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Naši neočekivani praznici, serija za djecu
09.35 - Jazz za početnike
10.15 - Stilske figure
10.35 - Kokice
11.00 - Čarobni psić Merlin, crtani film
11.10 - Zaplešimo zajedno
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
14.55 - Jazz za početnike
15.20 - Gost
15.35 - Stilske figure
16.05 - Kokice
16.25 - Iz etnoarhive
17.00 - Hrvatska danas
17.55 - Nevidljive zrake, obrazovna emisija
18.20 - Rijeka: More
18.55 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.40 - Poslovni klub
21.05 - Slikar koji je pro-
dužio Zlatni Rat
21.35 - Znakovi vremena
22.40 - Meridijan 16
23.40 - Filmovi redatelja Claudea Chabrola: Dični konj
02.25 - Kakva majka, takva kći - francuski film
03.50 - Dokumentarni film
04.40 - Konačna odluka, američki film

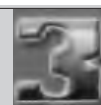

HTV 2

10.00 - Turistička središta Hrvatske
10.40 - Saga o Forsyteima, serija
11.35 - 24 (2.), serija
12.25 - Alpe-Dunav-Jadran
12.55 - Forum
14.20 - Konačna odluka, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Meta - emisija za branitelje
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Kućni ljubimci
19.05 - Prijatelji 1., serija

19.30 - Glazbena TV
20.05 - Cinedays 2003: Elles, belgijsko - portugalski film
22.05 - 24 (2.), serija
22.50 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

19.10 - Kult., emisija iz kulture
20.05 - Treće tisućljeće - hvalospjev životu
20.30 - Tina Turner - One Last Time, snimka (60')
21.30 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
22.15 - Životinjski svijet: Nojevi u utrci za opstanak
22.45 - Tajne prirode: Nick Baker u amazonskoj prašumi
23.15 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 30. 10. 2003.

HTV 1

Automagazin,
HRT 2, 18.30

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Kamp 2000., serija za djecu i mlade
09.35 - Antički Rim i pojava kršćanstva
10.35 - Športerica
10.55 - Moja kuća
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
14.55 - Antički Rim
16.05 - Športerica
16.35 - Biblija
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Paško brime
17.55 - Trenutak spoznaje
18.25 - Internacional, vanjskopolitički magazin
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Brisani prostor
22.00 - Pola ure kulture
22.40 - Meridijan 16
23.15 - Na zadatku, humoristična serija
23.40 - Filmovi redateljice Vere Chytilove: Ivančice
01.45 - Plava nota, film
03.55 - Remek-djela svjetskih muzeja
04.05 - Amerika - život prirode
04.35 - Godišnji odmor snova, američki film
06.10 - Na zadatku, serija
06.30 - Prijatelji 1., humoristična serija

HTV 2

10.00 - Turistička središta Hrvatske
10.15 - Ksena - princeza ratnica 6., serija
11.00 - 24 (2.), serija
11.50 - Globalno sijelo
12.15 - Slikar koji je pro-
dužio Zlatni Rat
12.45 - Rijeka: More
13.15 - Znakovi vremena
14.10 - Godišnji odmor
snova, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica:
Ekologija
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Automagazin
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Ekstremne životinje
20.55 - Vijesti
21.10 - Hitna služba 9.,
serija
22.00 - 24 (2.), serija
22.45 - Triler
23.45 - Pregled programa
za petak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
19.00 - Hrvatski
automobilistički magazin
19.40 - Nevidljive zrake,
znanstveno-obrazovna
emisija
20.10 - Cinedays 2003:
Zasjeda, finski film
22.10 - Zvezdane staze -
Voyager (7.), serija
22.55 - Znanstveno
sučeljavanje: Postanak
23.45 - Pregled programa
za petak

FILM TJEDNA

HTV 1, SUBOTA, 25.10.2003. U 20.05

NICK OF TIME

Knjigovođa Gene Watson (J. De) i njegova kćerica Lynn (C. Chase) vlakom doputuju u San Francisco. Na kolodvoru im pristupi tajanstveni par, gospodin Smith (C. Walken) i gospođa Jones (R. Maffia), koji im se predstave kao policija i odvedu ih na rutinsko ispitivanje. Zatvore ih u kombi u kojem trenutak kasnije Gene dobije napunjeni pištolj i zadatak da u sljedećih osamdeset minuta ubije kalifornijsku guvernericu Eleanor Grant (M. Mason) ili će oni u protivnom ubiti njegovu kćer. Gene nema izbora, pristaje i odlazi u hotel u kojem se nalazi guverneričin stožer. Pri tome neprekidno pokušava privući pozornost ljudi kako bi se nekako izvukao iz te nevjerojatne situacije. No, gospodin Smith neprestano mu je za petama i svaki njegov pokušaj privlačenja pozornosti završava neuspjehom. Osim toga, Gene otkriva kako su gotovo svi u guverneričinoj blizini upleteni u urotu i nema od koga

očekivati pomoć. Napetost raste dok sat otkucava i njegovo vrijeme istječe... Izvrstan napeti triler specifičan po tome što filmsko vrijeme odgovara stvarnom vremenu - događaji u priči traju koliko traje i film. Tu formulu prvi je put isprobao Alfred Hitchcock u filmu »Uže«, pri čemu je koristio tek 10 kadrova, za razliku od Badhama koji je u tehničkom smislu ipak ostao vjeran tradicionalnom načinu snimanja. Osjećaj istjecanja vremena filmu daje dodatnu težinu i napetost i ispunjava ga adrenalinom, bez trenutka dosade. Redatelj John Badham (Plava munja, Ptica na žici, Groznica subotnje večeri) i Johnny De (Don Juan de Marco, Bijeli prah) izvrsno su prikazali - po hitchcockovskoj formuli - običnog čovjeka zarobljenog u neobičnoj situaciji.

Uloge: Johnny Depp (na slici), Christopher Walken, Charles S. Dutton, Peter Strauss
Redatelj: John Badham

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VHVYU 32

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

**Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69**

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123
24106 Subotica
Telefon: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa IV, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

NEKRETNINE

NBA
Agencija

Subotica
Braće Radića 6
024 / 554-570
024 / 551-203

za marketing, consulting i sve vrste posredovanja između pravnih i fizičkih lica

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM UZ
SLOGAN**

99% + NBA = 200%

Najsigurnija razmjena nekretnina na teritoriju bivše Jugoslavije!

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

